

ปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย : การดำเนินคดีในศาลสูง

โดย

นางสาวจันจิรา นาคาสุ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายอาญา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา พ.ศ. 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย : การดำเนินคดีในศาลสูง

โดย

นางสาวจันจิรา นาคาสุ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายอาญา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

THE QUESTION OF FACT AND THE QUESTION OF LAW :
THE PROCEDURE IN THE HIGH COURT

BY

Miss Janjira Nakasu

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS

CRIMINAL LAW

FACULTY OF LAW

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2015

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวจันจิรา นาคาสุ

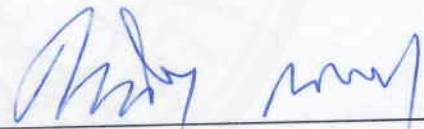
เรื่อง

ปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย : การดำเนินคดีในศาลสูง

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตร์มหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

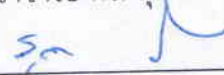
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. คณิต ณ นคร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย : การดำเนินคดีในศาลสูง
ชื่อผู้เขียน	นางสาวจันจิรา นาคาสุ
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

จากปัญหาคดีสันศาลที่ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาเป็นไปด้วยความล่าช้า สืบเนื่องมาจากระบบการฎีกาคดีอาญาของไทยซึ่งเป็นระบบการฎีกาแบบสิทธิที่ให้สิทธิคู่ความในคดีอาญาสามารถใช้สิทธิฎีกาได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย และแม้มีข้อห้ามฎีกาก็เป็นข้อจำกัดเพียงส่วนน้อย อีกทั้งข้อจำกัดซึ่งเป็นข้อยกเว้นดังกล่าวก็ยังกำหนดให้มีการอนุญาตหรือรับรองให้ฎีกาได้ จึงเปิดช่องให้มีการฎีกาคดีต่าง ๆ ศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะปัญหาข้อเท็จจริง เป็นปัญหาที่มีการฎีกาเป็นจำนวนมากที่สุดในขณะที่ผู้พิพากษาศาลฎีกามีจำนวนน้อย จึงส่งผลต่อเนื่องให้มีปริมาณคดีค้างการพิจารณาในศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะคู่ความในคดี

แม้ศาลยุติธรรมจะพยายามนำมาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อช่วยในการลดปริมาณคดี เช่น ปี 2534 แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 บัญญัติห้ามการฎีกาปัญหาที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับวินิจฉัยจากศาลฎีกามาบังคับใช้ในคดีแพ่ง โดยอนุโลมมาตรการนี้มาใช้ในคดีอาญาด้วย ต่อมาปี 2550 มีทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในมาตรา 219 วรรคหนึ่ง วางหลักทำนองเดียวกันในการไม่รับฎีกาข้อที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกา เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในปี 2551 มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 23 ห้ามการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่อุทธรณ์หรือฎีกาแล้วจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณา ซึ่งมีหลักการทำนองเดียวกันอีกด้วย นอกจากนี้ในปี 2551 ศาลฎีกาออกระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาในการไม่รับคดีไว้พิจารณาพิพากษาในกรณีที่เห็นว่าข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณา พ.ศ. 2551 ซึ่งมีหลักการทำนองเดียวกันอีก นอกจากนี้ยังมีมาตรการอื่น ๆ เช่น

การเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาศาลฎีกาโดยการนำระบบผู้พิพากษาอาวุโสมาใช้ในศาลฎีกา การชะลอฟ้อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาลฎีกา ซึ่งล้วนสะท้อนให้เห็นได้ว่ามีความพยายามแก้ปัญหาชั้นศาลฎีกาตลอดมา แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคดีชั้นศาลฎีกาได้อย่างแท้จริง เนื่องจากมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้ดังกล่าวนั้น ไม่ใช่แนวทางการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง เพราะมิใช่เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

จากการศึกษาพบว่า คดีส่วนใหญ่ที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาของไทย คือ คดีที่มีการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักสากลที่กำหนดให้มีการตรวจสอบปัญหาข้อเท็จจริงเพียงหนึ่งครั้งตามหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) โดยการตรวจสอบดังกล่าว นั้น ต้องทำโดยศาลที่ลำดับชั้นต่างกันตามหลัก Double Degree of Jurisdiction และในต่างประเทศกำหนดให้ปัญหาข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติในชั้นศาลอุทธรณ์ คงฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับสาระณะประโยชน์หรือเป็นปัญหาสำคัญอันควรแก่การพิจารณาของศาลสูง แต่ทั้งนี้ศาลอุทธรณ์ต้องทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (second trial court) วิธีการแก้ปัญหาที่แท้จริงคือ การจำกัดมิให้มีการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง โดยต้องมีระบบหรือโครงสร้างวิธีพิจารณาความอาญาที่สามารถยุติปัญหาข้อเท็จจริงในชั้นศาลอุทธรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ

แม้ไม่นานมานี้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... เพื่อแก้ไขระบบการฎีกาในคดีอาญาซึ่งเป็นระบบการฎีกาแบบสิทธิมาเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาต แต่ระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามที่มีการนำเสนอในร่างพระราชบัญญัติข้างต้นมิใช่ระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามหลักการสากลดังกล่าว เพราะมีหลักการที่อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ จึงไม่ใช่แนวทางที่จะแก้ปัญหาคดีชั้นศาลฎีกาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงได้นำเสนอระบบการฎีกาที่วางหลักการ การฎีการวมถึงการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทยอย่างแท้จริง คือระบบการฎีกาที่ห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง คงให้ฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย โดยกำหนดให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สองตามหลักสากล ซึ่งเป็นแนวทางที่น่าสนใจ ทั้งมีความเป็นไปได้ที่จะมีการนำมาปรับใช้กับประเทศไทยในอนาคต เพราะเป็นระบบการฎีกาที่มีบทบาทสำคัญในการประกันสิทธิของคู่ความในคดีอาญา ทั้งมีผลช่วยแก้ปัญหาคดีชั้นศาลฎีการวมถึงปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาได้อย่างแท้จริง และที่สำคัญเป็นแนวทางที่มีการกำหนดวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกต้องเหมาะสมตรงตามหลักการ อันจะช่วยประกันสิทธิของคู่ความในการได้รับความยุติธรรมจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เป็นอย่างดี ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมไทยอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : ระบบการฎีกา,ระบบการฎีกาแบบสิทธิ, ระบบการฎีกาแบบอนุญาต

Thesis Title	THE QUESTIONS OF FACT AND THE QUESTIONS OF LAW : THE PROCEDURE IN HIGH COURT
Author	Miss Janjira Nakasu
Degree	Master of Law
Major Field/Faculty/University	Criminal Law Faculty of Law Thammasat University
Thesis Advisor	Professor Surasak Likasitwatanakul Ph.D.
Academic Years	2015

ABSTRACT

The Cases Overload in Thai Supreme Court causes from its appeal system to the Supreme Court (*Dika system*), which the parties can be entitled to lodge an appeal against a judgement or order of the Appeal Court in both on questions of fact and questions of law. Even though there are some restrictions on a right to appeal. Such restriction are just minor factors, which can be except by gives leave to appeal by authorities according to section 221 of Thai criminal procedure code. As a result of the system, especially appeal on questions of fact, the Numerical Rise in Court Caseloads continues rising and affect the judiciary system, as the famous saying goes “justice delayed is justice denied”

The court of justice always try to find solutions on Cases Overload. For instance, the amendment of the civil procedure code in 1991, on Section 249, which restrict appeals that are not the essential matter of the case so as to worthy of a decision. This concept also in apply in the criminal procedure *mutatis mutandis* and are the same aspect with Section 219 of Thai 2007 constitution, Statute of Courts of Justice (Section 23) and Regulation of plenary session of Supreme Court on *dika* appeal on the essential matter of the case so as to worthy of a decision 2008. They are also introduced some possible solutions such as increasing the number of

Supreme Court's judges by senior judges system, Suspend Prosecution and Conciliation. However, these solutions seem not to be a solution for root causes.

As a result of studying, In Thailand, Supreme Court always consider cases which appeals on questions of fact. This result is contrary to the trend of International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), which questions of fact must be considered only one time, according the principle of "Double Degree of Jurisdiction". In others countries, questions of fact are ended in Appeal Court, as a second trial court. A Supreme Court will only review on an appeal on questions of law which concerning on public interest or the matters are of sufficient importance to justify their submission to the Supreme Court. The real solution for Thailand should be the restriction of *dika* appeal on questions of fact, there should be the functional and reliable system that can end the legal dispute on the Appeal Court.

There has been an attempt to amend the criminal procedure code by bill to change the appeal concept from "Appeal as of Rights system" to "Discretionary Appeal system". However, Discretionary Appeal system by this bill is not according to the national standard guided by ICCPC, because this bill still allow *dika* appeals on question of facts.

The writer would like to present and recommend a *dika* appeal system that based on the international standard, has a restriction on some right to appeal and really suitable for Thailand, The Appeal system, which has a restriction on *dika* appeal on questions of fact. According the principle of "Double Degree of Jurisdiction", Appeal Court must be the final court for questions of fact. This solution is possible, can solve Cases Overload, slowly judicial process problems and can be the best choice for guarantee the rights of the parties.

Keywords: Appeal system, Appeal as of Rights system, Discretionary Appeal system

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ย่อมไม่อาจสำเร็จลุล่วงได้ หากมิได้รับคำแนะนำและข้อชี้แนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งจากท่านศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. คณิต ฦ.นคร ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ศาสตราจารย์ ฦรงค์ ใจหาญ อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ.โอกาสนี้

ผู้ทำวิทยานิพนธ์ตั้งใจและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านบ้างไม่มากก็พอสมควร ทั้งในส่วนของการศึกษาเพื่อเป็นความรู้และการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวางระบบการปฏิภาที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไปในอนาคต เพราะเนื้อหาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีการนำเสนอระบบการปฏิภาที่มีความน่าสนใจและมีความสำคัญโดยตรงในการช่วยแก้ปัญหาคดีสันศาลปฏิภาได้อย่างแท้จริง เชื่อว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะช่วยจุดประกายความคิดแก่ท่านผู้อ่านในการศึกษาแนวทางการจำกัดสิทธิปฏิภาที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพต่อไป

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว รวมทั้งคุณคณศ เต็งสุวรรณ ที่ให้การสนับสนุนผู้เขียนด้วยดีตลอดมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ประการใดแม้เพียงเล็กน้อย ผู้ทำวิทยานิพนธ์ขออุทิศให้แก่บุพการี ครูอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือทั้งที่ได้เอ่ยและไม่ได้เอ่ยนาม และหากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้ทำวิทยานิพนธ์ขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นางสาวจันจิรา นาคาสุ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 สมมุติฐานการศึกษา	6
1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา	7
1.5 ขอบเขตของการศึกษา	7
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ	8
บทที่ 2 แนวความคิดการตรวจสอบคำพิพากษาและระบบการฎีกา	9
2.1 แนวคิดการตรวจสอบคำพิพากษา	9
2.1.1 แนวคิดเรื่องการตรวจสอบการพิจารณาคดี	9
2.1.2 แนวคิดเรื่องศาลพิจารณาคดีกับศาลทบทวน	10
2.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	12
2.3 ระบบการฎีกาในคดีอาญา	13
2.3.1 ระบบการฎีกาแบบสิทธิ	15
2.3.2 ระบบการฎีกาแบบอนุญาต	15
2.4 ข้อดี-ข้อเสียของระบบการฎีกา	16
2.4.1 ข้อดี-ข้อเสียของการฎีกาแบบสิทธิ	17
2.4.2 ข้อดี-ข้อเสียของการฎีกาแบบอนุญาต	19

2.5 ปัญหาข้อเท็จจริงกับปัญหาข้อกฎหมาย	22
2.5.1 ความหมายของปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	22
2.5.2 ข้อแตกต่างระหว่างปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย	23
2.5.3 ตัวอย่างปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย	24
บทที่ 3 หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของต่างประเทศ	27
3. 1 ประเทศฝรั่งเศส	27
3. 2 ประเทศอังกฤษ	34
บทที่ 4 การจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทย	43
4.1 หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทย	43
4.1.1 ประวัติความเป็นมาของศาลและวิธีพิจารณาคดีในชั้นฎีกาของไทย	43
4.1.2 หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทยในปัจจุบัน	47
4.2 วิเคราะห์ความเหมาะสมของการนำระบบการฎีกาแบบอนุญาตมาใช้แทนระบบสิทธิ	53
4.3 วิเคราะห์รูปแบบการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำมาใช้บังคับกับประเทศไทย	57
4.3.1 วิเคราะห์รูปแบบการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาที่เหมาะสม	57
4.3.2 ความเป็นไปได้ในการนำมาใช้บังคับกับประเทศไทย	69
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	72
5.1 บทสรุป	72
5.2 ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	81

ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาจะไม่ใช่สาระอันควรแก่การพิจารณาไว้พิจารณาพิพากษา พ.ศ. 2551	86
ภาคผนวก ข กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) หรือ ICCPR	88
ภาคผนวก ค ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ.	125
ประวัติการศึกษา	129

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาคดีอาญาของไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นระบบการฎีกาแบบสิทธิหรือการให้สิทธิโดยเปิดโอกาสให้คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและในปัญหาข้อกฎหมาย แม้มีหลักเกณฑ์ในการจำกัดสิทธิอุทธรณ์ฎีกาบ้างก็เป็นเพียงส่วนน้อย อีกทั้งกรณีที่มีบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดข้อจำกัดสิทธิไว้ ก็ไม่ใช่ข้อจำกัดสิทธิโดยเด็ดขาดเพราะคู่ความสามารถร้องขอให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาหรือทำคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์อนุญาตให้ฎีกาหรือขอให้อัยการสูงสุดรับรองให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ต้องห้ามนั้นได้ จึงเป็นผลให้มีคดีอาญาขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาคดีล้นศาลและปัญหาความล่าช้าในการทำคำพิพากษาของศาลฎีกาเพราะศาลฎีกาไม่อาจพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีเหล่านั้นให้แล้วเสร็จในเวลาอันสมควร ดังจะเห็นได้จากสถิติคดีของศาลฎีกาที่ผ่านมา เมื่อนำจำนวนคดีที่รับมาใหม่และคดีที่คั่งค้างมาก่อน รวมเป็นคดีที่ศาลฎีกาต้องพิจารณาพิพากษาในแต่ละปีปรากฏว่ามีจำนวนมาก ดังปรากฏตามสถิติคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา ปรากฏตามรายงานประจำปีงบประมาณของศาลยุติธรรม และสำนักงานศาลยุติธรรม และเว็บไซต์ศาลยุติธรรม ดังนี้

ปี	ค้างมา	รับใหม่	รวมคดีที่ต้องพิจารณา
2553 ¹	17,945 เรื่อง	8,647 เรื่อง	26,592 เรื่อง
2554 ²	17,853 เรื่อง	7,609 เรื่อง	25,462 เรื่อง
2555 ³	18,224 เรื่อง	5,305 เรื่อง	23,529 เรื่อง
2556 ⁴	11,502 เรื่อง	4,795 เรื่อง	11,297 เรื่อง

¹ ศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม. 2010 ANNUAL REPORT OFFICE OF THE JUDICIARY รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 น. 18-25.

² สำนักงานศาลยุติธรรม. “ข้อมูลและสถิติคดี”, 31 มกราคม 2558 จาก <http://www.coj.go.th>.

³ เฟิ่งอ้าง.

⁴ เฟิ่งอ้าง.

2557 ⁵	21,661 เรื่อง	1,036 เรื่อง	21,133 เรื่อง
2558 ⁶	18,307 เรื่อง	11,117 เรื่อง	29,424 เรื่อง

ในขณะที่จำนวนผู้พิพากษาในศาลฎีกาในปี 2553-2554 มีไม่เกิน 105 นาย เพราะจากการค้นหาข้อมูลล่าสุดพบว่าในปี 2555 มีจำนวนผู้พิพากษาศาลฎีกาเพียง 75 นาย , ปี 2556 มี 90 นาย , ปี 2557 มี 90 นาย , ปี 2558 มี 105 นาย และ ปี 2559 มีเพียง 105 นาย เท่านั้น⁷

เมื่อมีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก ทั้งคดีที่มีสาระและไม่มีสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกาในขณะที่จำนวนผู้พิพากษาศาลฎีกามีจำนวนจำกัด ประกอบกับการบังคับใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิमानาน จึงยิ่งทำให้ปัญหาปัญหาคดีล้นศาล และปัญหาความล่าช้าในการพิพากษาคดีของศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดของประเทศ คำพิพากษาเป็นที่สุดและผูกพันคู่ความ ทวีความรุนแรงและเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต้องรีบแก้ไขเพราะการที่ศาลฎีกาไม่อาจพิจารณาคดีต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จในเวลาอันควร มีผลต่อเนื่องถึงสิทธิของคู่ความในการได้รับการทบทวนคำพิพากษาและประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมชั้นฎีกา กล่าวคือ ปัญหาความล่าช้าสร้างความเสียหายอย่างมากแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะฝ่ายคู่ความ ต้องเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการการดำเนินคดี เช่น โจทก์ต้องหาเงินจ้างทนายความ จำเลยต้องเสียเงินหรือตกเป็นหนี้ในการหาหลักทรัพย์ประกันตัวในชั้นศาล ฯลฯ ทั้งเสียสุขภาพจิตต้องวิตกกังวลกับการเป็นคดีความกันในศาล โดยไม่รู้ว่าจะคดีจะจบอย่างไร และต้องจัดการกับชีวิตต่อไปอย่างไร โดยเฉพาะจำเลยต้องทนทุกข์ทรมานจากการตกอยู่ในฐานะจำเลยที่ต้องถูกคุมขังปราศจากเสรีภาพก่อนศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าตนเป็นผู้บริสุทธิ์หรือเป็นผู้กระทำผิดจริง ผู้พิพากษาศาลฎีกาของไทยต้องทำคำพิพากษาจำนวนมาก เกิดความเครียดอันมีผลบั่นทอนสุขภาพกายใจในระยะยาว ทั้งภาครัฐต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย⁸ สำหรับความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกานี้เป็นจำนวนมากมาย แต่ที่สำคัญที่สุดคือผลกระทบต่อประสิทธิภาพของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล⁹

⁵ ดู “รายงานสถิติคดีค้างมา รับใหม่ เสร็จไป ของศาลทั่วราชอาณาจักร ” จาก <http://www.m-society.go.th> , 29 มกราคม 2559.

⁶ ดู เปิดสถิติคดีปี 2558 ลบภาพต่างชาติมองกระบวนการยุติธรรมไทยช้า-คดีค้างเพียบ จาก <http://www.prachatai.com> , 12 พฤษภาคม 2559.

⁷ ข้อมูลจากการทำหนังสือสอบถามไปยังผู้อำนวยการประจำสำนักงานศาลฎีกา เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559

⁸ ดู คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน,2555) น.610.

⁹ เพ็งอ่าง, น.610.

อันส่งผลโดยตรงถึงความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม เกิดชื่อเสียงที่มัวหมองของศาล ดังภาษิตที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้า ก็คือความไม่ยุติธรรม¹⁰”

แม้จะมีการนำมาตรการต่างๆมาใช้เพื่อลดปริมาณคดี เช่น การที่ศาลฎีกาออกกระเปียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาไว้พิจารณาพิพากษา พ.ศ. 2551 ก็ไม่อาจแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง เพราะคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกามีจำนวนมาก เนื่องจากเหตุที่ใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิซึ่งมีหลักการที่เปิดกว้างให้มีการฎีกาได้กว้างขวางเกินไปโดยเฉพาะปัญหาข้อเท็จจริง จึงไม่สามารถจำกัดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกาได้ ดังนั้นการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาจึงไม่อาจช่วยให้ปัญหาคดีล้นศาลลดลงได้อย่างแท้จริง เช่นนี้จึงกล่าวได้ว่าระบบการฎีกาแบบสิทธิไม่เหมาะสมและไม่เอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อีกต่อไป

ด้วยเหตุนี้ หลายฝ่ายจึงเร่งคิดแก้ปัญหาคดีล้นศาลที่กำลังเผชิญอยู่ด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการฎีกาจากระบบการฎีกาแบบสิทธิเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาต โดยการเสนอร่างแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ชื่อ “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่)พ.ศ.”¹¹ เพื่อเปลี่ยนระบบฎีกาคดีอาญา ให้เป็นระบบอนุญาตซึ่งมีหลักการฎีกาที่ตรงข้ามกับระบบการฎีกาแบบสิทธิอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ระบบการฎีกาแบบสิทธิมีหลักการให้สิทธิคู่ความฎีกาได้เต็มที่ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เว้นแต่มีกฎหมายห้าม มาเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาตซึ่งมีหลักการ ห้ามมิให้คู่ความฎีกา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล คู่ความจึงจะมีสิทธิฎีกาได้ แต่เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่า ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่)พ.ศ.... ไม่ใช่การอนุญาตให้ฎีกาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ดังที่ใช้บังคับกันในต่างประเทศ แต่เป็นการอนุญาตให้มีการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ด้วย การที่ยังคงให้มีการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้ ย่อมไม่ต่างจากเดิม เช่นนี้การที่ประเทศไทยใช้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตแต่ยังคงให้ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้จึงอาจทำให้เกิดปัญหาคดีล้นศาลได้อีก เพราะการอนุญาตให้ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสมที่จะแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการกำหนดให้การอนุญาตให้ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงเป็นไปตามดุลพินิจอนุญาตของผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งเป็นเรื่องให้เห็นต่างกันได้ เพราะไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอนชัดเจน สิ่งนี้จึงอาจกระทบสิทธิของคู่ความได้มาก จึงมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่งว่า ระบบการฎีกาแบบอนุญาต

¹⁰ โปรตตุ ภาษิตของวิลเลียม เอวาร์ด แกล์สตัน กล่าวในหนังสือ Respectfully Quoted : A Dictionary of Quotations จาก <http://th.wikipedia.org> ; www.google.com สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2558

¹¹ โปรตตุ ภาคผนวก ค.

ตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ มีหลักการสอดคล้องกับหลักการอำนวยความสะดวกอย่างแท้จริงหรือไม่ จะแก้ปัญหาจำนวนคดีชั้นศาลอันทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการทำคำพิพากษาของศาลฎีกาดังกล่าวได้จริงหรือไม่ และการกำหนดให้การอนุญาตให้ฎีกาอยู่ภายใต้ดุลพินิจของผู้พิพากษาศาลฎีกานั้นถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ จะก่อให้เกิดผลกระทบสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของคู่ความ โดยเฉพาะจำเลยหรือไม่ อย่างไร ทั้งมีผลกระทบประสิทธิภาพการทำคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งกระทบโดยตรงต่อความเชื่อถือศรัทธาที่ประชาชนมีต่อศาลฎีกาหรือไม่ เพราะไม่ว่ามีวิกฤตปัญหาสำคัญเร่งด่วนเพียงใดแต่ศาลฎีกาเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชนเสมอมา

การกำหนดว่าคู่ความมีสิทธิฎีกาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการอนุญาตหรือดุลพินิจของศาลซึ่งเป็นเรื่องไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละบุคคล จึงเห็นได้ว่าถ้านำดุลพินิจมากำหนดสิทธิในการฎีกาซึ่งในส่วนข้อกฎหมายก็คงไม่แตกต่างจากระบบการฎีกาแบบสิทธิมากนักเพราะปัญหาข้อกฎหมายในคดีอาญาย่อมเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยตรงจึงเป็นข้อที่ควรขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา แต่ในส่วนของการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงที่จะถูกกำหนดสิทธิการฎีกาโดยใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาย่อมไม่ถูกต้องผิดหลักทางวิชาการ เพราะปัญหาข้อเท็จจริงควรยุติด้วยกระบวนการสืบพยานหรือการสู้กันด้วยพยานหลักฐานที่คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างมีสิทธินำเสนอพยานต่อศาลเท่าเทียมกันโดยมีศาลทำหน้าที่เป็นคนกลางมีดุลพินิจวินิจฉัยชี้ข้้นำหนักพยานหลักฐานนั้นไม่ใช่การใช้ดุลพินิจวินิจฉัยยุติปัญหาข้อเท็จจริงเพื่อไม่ให้มีการฎีกา ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและเสี่ยงต่อการกระทบสิทธิของคู่ความโดยเฉพาะจำเลยได้ง่าย ดังจะเห็นตัวอย่างการใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกันของศาลสูงได้จากการตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาบางส่วนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2552-2556) ซึ่งปรากฏว่าคดีที่มีข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันตามที่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีการับฟังตามสำนวนของศาลชั้นต้น ศาลฎีกามีคำพิพากษาแตกต่างไปจากศาลอุทธรณ์ เช่น คดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุกแต่ศาลฎีกาพิพากษาให้รอการลงโทษหรือให้ลดโทษจำคุกหรือปรับบทกฎหมายลงโทษเบาหรือไม่เพิ่มโทษ¹² เป็นต้น ถ้ามีการใช้ระบบการฎีกาที่กำหนดให้การอนุญาตให้ฎีกาขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษาศาลฎีกา ย่อมเสี่ยงที่จะเห็นต่างกันเพราะดุลพินิจเป็นเรื่องความเห็นย่อมกระทบสิทธิการฎีกาได้ง่าย ยิ่งมีการนำหลักการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ฎีกามาปรับใช้ในช่วงเวลาที่ต้องการแก้ปัญหาคดีชั้นศาลจึงมีแนวโน้มที่จะใช้ดุลพินิจในทางจำกัดสิทธิห้ามมิให้ฎีกา ดังที่มีการวิพากษ์วิจารณ์และกังวล

¹² คำพิพากษาศาลฎีกา (สำนักงานส่งเสริมตุลาการ)ที่ 6514/2552 , 7815/2552 , 306/2554 , 1099/2554 , 2398/2554 , 10647/2554 , 11355/2554 , 8552/2552 , 7516/2555 , 6327/2555 , 680/2554 , 2928/2554 , 3733/2554 , 4752/2554 , 9118/2555 , 18263/2555 , 19691/2555 , 526/2554 , 5491/2554

ถึงผลกระทบต่อส่วนนี้ สิ่งนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนที่มีต่อศาลฎีกาโดยตรง และเป็นเรื่องที่ต้องตระหนักและพึงระวังอย่างมาก

การฎีกาคดีอาญาในระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่) พ.ศ. ... อาจมิใช่ระบบการฎีกาที่เข้ามาแก้ปัญหาของระบบการฎีกาแบบสิทธิได้อย่างแท้จริง เพราะ การฎีกาแบบอนุญาตถือหลักห้ามคู่ความฎีกาทุกคดี เว้นแต่ศาลอนุญาตจึงจะให้มีการฎีกาคดีอาญาขึ้นสู่ศาลฎีกาได้ แต่เป็นการอนุญาตให้ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งมีเป็นจำนวนมาก โดยกำหนดให้ผู้พิพากษาศาลฎีกาเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาย่อมไม่ใช่หลักประกันที่ดีต่อสิทธิของคู่ความในการได้รับการทบทวนคำพิพากษาจากศาลฎีกาเพราะไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนมากำกับ ทั้งไม่มีระบบการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจดังกล่าวด้วย หากศาลอาจใช้ดุลพินิจให้ฎีกาได้มาก เนื่องจากเห็นว่าเป็นคดีสำคัญตามดุลพินิจของตน เช่นนี้ ไม่นาน คดีย่อมขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้มากจนอาจเกิดปัญหาคดีล้นศาลได้อีก แต่ถ้ามีดุลพินิจไม่อนุญาตให้ฎีกาเป็นจำนวนมาก ย่อมกระทบสิทธิของคู่ความและกระทบความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อศาล ทั้งการที่ศาลต้องพิจารณาคดีทุกสำนวนเพื่อตัดสินว่าควรอนุญาตให้ฎีกาหรือไม่ ย่อมไม่ได้ทำให้งานของผู้พิพากษาลดลงแต่อย่างใด เช่นนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเชิงลึกตามประเด็นหัวข้อนี้ ที่มุ่งศึกษาถึงแนวความคิดเรื่องการตรวจสอบการพิจารณาคดีระบบการฎีกาในคดีอาญาทั้งระบบการฎีกาแบบสิทธิและระบบการฎีกาแบบอนุญาต ศึกษาข้อดีข้อเสียของระบบการฎีกาทั้งในระบบการฎีกาแบบสิทธิและระบบการฎีกาแบบอนุญาต หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาทั้งในหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) และหลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของต่างประเทศ ทั้งแนวทางที่เหมาะสมในการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทย หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทย วิเคราะห์ความเหมาะสมของการนำระบบการฎีกาแบบอนุญาตมาใช้แทนระบบสิทธิ และวิเคราะห์รูปแบบการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำมาใช้บังคับกับประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อความรู้ความเข้าใจและประโยชน์ในปรับใช้ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวคิดเรื่องการตรวจสอบการพิจารณา ,ศาลพิจารณาและศาลทบทวนและหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) รวมทั้งระบบการฎีกาในคดีอาญาทั้งในระบบการฎีกาแบบสิทธิและระบบการฎีกาแบบอนุญาต

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงข้อดี – ข้อเสีย ของระบบการฎีกาในคดีอาญาทั้งในระบบการฎีกาแบบสิทธิและระบบการฎีกาแบบอนุญาต รวมทั้งศึกษาปัญหาข้อเท็จจริงกับปัญหาข้อกฎหมาย

1.2.3 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของต่างประเทศ ทั้งในส่วนของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ

1.2.4 เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การที่ประเทศไทยใช้การฎีกาในระบบสิทธิอันเป็นการให้คู่ความมีสิทธิฎีกาได้เต็มที่ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เว้นแต่มีกฎหมายห้าม ซึ่งก็เป็นเพียงส่วนน้อยและแม้มีกฎหมายห้ามคู่ความก็อาจขออนุญาตหรือรับรองให้มีการฎีกาได้ อันทำให้มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเป็นจำนวนมาก เกิดปัญหาความล่าช้าในการวินิจฉัยของศาลฎีกา แม้มีแนวคิดนำระบบการฎีกาแบบอนุญาตมาใช้ แต่แนวคิดการฎีการะบบอนุญาตตามระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่) พ.ศ. ก็ยังคงกำหนดรูปแบบเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาตที่อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้อีก เช่นนี้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่) พ.ศ. จึงแตกต่างจากระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามแนวทางที่มีการใช้บังคับกันในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ , อเมริกา เช่นนี้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงอาจไม่ใช่แนวทางการจำกัดสิทธิฎีกาที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาคดีชั้นศาลฎีกาในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะระบบการฎีกาที่เหมาะสมอย่างแท้จริง ควรเป็นระบบการฎีกาที่ห้ามฎีกาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เว้นแต่เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอันควรขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาหรือเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ ดังนั้น จึงมีประเด็นสมมติฐานที่จะต้องนำมาพิจารณาและวิเคราะห์ ดังนี้

1.3.1 ระบบการฎีกาที่มีหลักการมิให้ฎีกา เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่การวินิจฉัยของศาลฎีกา โดยกำหนดให้ปัญหาข้อเท็จจริงยุติในชั้นศาลอุทธรณ์ ทั้งนี้ ศาลอุทธรณ์ต้องทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่ 2 (second trial court) กล่าวคือ ต้องออกนั่งพิจารณาสืบพยานเช่นเดียวกับศาลชั้นต้น ส่วนศาลฎีกาทำหน้าที่เพียงพิจารณาทบทวนตรวจสอบเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายนั้น เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทยหรือไม่

1.3.2 หากระบบการปฏิรูปตามข้อ 1.3.1 เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทย การที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลฎีกาออกนั่งพิจารณาคดีโดยเปิดเผยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 203 ประกอบมาตรา 225 ยังจำเป็นต้องมีอยู่หรือไม่

1.3.3 หากระบบการปฏิรูปตามข้อ 1.3.1 เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทย จะมีวิธีการใดที่จะทำให้การรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงทั้งในชั้นศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.4 ไม่ว่าระบบการปฏิรูปแบบสิทธิจะมีที่มาหรือความเป็นมาอย่างไร แต่ก็เป็นระบบการปฏิรูปที่ใช้บังคับกับประเทศไทยในปัจจุบัน จึงมีข้อที่ต้องพิจารณาว่า ระบบการปฏิรูปแบบสิทธิมีความเหมาะสมที่จะใช้บังคับต่อไปหรือควรจะมีการปรับเปลี่ยนเป็นระบบการปฏิรูปแบบอื่นที่มีความเหมาะสมยิ่งกว่า

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา

ศึกษาวิจัยทางด้านเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมาย ตำรากฎหมาย หนังสือ บทความทางกฎหมาย งานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุมทางวิชาการ คำพิพากษาของศาล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

เน้นศึกษาแนวคิดเรื่องการตรวจสอบการพิจารณาคดีและแนวคิดเรื่องศาลพิจารณาคดี (Trial Court) กับศาลทบทวน (Review Court) หลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ระบบการปฏิรูปในคดีอาญาทั้งในระบบการปฏิรูปแบบสิทธิและระบบการปฏิรูปแบบอนุญาติ ข้อดี-ข้อเสียของระบบการปฏิรูปในคดีอาญาทั้งในระบบการปฏิรูปแบบสิทธิและระบบการปฏิรูปแบบอนุญาติ ปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย และหลักเกณฑ์การปฏิรูปและการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของต่างประเทศ ทั้งใน ประเทศฝรั่งเศสและ ประเทศอังกฤษ แนวทางที่เหมาะสมในการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทย โดยศึกษาหลักเกณฑ์การปฏิรูปและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทย ประวัติความเป็นมาของศาลและวิธีพิจารณาชั้นฎีกาของไทย หลักเกณฑ์การปฏิรูปและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทยในปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของการนำระบบการปฏิรูปแบบอนุญาติที่เหมาะสมมาใช้

แทนระบบสิทธิ และ วิเคราะห์รูปแบบการจำกัดสิทธิภาคีอาญาที่เหมาะสม รวมถึงความเป็นไปได้ในการนำมาใช้บังคับกับประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 เพื่อทราบถึงแนวคิดเรื่องการตรวจสอบการพิจารณา ศาลพิจารณาและศาล ทบพวน และหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) รวมทั้งระบบการปฏิภาในคดีอาญาทั้งใน ระบบการปฏิภาแบบสิทธิและระบบการปฏิภาแบบอนุญาต

1.6.2 เพื่อทราบถึงข้อดี-ข้อเสียของระบบการปฏิภาแบบสิทธิและระบบการปฏิภาแบบ อนุญาต และทราบปัญหาข้อเท็จจริงกับปัญหาข้อกฎหมาย

1.6.3 เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์การปฏิภาและการจำกัดสิทธิภาคีอาญาของต่างประเทศ ทั้งใน ประเทศฝรั่งเศสและ ประเทศอังกฤษ

1.6.4 เพื่อทราบถึงแนวทางที่เหมาะสมในการจำกัดสิทธิภาคีอาญาของไทย

บทที่ 2

แนวความคิดการตรวจสอบคำพิพากษาและระบบการฎีกา

การศึกษาการจำกัดสิทธิฎีกาของคู่ความในคดีอาญา เพื่อหาแนวทางการจำกัดสิทธิฎีกา คดีอาญาที่เหมาะสมสำหรับการแก้ปัญหาคดีล้นศาลซึ่งเป็นปัญหาสำคัญสำหรับประเทศไทย มีความ จำเป็นที่ต้องศึกษาหลักการเกี่ยวกับแนวความคิดและระบบการฎีกาต่าง ๆ ที่มีการใช้บังคับกันใน ประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการจำกัดสิทธิฎีกาของคู่ความ ในคดีอาญาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาคดีล้นศาลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.1 แนวคิดการตรวจสอบคำพิพากษา

สำหรับแนวคิดในการตรวจสอบคำพิพากษานั้น ผู้เขียนจะศึกษาถึงแนวคิดในเรื่องการ ตรวจสอบการพิจารณาคดี กับแนวคิดเรื่องศาลพิจารณาคดีกับศาลทบทวน เพื่อใช้เป็นฐานในการ วิเคราะห์ต่อไป

2.1.1 แนวคิดเรื่องการตรวจสอบการพิจารณาคดี

แนวคิดเรื่องการตรวจสอบการพิจารณาคดี หรือ หลัก “ Double Degree of Jurisdiction” ความหมายว่า คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้หนึ่งครั้ง โดยถือว่าเป็นสิทธิ ที่คดีจะได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลสองศาลที่ต่างกัน ภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน โดยมีศาล ชั้นต้นเป็นศาลลำดับแรก ส่วนศาลอุทธรณ์เป็นศาลลำดับที่สอง เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ คู่ความ เพราะผู้พิพากษาศาลชั้นต้นอาจพิจารณาพิพากษาคดีผิดพลาดได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป จึง จำเป็นต้องมีการพิจารณาทบทวนปัญหาข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นพิจารณาสืบพยานอีกครั้ง โดยผู้ พิพากษาศาลอุทธรณ์ซึ่งมีอาวุโสและประสบการณ์สูงกว่า เพื่อให้มีการพิจารณาพิพากษาและการ ทบทวนตรวจสอบจากศาลถึงสองชั้นศาลที่แตกต่างกัน ตามหลักเหตุผลพื้นฐานที่ว่า โดยปกติแล้วศาล สองศาลที่แตกต่างกันย่อมไม่น่าที่จะกระทำสิ่งที่ผิดพลาดร่วมกัน ส่วนศาลฎีกาไม่ใช่ศาลพิจารณาใน ลำดับชั้นที่สาม เนื่องจากศาลฎีกาจะไม่พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง แต่เป็นศาลทบทวนมีหน้าที่ พิจารณาพิพากษาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น รวมทั้งทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย

ของคำพิพากษาของศาลล่าง¹ และในการอุทธรณ์ คู่ความสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย รวมถึงอุทธรณ์ว่าศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาคดีผิดพลาดด้วย²

หลักการตรวจสอบการพิจารณาคดี หรือ หลัก “Double Degree of Jurisdiction” มีหลักการและเหตุผลว่า การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยใด ๆ ของศาล ย่อมสามารถกระทำได้หนึ่งครั้ง เนื่องจากถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาพิพากษาเป็นครั้งที่สอง เพื่อให้มีการตรวจสอบทบทวนการวินิจฉัยชี้ขาดคดีจากศาลที่สองที่มีลำดับชั้นศาลที่ต่างกัน ในข้อเท็จจริงอย่างเดียวกัน กล่าวคือ เบื้องต้นมีศาลชั้นต้นทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาลำดับแรกและมีศาลอุทธรณ์เป็นศาลกลั่นกรองชั้นที่สองทำหน้าที่ตรวจสอบการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นการประกันสิทธิในการดำเนินคดีของคู่ความ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าคดีที่ขึ้นสู่ศาลได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบโดยมีการตรวจสอบถึงสองชั้นศาล ด้วยเหตุผลพื้นฐานที่ว่ามนุษย์ย่อมทำผิดพลาดได้ ผู้พิพากษาก็เป็นเพียงคนธรรมดาจึงอาจพิจารณาพิพากษาคดีผิดพลาดได้เช่นกัน จึงมีความจำเป็นต้องจัดให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของศาลชั้นต้นโดยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่าเชี่ยวชาญกว่าในการนั่งพิจารณาคดีอีกครั้ง เช่นนี้จึงเปิดโอกาสให้มีการใช้สิทธิอุทธรณ์ได้อย่างกว้างขวางทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและในปัญหาข้อกฎหมาย และปัญหาว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นผิดพลาดหรือบกพร่องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ด้วย³

2.1.2 แนวคิดเรื่องศาลพิจารณาคดีกับศาลทบทวน

แม้ทั่วไป จะดูเหมือนศาลจะมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีเหมือนกันก็ตาม แต่ความจริงแล้วศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา มีบทบาทที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในส่วนของศาลล่าง และศาลฎีกา ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการประกันความยุติธรรม และสิ่งที่กำหนดบทบาทของศาลที่แตกต่างกันคือการทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นศาลพิจารณา (Trial Court) กับการทำหน้าที่ใน

¹ ธนกร วรปรัชญากุล. “ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศส”, ตุลพาท เล่มที่ 1, ปีที่ 51_ น.60 และ Anca – Lelia LORINCZ , Reduction of Number of Degrees of Jurisdiction through the Small Reform , Juridica, AUDJ ,vol.VII,no.2, pp. 149-152.

² ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, “การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา” รายงานการวิจัยสาขานิติศาสตร์ เสนอต่อคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ (2544) , น.112.

³ นัตติรียา พิรวินิจ, “แนวทางการแก้ไขระบบอุทธรณ์ฎีกาในคดีอาญา” , (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550) น. 60-61.

ฐานะที่เป็นศาลทบทวน (Review Court) ดังนี้ การศึกษาแนวคิดเรื่องศาลพิจารณาคดี (Trial Court) กับศาลทบทวน (Review Court) จึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจการฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกา ในหัวข้อวิทยานิพนธ์เล่มนี้อย่างยิ่ง

ศาลพิจารณาคดี (Trial Court) หมายถึง ศาลที่มีหน้าที่ค้นหาความจริง⁴ โดยศาลพิจารณาคดีจะทำหน้าที่พิจารณาคดีทั้งในส่วนขอเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ในส่วนของการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งศาลพิจารณาคดีจะต้องรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงให้ยุติ โดยการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ขาดน้ำหนักพยานหลักฐาน เพื่อค้นหาความจริงจากข้อเท็จจริงที่รับฟังได้จากการพิจารณา ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อศาลได้สัมผัสกับพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอด้วยตัวเอง อันจะทำให้ศาลได้สังเกตเห็นอาการที่ผิดปกติหรือการกระทำต่าง ๆ ของพยานที่เกิดขึ้นในขณะที่เบิกความ รวมถึงได้ฟังถ้อยคำสำเนียงน้ำเสียงที่แสดงออกถึงความรู้สึกของพยานในระหว่างการสืบพยาน โดยการชี้แจงน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบของศาลเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการพิจารณาหมายถึง การนั่งพิจารณาซึ่งได้แก่การที่ศาลออกนั่งพิจารณาคดีโดยการสืบพยาน ดังนั้น ศาลพิจารณาคดีในความหมายของศาลซึ่งมีหน้าที่ค้นหาความจริงจึงต้องนั่งพิจารณาทำการสืบพยานแล้วชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อค้นหาความจริงเป็นเนื้อแท้ และเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดคดีเป็นไปด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรมตามหลักการค้นหาความจริงมากที่สุด ซึ่งโดยปกติทั่วไปแล้วศาลชั้นต้นทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาคดีทำการสืบพยานเพื่อค้นหาความจริงจากข้อเท็จจริงในคดีเป็นเบื้องต้น ส่วนศาลอุทธรณ์ที่ทำหน้าที่พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงอีกชั้นหนึ่ง ย่อมเป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง second trial court จึงต้องปฏิบัติตามหลักของศาลพิจารณาคดีไม่ต่างจากศาลชั้นต้น

ศาลทบทวน⁵ (Review Court) หมายถึง ศาลที่มีหน้าที่ทบทวนเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น กล่าวคือเป็นศาลที่มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องในการปรับใช้บทกฎหมายในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีของศาลล่างหรือตรวจสอบว่าศาลล่างได้ปฏิบัติตามบัญญัติของกฎหมายในการพิจารณาคดีนั้นหรือไม่ เท่านั้น โดยพิเคราะห์จากตัวบทกฎหมาย แต่จะไม่ก้าวล่วงไปวินิจฉัยชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานอันเป็นปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งศาลล่างวินิจฉัยชี้ขาดเป็นที่ยุติมาแล้วอีก โดยศาลทบทวนจะพิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาข้อเท็จจริงที่ศาลล่างวินิจฉัยหรือฟังมาจนเป็นที่ยุติแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวนเข้ากับบทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อตรวจสอบความชอบด้วย

⁴ ราตรี ดามี, “การพิจารณาคดีอาญาในศาลสูง”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549) น.7 ; “Trial court” , สืบค้นจาก <http://en.wikipedia.org> , เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559

⁵ เฟิงอ้าง , น.8.

กฎหมายของคำชี้ขาดตัดสินคดีของศาลล่างรวมถึงการวางหลักกฎหมายที่สำคัญของประเทศเพื่อวางแนวทางการปรับบทกฎหมายให้การวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีไปในแนวทางเดียวกันเท่านั้น

2.2 หลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

หลักกฎหมายระหว่างประเทศที่วางหลักการพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการปฏิภาณและได้รับการยอมรับบังคับใช้ในต่างประเทศอย่างกว้างขวางเป็นสากล คือ หลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือที่เรียกว่า International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR การศึกษาเรื่องการปฏิภาณหรือจำกัดสิทธิปฏิภาณจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเป็นเบื้องต้น⁶

หลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือที่เรียกว่า International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR⁷ เป็นกติการะหว่างประเทศที่สมาชิกใหญ่สหประชาชาติได้รับรอง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2519 ปัจจุบันมีประเทศลงนามแล้ว จำนวน 64 ประเทศ และมีประเทศที่เป็นภาคีแล้ว 167 ประเทศ (ข้อมูล ณ 30 ตุลาคม 2556) การเข้าเป็นภาคีของไทย ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติ (Accession) เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2539 โดยไม่ได้ตั้งข้อสงวนแต่อย่างใด และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2540⁸

เนื้อหาของหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR ประกอบด้วย วรรค อารัมภบทและมีบทบัญญัติทั้งสิ้น 53 ข้อ แบ่งเป็น 6 ส่วน⁹

⁶ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด มิราเคิล ครีเอชันอินเตอร์ พรีน , ปี 2550) น. 14-19 และ น. 40-45.

⁷ ภาคผนวก ข.

⁸ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 6 , น. 14-19 และ 40-45

⁹ ส่วนที่ 1 (ข้อ1) กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง

ส่วนที่ 2 (ข้อ 2-5) กล่าวถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่รับรองจะเคารพและประกันสิทธิของบุคคลรวมถึง

เนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา ปรากฏอยู่ในส่วนที่ 3 ข้อบทที่ 14 ข้อที่ 5. ซึ่งมีเนื้อหาหรือสาระสำคัญว่า “ บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไป (หนึ่งชั้นศาล) พิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษา โดยเป็นไปตามกฎหมาย” ¹⁰ ซึ่งหมายความว่าคู่ความที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษในความผิดอาญามีสิทธิจะอุทธรณ์คดีของตนได้อีกหนึ่งชั้นศาลตามถ้อยคำภาษาอังกฤษที่ใช้คำว่า “a higher tribunal” อันเป็นหลักการพื้นฐานที่ยอมรับกันในสากลเพื่อคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีของบุคคล ผู้เป็นพลเมืองของตน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า หลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR มิได้วางข้อกำหนดพื้นฐานให้คดีความผิดอาญาที่ศาลตัดสินลงโทษต้องมีการฎีกาไว้ อีกชั้นหนึ่งด้วย เพราะสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกประเทศควรยอมรับยึดถือและปฏิบัติตามในการให้สิทธิในการฎีกาแก่ประชาชนในเบื้องต้นคือการทำหน้าที่ที่ต้องให้คณะตุลาการระดับเหนือตุลาการที่ชี้ขาดคดีในเบื้องต้นขึ้นไปหนึ่งชั้นศาลได้พิจารณาทบทวนการตัดสินลงโทษหรือคำพิพากษาชี้ขาดคดีของตนเท่านั้น การกำหนดให้มีการฎีกาซึ่งเป็นการทบทวนคำพิพากษาของศาลชั้นต้นเป็นครั้งที่ 2 จะมีหรือไม่ จึงไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หากแต่ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละประเทศเป็นการภายใน ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ในโลกไม่ว่า อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ฯลฯ จึงต่างกำหนดให้มีการฎีกาได้แต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ ๆ เท่านั้น ดังจะได้ศึกษารายละเอียดต่อไป

การห้ามเลือกปฏิบัติ

ส่วนที่ 3 (ข้อ 6-27) กล่าวถึงสาระของสิทธิในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ส่วนที่ 4 (ข้อ 28-45) กล่าวถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการ

ตรวจสอบ การปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในกติการวมถึงพันธกรณีในการเสนอรายงาน

ของรัฐภาคี

ส่วนที่ 5 (ข้อ 46-47) ห้ามการตีความไปในทางขัดกฎหมายระหว่างประเทศอื่น ๆ รวมทั้งมิให้ตีความ

ในการที่ลิดรอนสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

ส่วนที่ 6 (ข้อ 48-53) กล่าวถึงการเข้าเป็นภาคีและการแก้ไขเพิ่มเติมกติกา

¹⁰ ภาคผนวก ข.

2.3 ระบบการปฏิภาณในคดีอาญา

การศึกษาระบบการปฏิภาณจำเป็นต้องทราบความหมายของสิ่งที่ต้องศึกษาเสียก่อนเป็นพื้นฐาน นั่นคือความหมายของการปฏิภาณ มีนักกฎหมายหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ แต่ท่านอาจารย์ คณิต ญ นคร ได้ให้ความหมายไว้อย่างชัดเจนว่า การปฏิภาณ คือ¹¹ การขอให้เพิกถอนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ เป็นการคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ จึงเป็นที่มาของหลักการปฏิภาณประการหนึ่งว่า ปฏิภาณที่ยื่นต้องโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร¹² และที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร มิฉะนั้นเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การปฏิภาณเป็นหลักการที่เกิดขึ้นเพื่อเพิกถอนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ผิดพลาดบกพร่องซึ่งจะส่งผลเสียแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้ได้รับความเสียหายอันมีที่มาจากเหตุผลที่ว่า ผู้พิพากษา เป็นเพียงมนุษย์ปุถุชนธรรมดาที่อาจกระทำการสิ่งผิดพลาดบกพร่องได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป¹³ โดยความผิดพลาดในการทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีเกิดขึ้นได้มากมายจากหลายสาเหตุ ทั้งสาเหตุมาจากตัวผู้พิพากษาเอง เพราะความไม่รู้ ความไม่ละเอียดรอบคอบ ความผิด หลงเนื่องจากอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ที่มนุษย์ทั่วไปพึงมี หรือความเหนื่อยล้า นอกจากเหตุเกิดจากตัวผู้พิพากษาเองแล้ว ข้อวินิจฉัยที่ผิดพลาดอาจเกิดจากตัวพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดคดีก็อาจมีความบกพร่องได้เช่นเดียวกัน เช่น พยานหลักฐานที่น่าสืบเข้ามาในสำนวนคดีไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงบ้าง ไม่ครบถ้วนบ้าง นอกจากนี้เมื่อพิพากษาแล้วผลของคำพิพากษาผูกพันคู่ความ ซึ่งหากคำพิพากษามีความผิดพลาดย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้อย่างมาก ยากแก่การเยียวยากลับคืนสภาพเดิม ดังนั้นหากคำพิพากษาของศาลมีข้อบกพร่องผิดพลาด ย่อมสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ตรงตามหลักการหรือวัตถุประสงค์ในการอำนวยความยุติธรรมแก่คู่ความและประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการปฏิภาณเพื่อเพิกถอนแก้ไขคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลชั้นอุทธรณ์ที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนดังกล่าวมานั้น

การแก้ไขคำพิพากษาที่ผิดพลาดนั้น แต่ละประเทศให้ความสำคัญและได้วางแนวทางและหลักการในการให้สิทธิและจำกัดสิทธิปฏิภาณ หรือที่เรียกว่า ระบบกฎหมายไว้แตกต่างกัน ก็เป็นเรื่องที่สุดแท้แต่ว่าประเทศใดจะเลือกใช้รูปแบบใดให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ระบบกฎหมายและระบบศาล เศรษฐกิจ การเมือง ยุคสมัย และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมของตน แต่สามารถสรุปรวมได้ว่าการ

¹¹ คณิต ญ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555), น.630.

¹² เพ็งอ้าง.

¹³ เพ็งอ้าง, น.610-611.

ฎีกาในปัจจุบันจึงมี 2 ระบบใหญ่ คือ ระบบของการฎีกาแบบสิทธิ (appeal as of right) และระบบของการฎีกาแบบอนุญาต (discretionary appeal)

2.3.1 ระบบการฎีกาแบบสิทธิ (appeal as of right)

ระบบการฎีกาแบบสิทธิหรือระบบของการฎีกาแบบให้สิทธิ¹⁴ (appeal as of rights) หมายถึงระบบของการฎีกาที่กฎหมายเปิดโอกาสให้คู่ความหรือบุคคลที่ถูกกระทบกระเทือนสิทธิโดยตรงจากผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้อย่างกว้างขวาง โดยถือว่าการฎีกาเป็นสิทธิของคู่ความ ทั้งนี้ เว้นแต่จะถูกจำกัดสิทธิในการฎีกาโดยบทบัญญัติของกฎหมายบทใดบทหนึ่ง ประเทศที่ใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิซึ่งโดยมากมักพบการฎีกาในคดีแพ่งของประเทศต่าง ๆ เช่นประเทศ ญี่ปุ่น อินเดีย ปากีสถานและประเทศไทย (ก่อนมีการแก้ไขระบบการฎีกาคดีแพ่งเป็นระบบอนุญาตในวันที่ 14 ตุลาคม 2557¹⁵) ส่วนในวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิ ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 216 ที่ว่า “ ภายใต้งบบังคับแห่งมาตรา 217ถึงมาตรา222 คู่ความมีอำนาจฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่ฎีกาฟัง ”

2.3.2 ระบบการฎีกาแบบอนุญาต (discretionary appeal)

ระบบการฎีกาแบบอนุญาต หรือระบบการฎีกาแบบของการใช้ดุลพินิจที่จะรับคดี¹⁶ (discretionary appeal) หมายถึง ระบบการฎีกาที่ถือหลักว่าการฎีกานั้นเป็นสิ่งที่กฎหมายห้ามคู่ความสามารถฎีกาได้ต่อเมื่อมีบทบัญญัติของกฎหมายวางข้อยกเว้นเอาไว้ในบางกรณีเท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าระบบการฎีกาแบบอนุญาตโดยหลักการ คือ การห้ามฎีกา เว้นแต่กรณีต้องด้วยข้อยกเว้นตามกฎหมายจึงจะยื่นฎีกาได้ ทั้งนี้ ต้องได้รับการพิจารณาอนุญาตจากศาลฎีกาเสียก่อน โดยทั่วไปแล้วแม้ว่าประเทศใดจะเลือกใช้ระบบของการฎีกาแบบใช้ดุลพินิจที่จะรับคดีหรือระบบการฎีกาแบบอนุญาตก็ตาม แต่ในการอุทธรณ์ซึ่งเป็นการคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นนั้น กฎหมายอนุญาตให้ทำได้เสมอ ทั้งการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เพราะถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความที่จะได้รับการพิจารณาตรวจสอบบทวนคดีของตนอีกอย่างน้อย 1 ครั้ง แต่

¹⁴ นัตตริยา พิรวินิจ, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3*, น.26

¹⁵ “แก้ไข ปวิพ. อาจตัดสิทธิประชาชน อุทธรณ์ฎีกา” จาก <http://ilaw.or.th/node/3505>, 5 ธันวาคม 2558.

¹⁶ นัตตริยา พิรวินิจ , *อ้างแล้วในเชิงอรรถ 3* , น.29.

การอุทธรณ์ในครั้งที่สองหรือก็คือการฎีกานั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่กฎหมายห้ามหรือวางข้อจำกัดอนุญาตให้ทำได้ในบางกรณีเท่านั้น ประเทศที่ใช้ระบบการฎีกาแบบใช้ดุลพินิจหรือระบบการฎีกาแบบอนุญาตเป็นหลักในการฎีกาคืออาญาที่เห็นได้ชัดก็คือ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ฯลฯ

โดยระบบการฎีกาแบบอนุญาตนี้ มีรูปแบบการขออนุญาตฎีกาที่แตกต่างกัน กล่าวคือมีทั้งการขออนุญาตฎีกาจากศาลอุทธรณ์ผู้ตัดสินคดีที่จะขออนุญาตฎีกา เช่นประเทศอังกฤษ ในคดีบางประเภท ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดในบทที่ 3 ในลำดับต่อไปหรือขออนุญาตฎีกาต่อศาลสูง เช่นศาลฎีกาโดยเกิดจากความคิดเห็นที่ว่า เมื่อศาลล่างตัดสินแล้วก็ไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวกับคดีนั้นอีก ควรจะเป็นดุลพินิจของศาลสูงที่จะพิจารณาว่าศาลล่างทำถูกต้องหรือไม่ เพื่อให้ศาลสูงใช้ดุลพินิจในการตรวจสอบการกระทำของศาลล่างไปในตัว โดยกรณีศาลสูงเห็นว่า ศาลล่างตัดสินคดีถูกต้องหรือไม่บกพร่องหรือแม้บกพร่องบ้างก็เพียงเล็กน้อย ศาลสูงก็อาจใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ฎีกาได้ ผลดีของการใช้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตประการหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัดคือ ประเทศที่ใช้ระบบนี้ จะมีจำนวนคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลสูงจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะคดีที่ไม่มีความสำคัญหรือไม่เป็นสาระอันควรได้รับการพิจารณาจากศาลสูงจะตกไปไม่ได้รับอนุญาตให้ฎีกา ดังนั้นคดีที่จะขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาจึงมีเฉพาะคดีที่สำคัญและมีสาระอันควรได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกาโดยแท้จริงเท่านั้น จึงส่งผลให้ประเทศที่ใช้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตมีจำนวนผู้พิพากษาในศาลชั้นฎีกาน้อยตามไปด้วย ตัวอย่างเช่น ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา มีผู้พิพากษาศาลสูงสุดเพียง 9 คน และในประเทศญี่ปุ่นมี 15 คน¹⁷ ส่วนประเทศออสเตรเลียมีผู้พิพากษาในศาลสูงจำนวน 7 คน เป็นต้น¹⁸

2.4 ข้อดี-ข้อเสียของระบบการฎีกา

ดังกล่าวแล้วว่า ระบบการฎีกาที่สำคัญในปัจจุบันมี 2 ระบบ กล่าวคือ ระบบการฎีกาแบบอนุญาตและระบบการฎีกาแบบสิทธิ ด้วยเหตุที่ระบบกฎหมายทั้งสองมีหลักการแตกต่างกัน ทำให้มีจุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกันด้วย ในบทนี้จึงเป็นการจำแนกถึงข้อดี-ข้อเสียของระบบการฎีกาทั้งในส่วนระบบการฎีกาแบบสิทธิและแบบอนุญาตดังนี้

¹⁷ จรัญ ภักดีธนากุล, กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยอุทธรณ์-ฎีกา, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง , 2553), น.2-3.

¹⁸ นัตติรียา พิรวินิจ, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3, น.27-28.

2.4.1 ข้อดี-ข้อเสียของการปฏิกาแบบสิทธิ

ระบบการปฏิกาแบบสิทธิเป็นระบบการปฏิกาที่ให้สิทธิคู่ความฎีกาเป็นหลัก เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติจำกัดสิทธิฎีกาไว้ เช่นนี้ ระบบการปฏิกาแบบสิทธิจึงมีข้อดีข้อเสีย ดังนี้

2.4.1.1 ข้อดีของการปฏิกาแบบสิทธิ มีดังนี้

(1) การให้สิทธิคู่ความฎีกาได้อย่างเต็มที่ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เพื่อขอให้ศาลฎีกาทบทวนตรวจสอบคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย โดยยึดถือหลักการว่าการฎีกาเป็นสิทธิ ทุกคดีมีสิทธิฎีกาได้ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติจำกัดสิทธิไม่ฎีกาไว้ และแม้มีข้อจำกัดก็มีเพียงจำนวนน้อย นอกจากนี้กฎหมายก็มักวางบทบัญญัติผ่อนคลายยกเว้นข้อจำกัดสิทธินั้นไว้ด้วย โดยการบัญญัติยกเว้นให้มีการขออนุญาตหรือขอให้มีการรับรองให้ฎีกาได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ประชาชนให้เกิดความมั่นใจได้ว่าคดีของตนจะได้รับการพิจารณาเพื่อทบทวนตรวจสอบอย่างรอบคอบถี่ถ้วนโดยผู้พิพากษาศาลฎีกาที่มีอาวุโสสูงสุดทั้งมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน

(2) มีหลักเกณฑ์การจำกัดสิทธิการฎีกาที่แน่นอนชัดเจนตามที่กฎหมายกำหนด มีการเปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจในการฎีกาน้อย อันมีผลต่อการลดความเสี่ยงในการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบทำให้เสียความยุติธรรม

(3) มีหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ที่มีหลักการว่าคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ภายหลังกศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว คู่ความมีสิทธิโดยชอบธรรมในการอุทธรณ์เพื่อให้ศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นศาลที่สูงกว่าพิจารณาทบทวนและตรวจสอบทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายได้หนึ่งชั้นศาล

2.4.1.2 ข้อเสียของการปฏิกาแบบสิทธิ มีดังนี้

(1) ก่อให้เกิดปัญหาคดีล้นศาล เนื่องจาก หลักการของระบบการฎีกาแบบสิทธิเปิดโอกาสให้คู่ความฎีกาได้อย่างเต็มที่ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย แม้มีการจำกัดสิทธิก็เป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น และถึงแม้มีข้อยกเว้นจำกัดสิทธิกฎหมายก็ย้งวางบทบัญญัติผ่อนคลายให้มีการฎีกาได้ โดยการบัญญัติให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งอนุญาตให้มีการฎีกาหรืออัยการสูงสุดรับรองให้มีการฎีกาในข้อหานั้นได้ เมื่อมีการให้สิทธิคู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้ และผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า คดีที่มีการฎีกาส่วนใหญ่จะเป็น

การฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงถึงร้อยละ 77.9¹⁹ ในขณะที่ผู้พิพากษาศาลฎีกามีจำนวนน้อย ไม่อาจพิจารณาคดีจำนวนมากเหล่านั้นให้เสร็จได้ภายในเวลาอันสมควรจึงเกิดปัญหาคดีล้นศาลและปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาคดี จนกระทบต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมซึ่งกระทบโดยตรงต่อความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม

(2) ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาล่าช้า กระทบต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและประสิทธิภาพของคำพิพากษาหรือคำสั่ง²⁰ เพราะคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดมีผลให้คดีถึงที่สุด ผูกพันคู่ความทุกฝ่าย เช่น การที่พิพากษาล่าช้า ทำให้จำเลยต้องเสียเสรีภาพในระหว่างการพิพากษาคดีของศาลฎีกา คู่ความทั้งสองฝ่ายต้องเป็นทุกข์จากการเป็นคดีความ รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการคดีที่ไม่เป็นผลประชาชนขาดความเชื่อมั่นศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องรอโดยไม่อาจคาดได้ว่าเมื่อไรจะมีคำพิพากษาหรือต้องใช้เวลาอันยาวนานกว่าจะมีการตัดสินคดี เพราะไม่สามารถบริหารจัดการคดีให้เสร็จในเวลาอันควรและที่สำคัญปัญหาคดีล้นศาลและปัญหาความล่าช้าที่มีอยู่เดิมจะยิ่งสร้างปัญหาหนักขึ้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมของศาลฎีกาและความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

(3) เปิดช่องให้คดีที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกาขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาจำนวนมาก โดยเฉพาะปัญหาข้อเท็จจริงที่ควรจะยุติ กลับสามารถฎีกาเพื่อโต้เถียงปัญหาข้อเท็จจริงไม่จบไม่สิ้น

(4) เกิดความไม่เท่าเทียมกันในทางคดีเพราะมีการกำหนดให้คดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษสูงที่มีสิทธิฎีกาได้ แต่คดีที่มีอัตราโทษต่ำกลับต้องห้ามฎีกา ทั้งที่คดีอัตราโทษต่ำบางคดีมีปัญหาสำคัญควรที่จะได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกามากกว่าคดีอัตราโทษสูง

(5) ไม่สอดคล้องกับหลักการตรวจสอบการพิจารณาคดี หรือ หลัก “Double Degree of Jurisdiction” ที่มีความหมายว่า คู่ความในคดีที่ศาลชั้นต้นตัดสินชี้ขาดคดีมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลสองศาลที่ต่างกัน ภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน กล่าวคือมีศาลชั้นต้นเป็นศาลพิจารณาชั้นที่หนึ่งและมีศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง นั้นพิจารณาสืบพยานในประเด็นที่มีการอุทธรณ์อีกครั้งหนึ่ง แต่ระบบการฎีกาแบบสิทธิศาลอุทธรณ์ไม่ได้เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง เพราะศาลอุทธรณ์เพียงแต่พิจารณาข้อเท็จจริงจากสำนวนที่ศาลชั้นต้นสืบพยานมาเท่านั้น

¹⁹ จิรนิติ หะวานนท์ .,“การใช้สิทธิฎีกา Right to Appeal to the Supreme Court”, รายงานการวิจัย สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2534 , น.101 ; นัตตริยา พิรวินิจ, *อ้าวแล้วในเชิงอรรถที่ 15* , น. 91-93.

²⁰ คณิต ญ นคร, *อ้าวแล้วในเชิงอรรถที่ 8*, น.610.

(6) ระบบการฎีกาแบบสิทธิทำให้ประชาชนยึดติดในสิทธิฎีกาข้อเท็จจริง โดยเข้าใจว่าการฎีกาเป็นสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับและรัฐต้องจัดให้มีเพื่อคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน

(7) ทำให้ผู้พิพากษาศาลฎีกาต้องทำงานหนักขึ้น ต้องพิจารณาทั้งฎีกาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ทั้งที่เป็นสาระและไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกา

(8) ทำให้ผู้พิพากษาศาลล่างตั้งใจทำงานคดีน้อยลง เพราะมีศาลฎีกาคอยตรวจสอบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอีกครั้งหนึ่งอยู่แล้ว

(9) ทำให้จำเลยต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีและทำให้ค่าใช้จ่ายของรัฐเพิ่มขึ้น²¹ เพื่อจัดการปัญหาคดีล้นศาล และยังมีผลทำให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลเป็นไปด้วยความล่าช้า ยิ่งคดีค้างคั่งมากขึ้น รัฐต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายไปกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ต้องเนิ่นไปอย่างล่าช้าดังกล่าวอยู่ตลอด เช่น ค่าใช้จ่ายในอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล , เงินเดือนข้าราชการลูกจ้าง , ค่าดูแลจำเลยที่ต้องชังก่อนศาลฎีกาซึ่งขาดตัดสินคดี เป็นต้น

2.4.2 ข้อดี-ข้อเสียของการฎีกาแบบอนุญาต

ระบบการฎีกาแบบอนุญาต เป็นระบบการฎีกาที่ห้ามคู่ความฎีกาเป็นหลัก เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งแตกต่างกับระบบการฎีกาแบบสิทธิ ด้วยเหตุนี้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตจึงมีข้อดีและข้อเสีย จำแนกได้ ดังนี้

2.4.2.1 ข้อดีของการฎีกาแบบอนุญาต มีดังนี้

(1) เป็นระบบฎีกาที่มีหลักการเอื้ออำนวยต่อการสร้างความยุติธรรม กล่าวคือ มีการจัดบทบาทหน้าที่ของศาลแต่ละชั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีศาลชั้นต้นเป็นศาลพิจารณาชั้นแรก มีศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง มีศาลฎีกาเป็นศาลทบทวน ทำหน้าที่วินิจฉัยข้อกฎหมายและวางแนวทางการปรับใช้ข้อกฎหมายที่สำคัญของประเทศ ทั้งวางหลักระบบการฎีกาชัดเจนว่าห้ามฎีกาข้อเท็จจริง คงฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ และเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่การพิจารณาของศาลฎีกาเท่านั้น

(2) ทำให้ศาลอุทธรณ์มีความตั้งใจทำงานคดีมากขึ้น มีความกระตือรือร้นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ²² เพราะศาลอุทธรณ์มีบทบาทสำคัญเนื่องจากเป็นศาลพิจารณาชั้นที่สองที่จะทำให้ปัญหาข้อเท็จจริงยุติถึงที่สุดในชั้นศาลอุทธรณ์ ไม่มีการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงอีกซึ่งเป็นเรื่อง

²¹ เห่งอ้าง.

²² “ Discretionary review” www.wikipedia.org , 30 ตุลาคม 2558

สำคัญที่ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ได้กระหน่ำถึงบทบาทสำคัญยิ่งนี้ ส่วนปัญหาข้อกฎหมาย หากมีการวินิจฉัยคดีผิดพลาด คดีอาจได้รับอนุญาตให้ฎีกาและถูกตรวจสอบโดยศาลฎีกาอีกครั้งหนึ่ง

(3) ควบคุมปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกา เฉพาะคดีที่มีปัญหาข้อกฎหมายซึ่งมีความสำคัญอันควรได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกาเท่านั้นที่จะฎีกาได้ จึงมีส่วนสำคัญช่วยแก้ปัญหาคดีล้นศาล เพราะระบบการฎีกาแบบอนุญาตมีหลักการที่สามารถจำกัดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาได้ เนื่องจากมีผู้พิพากษาศาลฎีกาคอยทำหน้าที่ตรวจสอบคำร้องขออนุญาตฎีกาในเบื้องต้น แล้วกลับกรองเฉพาะคดีที่มีความสำคัญเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกา โดยจำกัดไม่ให้คดีที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกาออกไป หลักการเช่นนี้จึงเป็นหลักการที่เอื้ออำนวยโดยตรงต่อการแก้ปัญหาคดีล้นศาลที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

(4) ทำให้การพิจารณาคดีมีคุณภาพมากขึ้นเพราะผู้พิพากษาศาลฎีกามีเวลาทบทวนตรวจสอบคดีที่สำคัญอันควรได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกาได้อย่างรอบคอบเต็มที่

(5) เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกันในทางคดี เพราะระบบการฎีกาแบบอนุญาตมีหลักการที่เปิดช่องให้คู่ความทุกคนสามารถขออนุญาตฎีกาได้ในทุกคดี ไม่ว่าจะคดีประเภทใด ลักษณะใด ไม่ว่าจะกฎหมายกำหนดอัตราโทษสูงหรือต่ำ หรือ ศาลลงโทษหนักเบาเพียงใด ก็ล้วนแต่มีสิทธิขออนุญาตฎีกาได้ทั้งสิ้นเพราะระบบการฎีกาแบบอนุญาตไม่มีข้อจำกัดสิทธิขออนุญาตฎีกา แต่จำกัดให้อนุญาตฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

(6) ใช้เวลาในการพิจารณาคดีลดลงแต่ได้ประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสามารถควบคุมจำนวนคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ อันมีผลช่วยประหยัดเวลาและทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ในการพิจารณาแต่ละคดีได้มาก ทั้งของคู่ความและของรัฐ เพราะช่วยประหยัดเงินภาษีหรืองบประมาณของรัฐมากขึ้น สร้างความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร

(7) มีหลักการสอดคล้องกับหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ที่มีหลักการว่าคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ภายหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว คู่ความมีสิทธิโดยชอบธรรมในการอุทธรณ์เพื่อให้ศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นศาลที่สูงกว่าพิจารณาทบทวนและตรวจสอบทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายได้หนึ่งชั้นศาล

(8) มีหลักการสอดคล้องกับหลักการตรวจสอบการพิจารณาคดี หรือ หลัก “ Double Degree of Jurisdiction ” ที่คู่ความในคดีที่ศาลชั้นต้นตัดสินชี้ขาดคดีมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลสองศาลที่ลำดับชั้นแตกต่างกัน ภายใต้งานไข้อย่างเดียวกัน กล่าวคือมีศาลชั้นต้นเป็นศาลพิจารณาชั้นที่หนึ่งและมีศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง นั่งพิจารณาสืบพยานในประเด็นที่มีการอุทธรณ์อีกครั้งหนึ่ง

2.4.2.2 ข้อเสียของการฎีกาแบบอนุญาต มีดังนี้

(1) เป็นระบบการฎีกาที่จำกัดสิทธิในการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกามาก กล่าวคือ ระบบการฎีกาแบบอนุญาตมีหลักว่าห้ามฎีกา เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ฎีกา คู่ความจะฎีกาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตฎีกาได้เท่านั้น ต่างจากระบบการฎีกาแบบสิทธิที่มีหลักให้ฎีกาได้ทุกคดี เว้นแต่มีกฎหมายห้าม การให้สิทธิฎีกาจึงน้อยลง คู่ความในคดีจึงถูกลิดรอนสิทธิในการฎีกามากกว่า

(2) เกิดภาระงานหนักขึ้นจากการทำงานซ้ำซ้อน ซึ่งอาจจะไม่ช่วยแก้ปัญหาคดีล้นศาลและปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีได้อย่างแท้จริง เพราะหลักการของระบบการฎีกาแบบอนุญาต ผู้พิพากษาศาลต้องพิจารณาคดีเดียวกันถึง 2 ครั้ง กล่าวคือการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาครั้งหนึ่งและการพิจารณาเนื้อหาฎีกาอีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้ศาลฎีกาต้องใช้เวลาพิจารณาข้อเท็จจริงในคดีเดียวกันหลายครั้ง มากกว่าระบบการฎีกาแบบสิทธิซึ่งพิจารณาคดีที่มีการฎีกาเพียงครั้งเดียว เช่นนี้ย่อมมีผลเป็นการเพิ่มงานเพิ่มภาระให้ศาลฎีกามากกว่าการลดงานของศาลฎีกา โดยเฉพาะคู่ความในระบบการฎีกาแบบอนุญาตย่อมต้องการยื่นฎีกาจึงมีการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาเข้ามาจำนวนมาก เนื่องจากระบบการฎีกาแบบอนุญาตไม่มีข้อจำกัดสิทธิขออนุญาตฎีกา คู่ความในทุกคดีมีสิทธิยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาได้ การเปลี่ยนเป็นแบบอนุญาตจึงมีผลเป็นการเปลี่ยนจากการพิจารณาฎีกาอย่างเดียวกันเป็นการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาและพิจารณาฎีกา

(3) เสี่ยงต่อปัญหาการใช้ดุลพินิจไม่ชอบ เนื่องจากผู้พิพากษาผู้พิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาจะอนุญาตให้ฎีกาได้เฉพาะการฎีกาในข้อที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับ “ประโยชน์สาธารณะหรือปัญหาสำคัญอันที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ” เท่านั้น จึงเป็นเรื่องที่เปิดช่องให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีการฎีกาได้มากกว่าการฎีกาในระบบการฎีกาแบบสิทธิซึ่งวางข้อจำกัดสิทธิในการฎีกาไว้ชัดเจนตามอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดหรือตามอัตราโทษที่ศาลพิพากษา แม้มีตัวอย่างกรอบการพิจารณาว่าอย่างไรเป็นเรื่อง “ประโยชน์สาธารณะหรือปัญหาสำคัญอันที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย” แต่สุดท้ายการวินิจฉัยก็ต้องใช้ดุลพินิจศาลในการชี้ขาด โดยไม่มีหลักเกณฑ์ใดมากำกับดูแลการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้มีการฎีกาไว้ชัดเจนแน่นอนได้ นอกจากนี้ศาลยังมีความเห็นไปในแนวทางที่ว่า ดุลพินิจเป็นเรื่องเฉพาะตัวโดยแท้ของผู้พิพากษา ที่ผู้พิพากษาท่านอื่นหรือศาลลำดับชั้นที่สูงกว่าไม่อาจก้าวล่วงได้ จึงไม่มีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจนี้อีกครั้งหนึ่ง กรณีนี้จึงอาจนำมาสู่ปัญหาการใช้ดุลพินิจที่มีชอบจากการตีความถ้อยคำดังกล่าวได้ง่าย

(4) ทำให้คู่ความลดความสนใจในการตรวจสอบความผิดพลาดในการพิจารณาพิพากษาของศาลอุทธรณ์²³ เพราะ ปัญหาข้อเท็จจริงเป็นที่สุดในชั้นอุทธรณ์ ส่วนข้อกฎหมายมีศาลฎีกาคอยทำหน้าที่ตรวจสอบแล้ว

²³ เพิ่งอ้าง , หน้าเดียวกัน

2.5 ปัญหาข้อเท็จจริงกับปัญหาข้อกฎหมาย

หากจำแนกตามลักษณะของปัญหาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาจะพบว่าปัญหาต่างๆที่คู่ความหยิบยกขึ้นในกรณีพิพาทกันในทุกชั้นศาลรวมถึงศาลฎีกาเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีมี 2 ประการ เท่านั้น คือ ปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาข้อกฎหมาย การศึกษาทำความเข้าใจปัญหาทั้งสองประการเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ระบบการฎีกาที่เหมาะสมกับประเทศไทยซึ่งกำลังประสบปัญหาคดีล้นศาลจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจำแนกหัวข้อที่จะศึกษาดังนี้

2.5.1 ความหมายของปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

2.5.1.1 ปัญหาข้อเท็จจริง อาจารย์ธานีศ เกศวพิทักษ์ ได้นิยามความหมายไว้ว่า หมายถึง ²⁴ ปัญหาที่คู่ความโต้เถียงกันว่า ได้มีการกระทำหรือเหตุการณ์หรือพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นหรือมีอยู่จริงดังที่คู่ความได้กล่าวอ้างหรือโต้เถียงกันหรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาที่ศาลจะต้องรับฟังให้ได้ข้อยุติโดยวินิจฉัยชี้ขาดจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบต่อศาล โดยนายจรัญชัย เคียงกิตติวรรณ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ปัญหาข้อเท็จจริงจึงเป็นการวินิจฉัยจากข้อความหรือพฤติการณ์ใดๆ ที่คู่ความยกขึ้นเพื่อให้ศาลใช้เป็นฐานในการวินิจฉัยสิทธิของคู่กรณี เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาว่า ใครทำอะไร ที่ไหน กับใคร เมื่อไร และอย่างไร ซึ่งศาลจะวินิจฉัยยุติได้ก็แต่โดยการพิสูจน์ด้วยการนำสืบจากพยานหลักฐานไม่ต้องอาศัยตัวบทกฎหมาย²⁵

2.5.1.2 ปัญหาข้อกฎหมาย หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการตีความตัวบทกฎหมายหรือการแปลความหมายของกฎหมาย และการปรับข้อเท็จจริงเข้ากับตัวบทกฎหมาย²⁶ ซึ่งศาลจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดด้วยการนำข้อเท็จจริงที่รับฟังเป็นยุติแล้วนั้นไปปรับเข้ากับตัวบทกฎหมายหรือเรียก “ปัญหาการหาหรือบท” กล่าวคือ ในเรื่องการตีความตัวบทกฎหมายถือเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะในการตีความ แปล วินิจฉัยว่าบทกฎหมายนั้น ๆ มีความหมายอย่างไร แต่เฉพาะกรณีการตีความกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ ศาลไทยตีความว่าไม่ใช่ปัญหาข้อกฎหมาย โดยตีความว่าปัญหาข้อกฎหมายหมายถึงข้อกฎหมายตามกฎหมายไทยเท่านั้น ดังนั้น การตีความกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศจึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ไม่ใช่ข้อกฎหมาย

²⁴ ธานีศ เกศวพิทักษ์ ,คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร ,บริษัทกรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด ,2555), น.638-650.

²⁵จรัญชัย เคียงกิตติวรรณ , “ผลของคำพิพากษาคดีอาญาที่มีต่อการดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554, น.30.

²⁶ เพ็งอ้อ.

ในเบื้องต้นควรพิจารณาว่า ปัญหาที่พิจารณามีว่าเหตุการณ์หรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งเกิดขึ้นหรือมีอยู่ หรือเป็นจริงดังที่อ้างหรือไม่ ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อเท็จจริง แต่ถ้าปัญหาที่พิจารณาเป็นเรื่องที่ต้องการทราบความหมายของกฎหมายหรือการแปลความหมายของกฎหมายบทหนึ่งบทใดแล้ว ปัญหานั้นเป็น ปัญหาข้อกฎหมาย²⁷

2.5.2 ข้อแตกต่างระหว่างปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย

ปัญหาข้อเท็จจริงมีความแตกต่างจากปัญหาข้อกฎหมายในหลายประการโดยพิจารณาจากสภาพหรือลักษณะของปัญหานั้นเอง ในเรื่องนี้ท่านอาจารย์ธานีศ เกศพิทักษ์ ได้อธิบาย จำแนกความแตกต่างไว้ดังนี้²⁸

2.5.2.1 ปัญหาข้อเท็จจริงจะต้องวินิจฉัยจากพยานหลักฐานในสำนวน ส่วน ปัญหาข้อกฎหมายต้องวินิจฉัยจากตัวบทกฎหมาย กล่าวคือปัญหาข้อเท็จจริงเป็นปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่ามีเหตุการณ์หรือการกระทำตามข้อเท็จจริงในประเด็นที่คู่ความถกเถียงกันหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ปัญหาข้อกฎหมายเป็นปัญหาที่ต้องวินิจฉัยภายหลังจากศาลได้รับฟังปัญหาข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้ว เพื่อวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวนั้นต้องตามตัวบทกฎหมายมาตราใด

2.5.2.2 ปัญหาการโต้เถียงดุลพินิจของศาลเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ส่วนปัญหาที่โต้เถียงว่าศาลดำเนินคดีโดยผิดกฎหมายหรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย การโต้เถียงดุลพินิจของศาล อันเป็นปัญหาข้อเท็จจริง เช่น การโต้เถียงดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาล ดุลพินิจในการลงโทษ ดุลพินิจในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ฯลฯ ส่วนปัญหาโต้เถียงการดำเนินคดีของศาลว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่อันเป็นปัญหาข้อกฎหมาย เช่น ศาลรับฟังพยานโดยผิดกฎหมายหรือไม่ , ศาลลงโทษจำเลยฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่และ ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีขั้นตอนของกฎหมายหรือไม่ ฯลฯ

2.5.2.3 เพื่อให้เห็นความแตกต่างของปัญหาข้อเท็จจริงกับปัญหาข้อกฎหมายให้ชัดเจนขึ้น จึงขอยกตัวอย่างประกอบให้เห็นความแตกต่างให้ชัดเจนมากขึ้น ดังนี้

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2698/2551 (ประชุมใหญ่) เพื่อโดยคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าววินิจฉัยว่า ปัญหาการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันหรือไม่ อาจเป็นได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ถ้ายังโต้เถียงกันอยู่ว่าจำเลยกระทำอย่างไรที่อ้างว่ากระทำเพื่อป้องกันย่อมเป็นปัญหาข้อเท็จจริง แต่ถ้าข้อเท็จจริงได้ความยุติแล้วว่ากระทำอย่างไร และคู่ความฎีกาโต้เถียง

²⁷ คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 , พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2556) น.175-181.

²⁸ ธานีศ เกศพิทักษ์ , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 24 , น.638-650.

ว่าการกระทำของจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ศาลอุทธรณ์รับฟังมานั้น ถือได้ว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ดังนี้ จึงเป็นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 533/2487 ปัญหาว่าการกระทำของจำเลยนั้น จำเลยได้กระทำอย่างไรเป็นปัญหาข้อเท็จจริง แต่เมื่อรับฟังว่าจำเลยกระทำอย่างไรแล้วการกระทำของจำเลยนั้นจะเป็นการกระทำโดยประมาทตามกฎหมายหรือไม่เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

(3) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1675/2529 ปัญหาว่าอายุความเริ่มนับเมื่อใดเป็นปัญหาข้อกฎหมาย แต่ปัญหาที่ว่าโจทก์ทราบมูลเหตุแห่งคดีและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตั้งแต่เมื่อใดเป็นปัญหาข้อเท็จจริง

2.5.3 ตัวอย่างปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย

เพื่อชี้ให้เห็นว่า กรณีเช่นใดเป็นปัญหาข้อเท็จจริงและกรณีเช่นใดเป็นปัญหาข้อกฎหมาย และปัญหาข้อเท็จจริงมีความแตกต่างกับปัญหาข้อกฎหมายอย่างไร จึงจำเป็นต้องศึกษาจากตัวอย่างแนวทางการวินิจฉัยชี้ขาดของศาลฎีกา ดังนี้

2.5.3.1 ตัวอย่างปัญหาข้อเท็จจริง

(1) การฎีกาโต้เถียงดุลพินิจของศาล²⁹ ไม่ว่าจะดุลพินิจในการรับฟังข้อเท็จจริง ดุลพินิจในการลงโทษหรือการกำหนดโทษ ดุลพินิจในการดำเนินคดี ล้วนเป็นปัญหาข้อเท็จจริงทั้งสิ้น เช่น การโต้เถียงว่าศาลควรลดมาตราส่วนโทษให้จำเลย ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 76 , ขอให้ลงโทษจำเลยสถานเบา , คดีมีเหตุสมควรรอการลงโทษหรือไม่ควรรอการลงโทษ , โต้เถียงดุลพินิจของศาลในการรับของกลาง เป็นต้น ส่วนการอุทธรณ์โต้เถียงดุลพินิจของศาลเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณา เช่นโต้เถียงดุลพินิจคำสั่งสืบพยานโจทก์ ,การฎีกาโต้เถียงดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาล เช่น นำเชื่อว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดจริง ปัญหาว่าจำเลยลักทรัพย์ในขณะอายุ 17 ปี ควรถูกส่งไปยังสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหรือไม่³⁰

(2) ปัญหาโต้เถียงว่ามีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นหรือไม่ หรือมีข้อเท็จจริงนั้นอยู่จริงหรือไม่ เช่น จำเลยมีเจตนากระทำความผิดหรือไม่³¹ ปัญหาว่าจำเลยมีเจตนาหรือมีเจตนาทุจริตหรือไม่³² อุทธรณ์ของจำเลยกล่าวข้อความกำว้าวศาลหรือไม่ มีการกล่าวเช่นนั้น

²⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 111-112/2514 ,8973/2547, 758/2498 , 1864-1866/2536 , 887/2537, 7117/2540

³⁰ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 723/2512

³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 557-558/2490 290/2490, 264/2515 ,1967/2515

³² ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 975/2525

จริงหรือไม่³³ ปัญหาว่าโจทก์ได้นำสืบพยานหลักฐานให้เห็นว่าจำเลยได้แจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาต่อพนักงานสอบสวนหรือไม่³⁴ ปัญหาว่าศาลลดโทษจำเลยโดยอาศัยเหตุที่จำเลยให้การเป็นการให้ความรู้แก่ศาลเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาหรือไม่³⁵ ปัญหาว่าจำเลยแผ้วถางที่ดินที่มีสภาพเป็นป่าหรือไม่มีสภาพเป็นป่า³⁶ ปัญหาที่ว่าทรัพย์อยู่ในความครอบครองของผู้เสียหายในขณะที่ถูกลัก แล้วจำเลยรับไว้โดยรู้ว่าเป็นของร้ายหรือทรัพย์นั้น จำเลยได้รับมอบหมายทรัพย์ไว้ในครอบครองแล้วมีการเบียดบังเอาไปเสียหรือไม่³⁷ ปัญหาว่าอย่างไรเป็นการประกอบอาชีพ

(3) การอุทธรณ์ได้เถียงข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่ปัญหาข้อกฎหมาย ถือว่าเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง³⁸ ฎีกาที่บิดเบือนข้อเท็จจริงเป็นข้อกฎหมาย ถือว่าเป็นฎีกาในข้อเท็จจริง³⁹ ปัญหาว่าการกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียววาระเดียวกันหรือไม่⁴⁰ ปัญหาที่ว่ากรณีที่จำเลยกระทำการป้องกันพอสมควรแก่เหตุหรือไม่⁴¹ ปัญหาว่าบาดแผลที่ถูกทำร้ายเป็นบาดแผลถึงบาดเจ็บ ทุพพลภาพ หรือถึงสาหัสทำให้หน้าเสียโฉมหรือถึงสาหัสโดยทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วันหรือถึงสาหัสเพราะไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติเกิน 20 วันหรือถึงสาหัสเพราะทุพพลภาพหรือพิการไปจนตลอดชีวิตหรือไม่⁴² ปัญหาว่า เป็นเหตุจำเป็นที่ต้องป้องกันตัวหรือไม่ เป็นปัญหาข้อเท็จจริง⁴³ ศาลล่างทั้งสองศาลฟังว่าจำเลยด่าโจทก์เป็นการใส่ความ จำเลยฎีกากว่าคำกล่าวนั้นเป็นการด่าซึ่งหน้าและไม่มีใครเชื่อถือนั้น เป็นการเถียงข้อเท็จจริง⁴⁴

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นล้วนเป็นปัญหาข้อเท็จจริงเพราะล้วนเป็นปัญหาที่คู่ความโต้เถียงกันว่าถึงการเกิดขึ้นหรือมีอยู่ของการกระทำหรือเหตุการณ์หรือพฤติกรรมอย่างใดอย่าง

³³ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 48/2490

³⁴ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 140/2509

³⁵ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 31/2511

³⁶ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 534/2512

³⁷ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 35/2514

³⁸ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 886/32, 5230/2545, 1447/2551, 443/2546, 684/2541, 647/2549, 6755/2553, 2568/2546, 2821/2546

³⁹ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2580/2553 164/2553

⁴⁰ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10/2479

⁴¹ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 967/2515

⁴² ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 998/2481 853-854/2479 170/2493

⁴³ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 168/2482

⁴⁴ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 306/2489

หนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาที่ศาลจะต้องรับฟังให้ได้ข้อยุติโดยวินิจฉัยชี้ขาดด้วยการวินิจฉัยจากพยานหลักฐาน ที่คู่ความต้องนำสืบให้ศาลเห็น เพื่อวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงให้ยุติก่อนมีการวินิจฉัยข้อกฎหมายในลำดับต่อไป

2.5.3.2 ตัวอย่างปัญหาข้อกฎหมาย

(1) หากปัญหาข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติแล้ว แต่ปัญหาข้อเท็จจริงที่ยุติแล้ว นั้นจะมีผลทางกฎหมายอย่างไร ⁴⁵

(2) การวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นความผิดฐานใดหรือไม่ อันเป็นการปรับ ข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมาย ⁴⁶

(3) วินิจฉัยข้อความที่จำเลยกล่าวว่าเป็นการใส่ความโจทก์ร่วม โดยประการ ที่น่าจะทำให้โจทก์ร่วมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชังหรือไม่ ⁴⁷

(4) การอุทธรณ์ว่าศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยไม่ชอบด้วย กฎหมาย ⁴⁸

(5) การอุทธรณ์ว่าศาลชั้นต้นวินิจฉัยพยานหลักฐานไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(6) ฎีกาว่าศาลล่างกำหนดโทษจำเลยโดยไม่ลดมาตราส่วนโทษให้ตาม กฎหมายเป็นการไม่ถูกต้อง ⁴⁹

(7) ปัญหาที่ข้อเท็จจริงยุติแล้วว่าจำเลยค่าผู้เสียหายว่าอย่างไร การนั้นจะ เป็นหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นซึ่งหน้า เป็นเรื่องการปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริง ⁵⁰

จากตัวอย่างข้างต้นล้วนเป็นปัญหาข้อกฎหมาย เพราะเป็นประเด็นปัญหาที่ ข้อเท็จจริงยุติแล้ว ต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายในการวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นคดีดังกล่าว หรือ เรียกว่า ปัญหาการปรับบทหรือหาปรับบท

⁴⁵ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 51/2498, 978/2492, 1967/2515, 10189/2546 และ 7673/2551

⁴⁶ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7673/2551

⁴⁷ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10189/2546

⁴⁸ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1917/2529

⁴⁹ วิเชียร ดิเรกอุดม, วิ.อาญาพิสดาร เล่ม 2 (ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2556), (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด แสงจันทร์การพิมพ์, 2556) น. 448-450

⁵⁰ คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 48/2490

บทที่ 3

หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของต่างประเทศ

ก่อนที่จะศึกษาถึงการจำกัดสิทธิของคู่ความในการฎีกาในคดีอาญา สมควรกล่าวถึงหลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญา ทั้งในส่วนหลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาของต่างประเทศทั้งฝั่งประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายเป็นหลักหรือระบบ Civil Law โดยจะศึกษาระบบการฎีกาของประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศแม่แบบของระบบ Civil Law และศึกษาระบบการฎีกาของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีหรือ Common Law โดยจะศึกษาระบบการฎีกาของประเทศอังกฤษ ทั้งนี้ เพื่อเป็นพื้นความรู้ในการวิเคราะห์ทำความเข้าใจถึงหลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยต่อไป

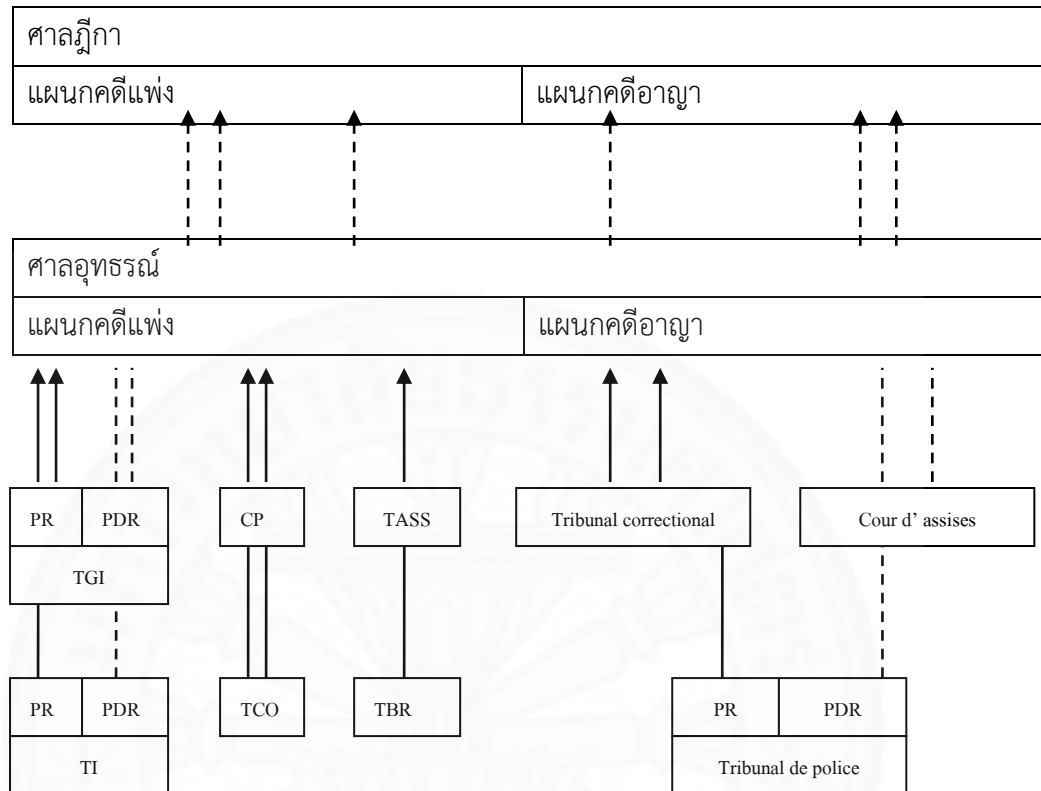
3.1 ประเทศฝรั่งเศส

เนื่องจากประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศต้นแบบของกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมายหรือกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law) และเป็นประเทศที่นำของระบบวิธีพิจารณาคดีแบบไต่สวนมาใช้กับคดีอาญา การศึกษาถึงระบบการฎีกาและการจำกัดสิทธิฎีกาของระบบ Civil Law โดยศึกษาผ่านประเทศฝรั่งเศส จึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทำความเข้าใจเพื่อหากระบวนการฎีกาหรือจำกัดสิทธิฎีกาที่เหมาะสมกับประเทศไทยตามแนวทางการศึกษาค้นคว้าสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศสมีมาตั้งแต่สมัยโบราณเพื่อโต้แย้งคำพิพากษาของศาลที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนหรือไม่ยุติธรรม โดยถือว่าการอุทธรณ์เป็นสิทธิอันชอบธรรมของจำเลยซึ่งเดิมมักเป็นไปตามจารีตประเพณีของท้องถิ่นนั้น ๆ ต่อมารูปแบบการอุทธรณ์ฎีกาของฝรั่งเศสได้เปลี่ยนแปลงไปกล่าวคือ จากยุคเดิมที่การอุทธรณ์เป็นการอุทธรณ์คัดค้านผู้พิพากษาหรือศาล มาเป็นการอุทธรณ์โต้แย้งในเนื้อหาของคำพิพากษา ก่อนหน้ามีการปฏิวัติใหญ่ในปี ค.ศ. 1789 ระบบกระบวนการพิจารณาความของฝรั่งเศสมีความเป็นเอกภาพ เนื่องจากใช้หลักเกณฑ์กระบวนการพิจารณาความเดียวกันทั้งประเทศ แต่หลังจากปฏิวัติใหญ่ในปี ค.ศ. 1789 มีการปฏิรูปด้านกฎหมายหรือการศาลเสียใหม่ มีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาขึ้น หากคู่ความฝ่ายใดไม่พอใจผลคำพิพากษาของศาลชั้นต้นย่อมอุทธรณ์ฎีกาได้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด¹

¹ นัตตริยา พิรวินิจ, “แนวทางการแก้ไขระบบอุทธรณ์ฎีกาในคดีอาญา”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550) น. 60-61, น. 51-60.

แผนภูมิโครงสร้างและเขตอำนาจของศาลศาลยุติธรรมฝรั่งเศส²

- TGI Tribunal de grande instance (ศาลจังหวัด)
 TI Tribunal d'instance (ศาลแขวง)
 TCO Tribunal d'commerce (ศาลพาณิชย์)
 CP Conseil de prud' homes (ศาลแรงงาน)
 TASS Tribunal des affaires de securite sociale (ศาลประกันสังคม)
 TBR Tribunal populaire des baux ruraux (ศาลที่ดิน)
 PR Premier resort (ศาลอำนาจศาลชั้นต้น)
 PDR Premier el dernier resort (อำนาจศาลชั้นต้นที่เป็นที่สุด)
 Appeals (อุทธรณ์)
 Appeals by way of cassation (ศาลอุทธรณ์โดยตรงต่อฎีกา)

² นัตตริยา พีรวินิจ, เพิ่งอ้าง, น.52.

3.1.1 โครงสร้างศาลยุติธรรมของประเทศฝรั่งเศส

ศาลยุติธรรมของประเทศฝรั่งเศสแบ่งเป็นศาลยุติธรรมในคดีแพ่ง และศาลยุติธรรมในคดีอาญา³

ในส่วนของศาลยุติธรรมในคดีอาญา ศาลฝรั่งเศสมีการพิจารณาพิพากษาใน 3 ลำดับชั้นศาล คือ ศาลชั้นต้น (Jurisdiction de premiere instance) ศาลอุทธรณ์ (Cour d' Appel) และศาลฎีกา (Cour de cassation)⁴ กล่าวคือ

3.1.1.1 ศาลชั้นต้น (Jurisdiction de premiere instance)

ศาลชั้นต้นแบ่งย่อยศาลออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดี(ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า ศาลไต่สวน)และศาลที่ทำหน้าที่พิพากษาคดี (ซึ่งต่อไปเรียกว่าศาลตัดสิน)

(1) ศาลไต่สวน คือ ศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดีซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องมีการดำเนินการกับการกระทำความผิดอาญาทุกประเภท ยกเว้นคดีความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ความผิดขับรถฝ่าไฟแดง⁵

เนื่องจากกฎหมายฝรั่งเศสได้แบ่งความผิดอาญาออกเป็น 3 ประเภท คือ ความผิดลหุโทษ , ความผิดมัชฌิมโทษ และความผิดมหันตโทษ⁶

ความผิดลหุโทษ โดยรูปแบบแล้วเป็นความผิดที่ต้องมีการไต่สวนคดีเอง แต่ผู้ทำหน้าที่ไต่สวนไม่ใช่ศาลไต่สวนคดี แต่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนความผิดมัชฌิมโทษ ไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลทำการไต่สวนทุกคดี โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของคดีและความยากง่ายของคดี แต่คดีมหันตโทษ เป็นคดีร้ายแรง เช่น คดีฆาตกรรม คดีลักทรัพย์โดยมีอาวุธ เป็นต้น จึงต้องขอให้ศาลไต่สวนทำการไต่สวนทุกคดี และเมื่อศาลไต่สวนคดีเสร็จสิ้นแล้วศาลตัดสินจึงจะพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีต่อไป⁷

³ ฌนกร วรปรัชญากุล , “ ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศส ” อุลพาท, เล่มที่ 1, ปีที่ 51_13 , น.54.

⁴ ฌมรัตน์ เลิศไพโรจน์, “มาตรการในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา : ศึกษากรณีการกำหนดแนวทางฎีกาคดีอาญา”, งานวิจัย การอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง อพยส.1 รุ่นที่ 15 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2554, น.24.

⁵ ฌนกร วรปรัชญากุล, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3 , น.54.

⁶ เพ็ญอ้าง.

⁷ เพ็ญอ้าง.

ในฝรั่งเศส ศาลจังหวัดจะทำหน้าที่ศาลไต่สวน ซึ่งสามารถทำได้ 2 กรณี คือ พนักงานอัยการประจำศาลยื่นคำฟ้องเพื่อให้มีการไต่สวนคดี และกรณีคู่ความซึ่งเป็นบุคคลทั่วไป เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลไต่สวนคดีเพื่อให้มีการไต่สวนคดีได้⁸

ศาลไต่สวนคดีที่มีอำนาจไต่สวนคดี คือ ศาลแห่งท้องที่ที่การกระทำความผิดเกิดขึ้น , ศาลแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดคนใดคนหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ หรือศาลแห่งท้องที่ที่จับกุมผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดได้⁹

ศาลไต่สวนในฝรั่งเศส ทำหน้าที่ค้นหาพยานหลักฐานในคดีเพื่อพิสูจน์ทั้งในส่วนการกระทำความผิดและพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยศาลไต่สวนคดีสามารถกระทำการใด ๆ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการกระทำความผิดถึงแม้ว่าการกระทำนั้นอาจจะกระทบต่อเสรีภาพส่วนบุคคลก็ตาม โดยศาลไต่สวนอาจทำหน้าที่ดังกล่าวเองหรือมอบหมายให้ผู้พิพากษาไต่สวนคดีคนอื่น หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่ไต่สวนคดี เป็นผู้ทำหน้าที่ไต่สวนคดีแทน และเมื่อศาลไต่สวนทำการไต่สวนคดีเสร็จสิ้นแล้ว ศาลไต่สวนจะมีคำสั่งแจ้งไปยังพนักงานอัยการประจำศาล เพื่อเสนอคำฟ้องคดีโดยเด็ดขาด ไปยังศาลตัดสินภายในเวลาที่กำหนด โดยศาลไต่สวนอาจมีคำสั่งว่า คดีไม่มีมูลให้ยกฟ้อง หรือ ให้มีการส่งคดีผ่านไปยังพนักงานอัยการประจำศาล หรือให้มีการส่งคดีไปพิจารณาพิพากษายังศาลที่มีอำนาจ¹⁰

(2) ศาลตัดสิน มีหน้าที่พิพากษาคดี

(2.1) ศาลชั้นต้น คือ ศาลที่พิจารณาพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ ศาลตัดสินแยกออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(2.1.1) ศาลแขวง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีลหุโทษ คือ คดีที่มีเฉพาะโทษปรับไม่เกิน 3,000 ยูโร¹¹

(2.1.2) ศาลมัชฌิมโทษ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีมัชฌิมโทษ ที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือมีโทษปรับไม่เกิน 3,750 ยูโร¹²

(2.1.3) ศาลคดีมหันตโทษ เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีมหันตโทษหรือคดีอุกฉกรรจ์ (crime) มีองค์คณะประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 นาย และมีการจับสลากเลือกจากผู้มีชื่อในทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งประจำปีของศาลท้องที่นั้นมาเป็นคณะลูกขุนอีกจำนวน 6

⁸ เฟ็งอ้าง, น.54-55.

⁹ เฟ็งอ้าง, น.55.

¹⁰ เฟ็งอ้าง, น.55-58.

¹¹ เฟ็งอ้าง, น.59.

¹² เฟ็งอ้าง, น.58.

คน ศาลนี้เป็นศาลชั้นแรกที่คดีไม่ต้องผ่านศาลอื่นและเป็นศาลชั้นสุดท้าย โดยในการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงในคดีมหันตโทษ คณะลูกขุนจะมีคำวินิจฉัยในคดีมหันตโทษเป็นครั้งแรกและเป็นครั้งสุดท้ายในชั้นของศาลมหันตโทษนี้ และไม่สามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะลูกขุนต่อไปได้อีก และเมื่อศาลพิพากษาแล้ว คู่ความไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะลูกขุนอีก¹³

3.1.1.2 ศาลอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ของประเทศฝรั่งเศสแบ่งเป็นศาลอุทธรณ์แผนกคดีแพ่งและศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา ในส่วนนี้จะกล่าวเฉพาะศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาซึ่งมีบทบาทสำคัญในกรณีที่มีการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาในชั้นศาลอุทธรณ์

การขอให้มีการทบทวนคำพิพากษา มี 2 ประเภท คือการขอให้ทบทวนคำพิพากษาศาลในกรณีปกติและการขอให้ทบทวนคำพิพากษาศาลในกรณีพิเศษ¹⁴

การขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาในกรณีปกติ ทำได้ 2 กรณี คือ การอุทธรณ์คำพิพากษา และการร้องคัดค้านคำพิพากษา¹⁵

การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลโดยการอุทธรณ์ต่อศาลที่ลำดับชั้นสูงกว่า คือศาลอุทธรณ์ ซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีใหม่ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและในปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งศาลอุทธรณ์อาจมีคำพิพากษายืนตามหรือกลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นก็ได้และผู้ที่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นได้ต้องเป็นคู่ความในคดีในศาลชั้นต้นซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในคดี เว้นแต่คู่ความนั้นจะได้สละสิทธิในการอุทธรณ์เสีย นอกจากนี้บุคคลภายนอกที่มีได้เป็นคู่ความหรือผู้แทนในคดีก็สามารถร้องขอเข้ามาในคดีได้หากตนเป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดี โดยการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาศาลหรือกรณีที่ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจเรียกบุคคลภายนอกซึ่งต้องถูกบังคับตามคำพิพากษาให้เข้ามาในคดีได้ด้วย¹⁶

ส่วนการร้องคัดค้านคำพิพากษา กระทำโดยคู่ความซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้แพ้คดีโดยขาดนัด ด้วยการร้องคัดค้านคำพิพากษาดังกล่าวต่อศาลเดิม เพื่อให้พิจารณาคดีใหม่ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายภายในกำหนด 10 วัน¹⁷

¹³ เฟ็งอ้าง, น.58.

¹⁴ เฟ็งอ้าง, น.59.

¹⁵ เฟ็งอ้าง, น.59.

¹⁶ เฟ็งอ้าง, น.59-60.

¹⁷ เฟ็งอ้าง, น.60-61.

การขอให้ทบทวนคำพิพากษาศาลในกรณีพิเศษ กระทำได้โดยการคัดค้านคำพิพากษาโดยบุคคลภายนอกในคดีแพ่ง และการขอให้มีการพิจารณาคดีใหม่ในคดีแพ่ง รวมทั้งการยื่นฎีกาคำพิพากษาศาลในคดีแพ่งและคดีอาญา¹⁸

3.1.1.3 ศาลฎีกา

ศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดของศาลยุติธรรมฝรั่งเศส ตั้งอยู่ที่กรุงปารีส แบ่งออกเป็น 6 แผนก ได้แก่ แผนกคดีอาญา 1 แผนก แผนกคดีแพ่ง 5 แผนก คือ แผนกคดีครอบครัวและสัญญา 1 แผนก, แผนกคดีละเมิด ลามมิควรได้ และจัดการงานนอกสั่ง 1 แผนก, แผนกคดีเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ จำนอง การจดทะเบียนที่ดิน 1 แผนก, แผนกคดีสังคม 1 แผนก และแผนกคดีพาณิชย์ 1 แผนก¹⁹

ประธานศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้มีการพิจารณาพิพากษาคดีในรูปแบบพิเศษ ในรูปแบบของแผนกคดีผสม กรณีปัญหาที่พิจารณาเกี่ยวข้องกับแผนกคดีของศาลฎีกาหลายแผนกได้ นอกจากนี้อาจมีการพิจารณาคดีรูปแบบพิเศษอีกอย่างหนึ่งคือ การพิจารณาคดีโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีต่าง ๆ ทั้ง 6 แผนก ผู้พิพากษาศาลฎีกาที่มีอาวุโสสูงสุดในแต่ละแผนก และอัยการสูงสุด รวมทั้งสิ้น 26 คน²⁰

เนื่องจากศาลฎีกาประเทศฝรั่งเศสมิใช่ศาลพิจารณาลำดับที่สาม เนื่องจากศาลฎีกาฝรั่งเศสทำหน้าที่พิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ไม่พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง บทบาทและหน้าที่หลักของศาลฎีกาฝรั่งเศสคือการควบคุมการบังคับใช้กฎหมายให้ถูกต้อง ตรวจสอบคำพิพากษาของศาลล่างให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นแนวทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการตีความกฎหมาย เมื่อใดที่ศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาของศาลล่างไม่ถูกต้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกามีอำนาจเพิกถอนคำพิพากษาที่ขัดกฎหมายเหล่านั้นได้ โดยการทำความเห็นส่งไปให้ศาลที่มีลำดับชั้นเดียวกันกับศาลที่พิพากษาคดีนั้น ทำการพิจารณาพิพากษาคดีเสียใหม่²¹

¹⁸ เฟ็งอ้าง, น.61-63.

¹⁹ ธนกร วรปรัชญากุล, อ้างแล้วเชิงอรรถ 3, น.63.

²⁰ เฟ็งอ้าง, น.64.

²¹ นัตตริยา พิรวินิจ , อ้างแล้วเชิงอรรถ 1, น. 56-57 และ คุณธนกร วรปรัชญากุล, เฟ็งอ้าง, น.

(1) ตัวอย่างกรณีที่สามารถยื่นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาฝรั่งเศสได้²²

(1.1) มีการล่วงละเมิดบทบัญญัติของกฎหมาย เมื่อศาลฎีกาทำหน้าที่ควบคุมดูแลมิให้คำพิพากษาขัดต่อกฎหมาย การฎีกาว่าคำพิพากษาล่วงละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายย่อมเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจโดยตรงของศาลฎีกา

(1.2) ศาลที่พิจารณาคดีไม่มีอำนาจ ต้องเป็นกรณีที่คู่ความต้องกล่าวอ้างประเด็นอำนาจศาลขึ้นมาแล้วในศาลที่พิจารณาข้อพิพาทในคดีนั้นมาก่อน เพราะศาลฎีกาไม่มีอำนาจยกคดีขึ้นมาเป็นครั้งแรกได้ เว้นแต่กรณีที่ว่าคดีนั้นอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครองหรือศาลอาญาเท่านั้น

(1.3) ศาลใช้อำนาจเกินขอบเขต เป็นกรณีศาลยุติธรรมก้าวล่วงอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติและอำนาจของฝ่ายบริหาร

(1.4) คำพิพากษาของศาลขัดแย้งกัน เป็นกรณีที่คำพิพากษา 2 เรื่องมีคู่ความรายเดียวกัน มีความขัดแย้งกัน และเป็นกรณีที่คำพิพากษาทั้งสองเรื่องไม่สามารถขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาใหม่ตามกรณีปกติได้

(1.5) การไม่ปฏิบัติตามรูปแบบของกฎหมายวิธีพิจารณาความ เช่น การไม่ปฏิบัติตามรูปแบบกระบวนการพิจารณาคดี และการไม่ปฏิบัติตามรูปแบบของคำพิพากษาที่ถูกต้อง เช่นการไม่ระบุเหตุผลในคำพิพากษา หรือเหตุผลของคำพิพากษาไม่เพียงพอ เป็นเหตุให้ต้องเพิกถอนการที่กระทำไปนั้น

(1.6) คำพิพากษาศาลขาดกฎหมายรองรับ เกิดขึ้นในกรณีคำพิพากษานั้นเดิมที่ถูกต้องตามกฎหมายในวันที่ศาลมีคำพิพากษา แต่ต่อมามีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นใหม่ในภายหลัง คำพิพากษาเดิมจึงขาดกฎหมายรองรับ เช่น กรณีมีการประกาศกฎหมายใหม่ใช้บังคับในระหว่างคดีอยู่ในการพิจารณาของศาลฎีกา

(2) กระบวนการขั้นตอนในการพิจารณาชั้นศาลฎีกา

คำพิพากษาที่จะมีการยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาของฝรั่งเศสได้นั้น ต้องผ่านการพิจารณาพิพากษาของศาลล่างซึ่งก็คือศาลอุทธรณ์หรือคำวินิจฉัยของคณะลูกขุนในคดีอาญาของศาลมหันตโทษจนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว และคู่ความมีสิทธิยื่นฎีกาคำพิพากษาในคดีอาญาได้ภายในกำหนด 5 วัน นับแต่วันที่ได้แจ้งผลคำพิพากษา²³

ศาลฎีกาของฝรั่งเศสมีหน้าที่ควบคุมการตีความบทบัญญัติของกฎหมายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในกรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาของศาลล่างถูกต้องตาม

²² เฟ็งอ้าง, น. 64-67.

²³ เฟ็งอ้าง, น. 67-68.

กฎหมาย ศาลฎีกาก็จะมีคำสั่งยกฎีกาเรื่องนั้นเสีย และถือว่าสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาในชั้นฎีกา แต่คู่ความที่ยื่นฎีกาโดยไม่มีเหตุอันควรจะต้องถูกลงโทษปรับ และชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่คู่ความ อีกฝ่ายหนึ่งนอกเหนือจากความรับผิดในบรรดาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น แต่ในกรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาของศาลล่างเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาจะวินิจฉัยยกคำพิพากษาของศาลล่างพร้อมทั้งระบุเหตุผลของความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำพิพากษาของศาลล่างไว้ในคำวินิจฉัยด้วย แล้วส่งคำพิพากษาเรื่องนั้นไปให้ศาลล่างอื่นที่เป็นศาลประเภทเดียวกันและอยู่ในลำดับเดียวกันซึ่งมิใช่ศาลที่พิจารณาคดีเรื่องนั้นมาก่อนทำการพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีเรื่องนั้นใหม่ ซึ่งศาลที่พิจารณาคดีนั้นใหม่มีอำนาจวินิจฉัยโดยอิสระและอาจมีคำวินิจฉัยเช่นเดียวกับศาลฎีกาและถือว่าคดีในชั้นฎีกาเป็นอันสิ้นสุดลง แต่ในกรณีที่ศาลล่างใหม่ไม่ได้มีคำวินิจฉัยเช่นเดียวกับที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายไปแล้วแต่กลับมีคำวินิจฉัยเช่นเดียวกับที่ศาลล่างเดิมเคยวินิจฉัยไว้ กรณีเช่นนี้ประธานศาลฎีกาต้องนำคำพิพากษาเรื่องนั้นเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา²⁴

ในการพิจารณาของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ภายหลังจากพิจารณาคดีแล้ว ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลล่างใหม่ซึ่งเห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลล่างเดิมว่าวินิจฉัยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจยกฎีกาและถือว่าคดีเป็นอันสิ้นสุดในชั้นฎีกา แต่ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งวินิจฉัยชี้ขาดคดีว่าคำวินิจฉัยของศาลล่างเดิมวินิจฉัยไว้ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจยกคำพิพากษาของศาลล่าง แล้วส่งคดีไปให้ศาลล่างอื่นอีกศาลหนึ่งที่มีชั้นสองศาลล่างที่เคยวินิจฉัยคดีมาแล้วมีคำวินิจฉัยใหม่อีกครั้ง โดยการวินิจฉัยชี้ขาดคดีครั้งใหม่นี้ศาลล่างใหม่จำต้องมีคำพิพากษาในประเด็นข้อกฎหมายเช่นเดียวกับที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้แล้วในคดีนั้น²⁵

3.2 ประเทศอังกฤษ²⁶

เนื่องด้วยประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณีและเป็นต้นแบบของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) แม้ประเทศไทยมิได้ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ก็ตาม แต่ก็สมควรที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจว่า ประเทศ อังกฤษมีระบบ

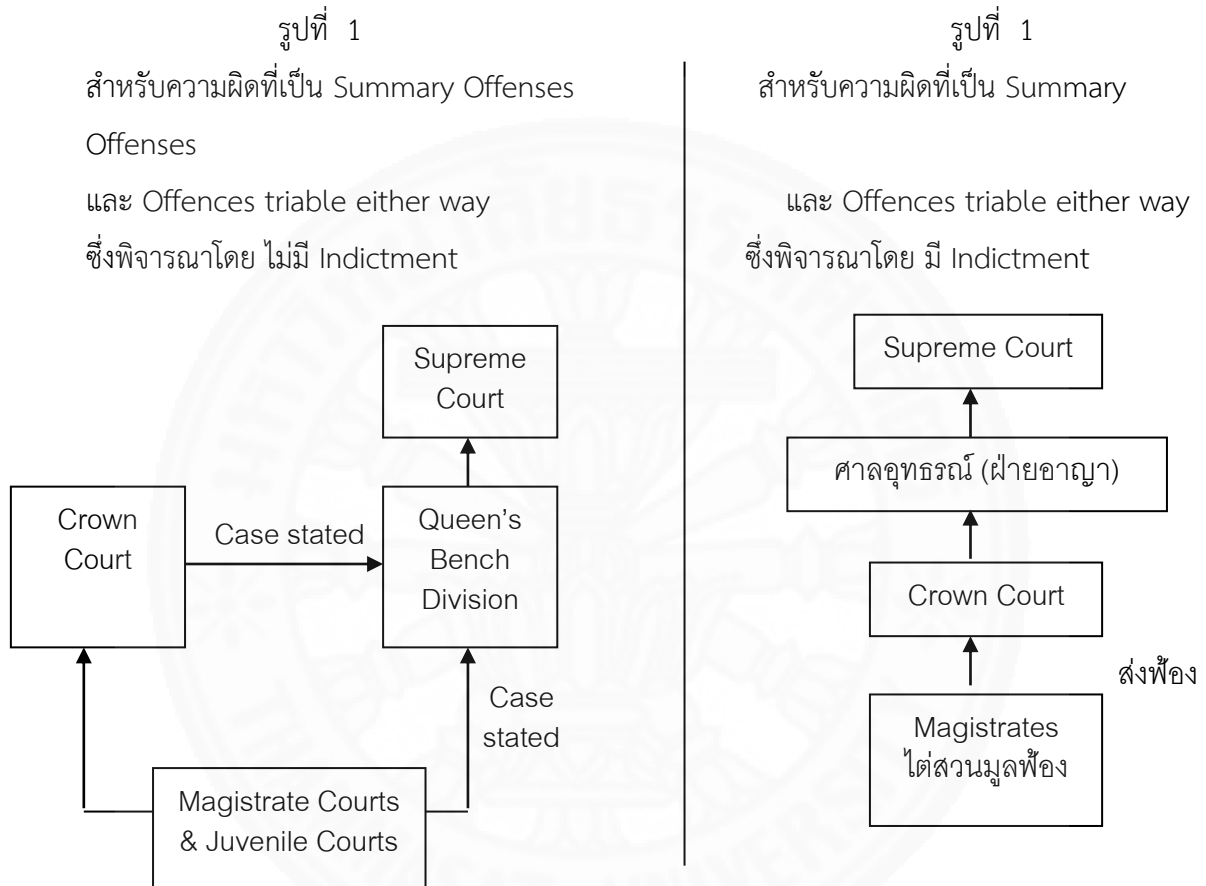
²⁴ เพ็งอ้าง, น.67-68.

²⁵ เพ็งอ้าง, น. 67-68.

²⁶ สุนัย มโนมัยอุดม , ระบบกฎหมายอังกฤษ . พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) , 2552 , น. 187-203 และ ดูถรมรัตน์ เลิศไพรวรรณ , อ้างแล้วเชิงอรรถ 4, น.17-23.

การฎีกาและข้อจำกัดสิทธิในการฎีกาอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาหาวิธีจำกัดสิทธิฎีกาที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

แผนภูมิแสดงโครงสร้างศาลและเขตอำนาจของศาลของประเทศอังกฤษ²⁷

²⁷ นัตตริยา พีรวินิจ, *อั้งแล้วเชิงอรรถ 1*, น.59.

3.2.1 ระบบศาลยุติธรรมของอังกฤษ

ระบบศาลยุติธรรมของอังกฤษแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่²⁸

3.2.1.1 ศาลชั้นต้น²⁹ คือ Magistrate Court

(1) เขตอำนาจศาลของศาลชั้นต้น หรือ Magistrate Court เป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เป็นความผิดเล็กน้อย (Summary offence) ไม่ต้องใช้ลูกขุนในคดีอาญาที่เกี่ยวกับความผิดดังนี้

(1.1) คดีอาญาที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้ใหญ่ในฐานะศาล (Court of petty sessions)

(1.2) คดีความผิดที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 17 ปี ในฐานะที่เป็นศาลเด็กและเยาวชน (Juvenile Court) และ

(1.3) คดีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว คดีแพ่งเล็กน้อย และคดีที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง เช่นการออกใบอนุญาตให้เปิดสถานบริการ เป็นต้น

ผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลชั้นต้น เรียกว่า Justice of the peace³⁰ ผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นมีที่มาจากทั้งบุคคลที่เป็นผู้พิพากษาที่มาจากนักกฎหมายที่มาจาก การแต่งตั้ง และผู้พิพากษาที่ไม่ใช่นักกฎหมาย

(2) รูปแบบวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น แยกตามประเภทความผิดและอำนาจของศาลมาจิสเตรท คอร์ท³¹

อำนาจของศาลมาจิสเตรท จะเชื่อมโยงกับประเภทความผิดต่าง ๆ ดังนี้

(2.1) ความผิดที่ต้องพิจารณาโดยวิธีอินไดท์เมนท์ ได้แก่ความผิดอาญา อุกฉกรรจ์ที่มีอัตราโทษสูง เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

(2.2) ความผิดที่ต้องพิจารณาโดยวิธีซัมมารี ทริวัลส์ ได้แก่ความผิดอาญา ที่มีโทษเล็กน้อย และความผิดตามพระราชบัญญัติต่างๆ

(2.3) ความผิดที่อาจได้รับการพิจารณาโดยวิธีอินไดท์เมนท์หรือวิธีซัมมารี ทริวัลส์ ได้แก่ ความผิดที่มีการกำหนดขึ้นใหม่โดยพระราชบัญญัติ The Criminal Law Act โดย

²⁸ สุนัย มโนมัยอุตม , *อ้าวแล้วเชิงอรรถ* 26, น.170 และ ดู นัตตริยา พิรวินิจ , *อ้าวแล้วเชิงอรรถ* 15, น.24-26.

²⁹ สุนัย มโนมัยอุตม, *เพ็งอ้าว*, น.175-176 และดู ฤมรัตน์ เลิศไพรวิน , *อ้าวแล้ว เชิงอรรถ* 4 ,น 18.

³⁰ ดู ฤมรัตน์ เลิศไพรวิน, *เพ็งอ้าว* ,น 4.

³¹ ดู สุนัย มโนมัยอุตม, *อ้าวแล้วเชิงอรรถ* 26, น.177-179.

ก่อนพิจารณาคดีประเภทนี้ ศาลมาจิสเตรท คอร์ทจะต้องพิจารณาก่อนว่าควรใช้วิธีพิจารณาคดีแบบใดจึงจะเหมาะสมที่สุด โดยศาลจะสอบถามโจทก์ก่อนแล้วจึงสอบถามจำเลย หลังจากนั้นศาลจะพิจารณาว่าคดีนั้นมีลักษณะเป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือไม่ พิจารณาโทษที่จำเลยควรได้รับ คดีอยู่ในอำนาจศาลมาจิสเตรท คอร์ท หรือไม่ สภาพแวดล้อมควรพิจารณาคดีโดยวิธีอินไคท์เมนต์หรือวิธีซัมมารี ทริลล์ เว้นแต่คดีที่ฟ้องโดย Attorney –General หรือ Solicitor General หรือ Director of Public Prosecutions และบุคคลเหล่านี้ยื่นคำร้องขอให้พิจารณาโดยวิธีอินไคท์เมนต์ ศาลต้องพิจารณาตามคำขอดังกล่าว และต้องดำเนินคดีในฐานะที่เป็นศาลชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ แม้ความผิดประเภทนี้ศาลจะเริ่มต้นพิจารณาคดีด้วยวิธีหนึ่งแล้ว แต่ถ้าภายหลังศาลเห็นว่า การพิจารณาด้วยอีกวิธีหนึ่งจะเหมาะสมกว่า ศาลก็มีอำนาจปรับเปลี่ยนเป็นวิธีพิจารณาที่เห็นเหมาะสมได้

3.2.1.2 ศาลสูงชั้นกลาง ได้แก่

(1) ศาลคราวน์คอร์ท (Crown Court) มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ต้องพิจารณาโดยใช้ลูกขุน (trial on indictment) มีเขตอำนาจครอบคลุมการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นทั้งในอังกฤษและเวลส์³² และมีเขตอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาเท็จจริงปนข้อกฎหมายที่มีการอุทธรณ์มาจาก Magistrates Courts และ Juvenile Court³³

ผู้พิพากษาใน Crown Court มี 3 ประเภท ได้แก่ 1.ผู้พิพากษาศาลสูง (High Court Judges) 2.ผู้พิพากษาเซอร์กิต (Circuit Judges) และ 3. รีคอร์ดเดอร์ (Recorders) คดีที่พิจารณาโดยวิธีอินไคท์เมนต์ในศาลมาจิสเตรท ซึ่งมีการมายังศาลคราวน์คอร์ท (Crown Court) ผู้พิพากษาจะพิจารณาคดีร่วมกับคณะลูกขุน³⁴

(2) ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา (Court of Appeal criminal Division)³⁵ มีเขตอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์จาก Crown Court เป็นศาลที่ประกอบด้วยผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะไม่น้อยกว่า 3 คน ได้แก่ ลอร์ด ชิฟ จัสติส (Lord chief Justice) ลอร์ด จัสติส ออฟ แอปเพิล (Lord Justice of Appeal) และผู้พิพากษาบางคนจากศาลไฮคอร์ท นอกจากนี้ศาลอุทธรณ์แผนก

³² เฟิงอ้าง, น.171-175.

³³ นัตตริยา พิรวินิจ, *อ้างแล้วเชิงอรรถ 1*, น.24-26 และ ดู ราตรี ดามิ , *อ้างแล้วเชิงอรรถ 16*, น. 44.

³⁴ ดู สุนัย มโนมัยอุดม, *อ้างแล้วเชิงอรรถ 26*, น.172.

³⁵ เฟิงอ้าง, น.171-172 และ ดู ฤมรัตน์ เลิศไพรวิน , *อ้างแล้วเชิงอรรถ 4*, น.19.

คดีอาญา ไม่ถูกผูกมัดให้ต้องวินิจฉัยตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาเดิม โดยศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาอาจไม่วินิจฉัยชี้ขาดคดีตามแนวการวินิจฉัยเดิมได้ หากเห็นว่าข้อกฎหมายดังกล่าวไม่ถูกต้อง

(3) ศาลไฮคอร์ท (The High Court)³⁶ มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา โดยเป็นอำนาจที่ได้รับมอบหมายให้เป็นพิเศษ เช่น อำนาจในการออกหมายพิเศษต่าง ๆ การสั่งประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา แต่เฉพาะศาลไฮคอร์ท(The High Court) แผนกควีนส์ เบนช์ (Queen's Bench Division) เป็นศาลอุทธรณ์ที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลคราวน์ คอร์ท (Crown Court) หรือ ศาลมาจิสเตรท (Magistrates Court) และ โดยวิธี on Case stated

3.2.1.3 ศาลสูงสุด³⁷ (Supreme Court)

เป็นศาลสูงสุดของประเทศอังกฤษ ประกอบไปด้วย ลอร์ด ชานเซลเลอร์ (Lord Chancellor) ลอร์ด ออฟ แอปเพิล อิน ออดินารี Lord of Appeal in Ordinary) และเพียร์ (peers) ซึ่งเป็นตุลาการ และ บุคคลจากสภาขุนนางในรัฐสภาของอังกฤษซึ่งไม่ใช่ตุลา แต่โดยธรรมเนียมแล้วสมาชิกเหล่านั้นซึ่งมิใช่ตุลาการจะไม่เข้าร่วมในการพิจารณาคดี

ในศาลสูงสุดนี้จะประกอบด้วยผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน และผู้พิพากษาแต่ละคนจะเขียนคำวินิจฉัยของตนเองก่อนที่จะมีการชี้ขาดผลของคดีโดยถือตามเสียงข้างมาก

ในส่วนคดีอาญา ศาลสูงสุดมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาทั้งปวงที่มีการอุทธรณ์มาจากศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาและจากศาลไฮคอร์ท แผนกควีนส์ เบนช์ โดยได้รับอนุญาตจากศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาหรือจากศาลสูงสุดเสียก่อน โดยเหตุผลว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอันเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อป้องกันคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือคดีที่ไม่มีความสำคัญขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลสูง

(1) การพิจารณาคดีอาญาของศาลสูงของประเทศอังกฤษ

ระบบการอุทธรณ์ในคดีอาญาของประเทศอังกฤษมีความแตกต่างกันตามวิธีพิจารณาระหว่างการอุทธรณ์ในคดีที่พิจารณาโดยวิธีซัมมารี ทรีล ในศาลมาจิสเตรท คอร์ท กับ การอุทธรณ์โดยวิธีอินไดท์แมนท์ในศาลคราวน์ คอร์ท โดยแยกพิจารณาได้ ดังนี้³⁸

(1.1) การอุทธรณ์ในคดีอาญาที่พิจารณาโดยวิธีซัมมารี ทรีล ในศาลมาจิสเตรท คอร์ท

³⁶ สุนัย มโนมัยอุดม ,เพ็งอ้าง, น.175.

³⁷ เพ็งอ้าง , น.170-171.

³⁸ เพ็งอ้าง , น.179.

กรณีศาลมาจิสเตรท คอร์ท พิพากษาลงโทษจำเลย จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์โต้แย้งทั้งในส่วนปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายไปยังศาลคราวน์ คอร์ท ภายหลังจากศาลคราวน์คอร์ท วินิจฉัย จำเลยยังคงมีสิทธิอุทธรณ์โต้แย้งเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายต่อไปยังศาลดิวิชันนัล คอร์ท หรือศาลไฮคอร์ท แพนกควินส์ เบนซ์ และศาลสูงสุดได้อีกตามลำดับชั้นศาล หรือจำเลยอาจอุทธรณ์โต้แย้งเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงจากศาลมาจิสเตรท คอร์ท ไปยังศาลดิวิชันนัล คอร์ท หรือศาลไฮคอร์ท แพนกควินส์ เบนซ์ โดยไม่ผ่านศาลคราวน์ คอร์ทก่อนก็ได้เช่นกัน โดยเรียกรีวิวการอุทธรณ์เช่นนี้ว่า ออน เคส สเตต (on case stated) เมื่อศาลดิวิชันนัล คอร์ท หรือศาลไฮคอร์ท แพนกควินส์ เบนซ์ ชี้ขาดตัดสินคดีแล้ว จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ต่อไปยังศาลสูงสุดได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด³⁹

(1.1.1) การอุทธรณ์ไปยังศาลคราวน์ คอร์ท

กรณีศาลมาจิสเตรท คอร์ท พิพากษาลงโทษจำเลย จำเลยอาจอุทธรณ์โต้แย้งคัดค้านคำพิพากษา ในส่วนที่วินิจฉัยในเนื้อหาคดีว่าจำเลยกระทำความผิด หรือในส่วนที่โต้แย้งเฉพาะโทษไปยังศาลคราวน์ คอร์ทได้ ในส่วนการพิจารณาอุทธรณ์ ศาลคราวน์ คอร์ทจะทำการพิจารณาคดีใหม่ทั้งหมด (rehearing) และมีอำนาจเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ได้ รวมทั้งคู่ความมีสิทธินำพยานหลักฐานใหม่มาสืบได้อีก โดยจะนั่งพิจารณาร่วมกับผู้พิพากษาในศาลมาจิสเตรท คอร์ท 2-4 นาย ผู้พิพากษาเซอร์กิตหรือรีคอร์เดอร์ เป็นประธานในการพิจารณาคดี ผลคำวินิจฉัยถือตามเสียงข้างมาก⁴⁰

(1.1.2) การอุทธรณ์ไปยังศาลไฮคอร์ท แพนก ควินส์ เบนซ์

คู่ความมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาที่ชี้ขาดตัดสินโดยศาลมาจิสเตรทคอร์ทไปยังศาลศาลไฮคอร์ท แพนกควินเบนซ์ ได้โดยตรงเฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย (appeal by way of case stated) หรือเมื่อจำเลยอุทธรณ์ไปยังศาลคราวน์ คอร์ทแล้ว ทั้งโจทก์และจำเลยจึงอุทธรณ์ต่อไปยังศาลไฮคอร์ทก็ได้ การพิจารณาคดีของศาลไฮคอร์ท แพนก ควินส์ เบนซ์ มีผู้พิพากษา 2 คนเป็นองค์คณะ มีอำนาจทำการพิจารณาพิพากษา โดยมี ลอร์ด ชิฟ จัสติส นั่งเป็นประธาน⁴¹

(1.1.3) การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลคราวน์ คอร์ท ไปยังศาลไฮ คอร์ท แพนกควินส์ เบนซ์

³⁹ เฟ็งอ้วง, น.179.

⁴⁰ เฟ็งอ้วง, น.180-181.

⁴¹ เฟ็งอ้วง, น.181.

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลคราวน์คอร์ทไปยังศาลศาลไฮคอร์ต แพนกวินเบนซ์ เป็นกรณีที่เกิดขึ้นภายหลังจำเลยได้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลมาจิสเตรทคอร์ท ไปยังศาลคราวน์คอร์ทแล้ว คู่ความจึงมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวไปยังศาลไฮคอร์ต แพนกวินเบนซ์ ได้อีกครั้งหนึ่ง แต่จำกัดเฉพาะการอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น โดยวิธี by way of case state⁴²

(1.1.4) การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาล ดิวิชันนัล คอร์ท ไปยัง

ศาลสูงสุด

ศาล ดิวิชันนัล คอร์ท มีคำวินิจฉัยแล้ว คู่ความอาจอุทธรณ์ต่อไปยังศาลสูงสุดได้ แต่จำกัดเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอันเกี่ยวกับผลประโยชน์โดยรวมเท่านั้น การอุทธรณ์ในกรณีนี้ต้องได้รับใบรับรองจากศาลดิวิชันนัล คอร์ทเพื่อยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลเดิมอีกครั้งหนึ่งก่อน⁴³

(1.1.5) การอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ แผนกคดีอาญา

การอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา จำเลยที่ศาลมาจิสเตรทคอร์ท พิพากษาว่ามีความผิดและมีการส่งตัวให้ศาลคราวน์คอร์ทพิพากษาลงโทษ อาจอุทธรณ์โต้แย้งเฉพาะโทษไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาได้ เว้นแต่คดีที่ศาลคราวน์คอร์ทพิจารณาพิพากษาเนื่องมาจากการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลมาจิสเตรทคอร์ทซึ่งต้องอุทธรณ์ไปยังศาลไฮคอร์ต แพนกวินเบนซ์ ด้วย⁴⁴

(1.2) การอุทธรณ์ในคดีอาญาโดยวิธีอินไคท์เมนท์ในศาลคราวน์

คอร์ท⁴⁵

จำเลยที่ศาลคราวน์ คอร์ท พิพากษาลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ศาลคราวน์คอร์ทพิพากษายกฟ้อง โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิอุทธรณ์ได้⁴⁶

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลคราวน์คอร์ทที่พิจารณาคดีโดยวิธีอินไคท์เมนท์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา สามารถแยกพิจารณาตามลักษณะของประเด็นปัญหาเป็น 2 ประเภท ได้แก่⁴⁷

⁴² เฟิงอ้าง, น.182.

⁴³ เฟิงอ้าง, น.183.

⁴⁴ เฟิงอ้าง.

⁴⁵ เฟิงอ้าง, น.183-184.

⁴⁶ เฟิงอ้าง.

(1.2.1) การอุทธรณ์จากศาลคราวนี้ คอร์ท ไปยังศาลอุทธรณ์

แผนกคดีอาญา

(1.2.1.1) หลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์จะแตกต่างกันระหว่างการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายกับปัญหาข้อเท็จจริง จึงแยกพิจารณา ดังนี้⁴⁸

1) การอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย เป็นสิทธิที่คู่ความอุทธรณ์ได้เสมอ แต่หากศาลพิจารณาเห็นว่าปัญหาดังกล่าวมิใช่ปัญหาข้อกฎหมาย แต่เป็นปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอาจถือว่าอุทธรณ์ดังกล่าวเป็นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้⁴⁹

2) การอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง หมายความว่า ความรวมทั้งกรณีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงอย่างเดียวและกรณีอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงปนกับปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาข้อเท็จจริง และกรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นสิทธิของผู้อุทธรณ์ที่จะอุทธรณ์ได้ แต่เป็นกรณีที่คู่ความจะอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลอุทธรณ์หรือต้องได้รับคำรับรองจากผู้พิพากษาที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีในศาลคราวนี้ คอร์ท ว่าเป็นปัญหาอันควรได้รับการวินิจฉัยในชั้นอุทธรณ์ โดยผู้ร้องต้องยื่นคำร้องดังกล่าวพร้อมกับอุทธรณ์ภายใน 28 วัน นับแต่วันที่ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษา⁵⁰

ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพจำเลยไม่มีสิทธิโต้แย้งคำพิพากษาของศาลที่วินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้อง เว้นแต่กรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพโดยไม่เข้าใจคำฟ้อง หรือจำเลยไม่ตั้งใจให้การรับสารภาพหรือจำเลยไม่อาจถูกศาลพิพากษาลงโทษได้โดยอาศัยข้อเท็จจริงตามฟ้อง ในกรณีไม่ต้องด้วยข้อยกเว้น จำเลยไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในเนื้อหาคดีที่ว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่อีก แต่อุทธรณ์ได้เฉพาะโทษเท่านั้น⁵¹

(2.1.1.2) เหตุแห่งการอุทธรณ์

1) การอุทธรณ์โต้แย้งคำวินิจฉัย (เนื้อหาคดี) ว่าคำวินิจฉัยของคณะลูกขุนเป็นคำวินิจฉัยที่ไม่ปลอดภัยและไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือคำพิพากษาของศาลไม่ถูกต้องในข้อกฎหมาย หรือศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้องในสาระสำคัญ⁵²

⁴⁷ เห่งอ้าง.

⁴⁸ เห่งอ้าง, น.184.

⁴⁹ เห่งอ้าง, น.184-185.

⁵⁰ เห่งอ้าง.

⁵¹ เห่งอ้าง.

⁵² เห่งอ้าง.

2) การอุทธรณ์โต้แย้งเฉพาะโทษ จำเลยอาจโต้แย้งเฉพาะโทษไปยังศาลอุทธรณ์ได้ในกรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดโทษไว้แน่นอน แต่ให้ผู้พิพากษามีดุลพินิจในการกำหนดโทษได้ตามที่เห็นสมควร การอุทธรณ์โต้แย้งเฉพาะโทษทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์จากศาลอุทธรณ์ โดยการยื่นคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์เฉพาะโทษ⁵³

(1.2.2) การอุทธรณ์จากศาลอุทธรณ์ไปยังศาลสูงสุด

เมื่อศาลอุทธรณ์วินิจฉัยแล้ว คู่ความอาจอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายไปยังศาลสูงสุดได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากศาลอุทธรณ์หรือศาลสูงสุดก่อน กล่าวคือผู้อุทธรณ์ต้องได้รับคำรับรองจากศาลอุทธรณ์ว่า “ เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอันเกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์โดยส่วนรวม ” และเมื่อศาลอุทธรณ์หรือศาลสูงสุดได้พิจารณาเห็นด้วยว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลสูงสุด⁵⁴

การขออนุญาตอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ต้องขออนุญาตด้วยวาจาในระหว่างการพิจารณาชั้นอุทธรณ์ หรือภายใน 14 วัน นับแต่มีคำพิพากษา โดยผู้อุทธรณ์ต้องร้องขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์เสียก่อนในชั้นแรก แต่จะร้องขออนุญาตอุทธรณ์โดยตรงจากศาลสูงสุดในทันทีไม่ได้ โดยภายหลังมีการขออนุญาตอุทธรณ์ คำขอดังกล่าวจะได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์เต็มองค์คณะ และเมื่อศาลอุทธรณ์ปฏิเสธคำร้องขอดังกล่าวแล้ว ผู้อุทธรณ์จึงจะร้องขอต่อศาลสูงสุดได้ โดยการยื่นคำร้องภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งปฏิเสธไม่อนุญาต และคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลสูงสุดจะได้รับการพิจารณาโดยคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ของสภาขุนนางต่อไป⁵⁵

⁵³ เพิ่งอ้าง.

⁵⁴ เพิ่งอ้าง, น.187.

⁵⁵ เพิ่งอ้าง, น.187-188.

บทที่ 4

การจำกัดสิทธิภาคีอาญาของไทย

การที่จะศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการจำกัดสิทธิภาคีอาญาของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีความเห็นว่า จำเป็นต้องศึกษาถึงหลักเกณฑ์การฎีกาและการจำกัดสิทธิภาคีอาญาของไทย ทั้งในส่วนของอดีตที่อิงอยู่กับเหตุผลในทางประวัติศาสตร์ และหลักเกณฑ์การฎีกาและการจำกัดสิทธิภาคีอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของการนำระบบการฎีกาแบบอนุญาตมาใช้แทนระบบสิทธิ จากนั้นจึงวิเคราะห์รูปแบบการจำกัดสิทธิภาคีอาญาที่เหมาะสม ทั้งความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบที่เหมาะสมนั้นมาบังคับใช้กับประเทศไทยต่อไป

4.1 หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิภาคีอาญาของไทย

การที่จะศึกษาหรือทำความเข้าใจหลักเกณฑ์การฎีกาหรือจำกัดสิทธิภาคีอาญาของไทยซึ่งเป็นระบบการฎีกาแบบสิทธิจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจประวัติศาสตร์กฎหมายของไทยก่อนเป็นเบื้องต้น โดยจำแนกหัวข้อศึกษาดังนี้

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของศาลและวิธีพิจารณาคดีในชั้นฎีกาของไทย

4.1.1.1 ประวัติความเป็นมาของศาลไทย

(1) สมัยสุโขทัย

ในสมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นอาณาจักรเล็ก ๆ มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขปกครองบ้านเมืองแบบพ่อปกครองลูก ด้วยเหตุที่อาณาจักรสุโขทัยมีอาณาเขตจำกัด พลเมืองมีจำนวนน้อย อยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยใกล้ชิดกัน ผู้คนจิตใจดีงานยึดมั่นในพระพุทธศาสนา การทะเลาะวิวาทและคดีความในสมัยนั้นจึงมีจำนวนน้อย พระมหากษัตริย์ในสมัยสุโขทัยทรงวินิจฉัยชี้ขาดคดีความและข้อพิพาทต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ปรากฏในแผ่นศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งมีความว่า “พระองค์ได้ทรงโปรดแหวนกระดิ่งไว้ที่ประตูเมือง หากราษฎรคนใดทุกข์

ร้อนก็ให้มาสิ้นกระดิ่งแล้วพระองค์จะประทับเหนือ พระแท่นมั่งคศิลาใต้ไม้ตาลเพื่อรับวินิจฉัยฎีกา นั้น”¹

(2) สมัยอยุธยา

จนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา อาณาจักรขยายอาณาเขตกว้างใหญ่มากขึ้น ผู้คนมากขึ้น การรวมตัวของกลุ่มคนมีสภาพเป็นสังคมใหญ่ขึ้นจึงมีการแบ่งแยกการปกครองเป็น กรมเวียง กรมวัง กรมคลัง และกรมนา หรือจตุสดมภ์ เพื่อดูแลงานแต่ละด้านโดยเฉพาะ แต่ในสวนคติความพระมหากษัตริย์ในสมัยนี้ก็ยังคงทรงตัดสินคดีต่างๆด้วยพระองค์เอง² แต่ภายหลังพระองค์ทรงมีพระราชภารกิจมากขึ้น จึงไม่มีเวลาชำระสะสางคดีความต่างๆ ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงทรงมอบอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีให้แก่อำมาตย์หรือมหาราชครูที่มีความรู้ความสามารถและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยเข้ามาทำหน้าที่ด้านนี้แทน แล้วเรียกผู้ทำหน้าที่นี้ว่า “ตระลาการ”³ เรียกสถานที่ชำระคดีความต่างๆ ว่า “ศาล” แต่ด้วยเหตุที่ผู้พิพากษาตระลาการก็เป็นเพียงปุถุชนคนธรรมดา จึงอาจมีการตัดสินคดีผิดพลาด เนื่องจากความมีอคติหรือเหตุอื่นใด ทำให้คำชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษาไม่ถูกต้องชอบธรรม คู่ความที่เสียหายจึงหาทางแก้ไขความบกพร่องที่เกิดขึ้นนี้ ด้วยการยื่นเรื่องราวดังกล่าวต่อพระมหากษัตริย์ เพื่อขอให้พระองค์ทรงให้ความเป็นธรรม แล้วเรียกการกระทำที่ยื่นเรื่องราวขอความเป็นธรรมต่อพระมหากษัตริย์เพื่อขอให้พระองค์ทรงให้ความเป็นธรรมนี้ว่าการ “ขออุทธรณ์”⁴

เมื่อนานวันบ้านเมืองขยายใหญ่ขึ้น การเดินทางเข้าเมืองหลวงเพื่ออุทธรณ์คดีความต่างๆ ต่อพระมหากษัตริย์ทำได้ยากลำบากมากขึ้น เพราะต้องใช้เวลาในการเดินทางมากขึ้น เพราะระยะทางไกลขึ้น การอุทธรณ์จึงมักจบเพียงแค่ชั้นของการอุทธรณ์ต่อเจ้ากระทรวงหรือเจ้าเมืองเท่านั้น เว้นแต่คดีใหญ่หรือที่มีความสำคัญมาก จึงมีการส่งฎีกามาถึงพระมหากษัตริย์อีกครั้ง ซึ่งปกติแล้วพระองค์จะทรงรับเรื่องเหล่านั้นแล้วทรงตัดสินชี้ขาดฎีการ้องทุกข์ด้วยพระองค์เอง เสร็จแล้วจึงจะ

¹ ชินานนท์ วงศ์วีระชัย , “การแก้ไขคำพิพากษาในคดีอาญาโดยการอุทธรณ์ตามระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์”, (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2527), น.108-129.

² เสนอ บุญเกียรติ, “ประวัติความเป็นมาของศาลยุติธรรมไทย”, บทบัญญัติ, เล่มที่ 26 (2512) น.18.

³ จิตติมา ภูสาร, “ปัญหาการอุทธรณ์ฎีกาแบบระบบสิทธิในคดีแพ่งของไทย” ,(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น.20.

⁴ ชินานนท์ วงศ์วีระชัย , อ้าวแล้วในเชิงอรรถที่ 1, น.108-129.

มีการส่งฎีกาเหล่านั้นกลับไปยังท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้ข้าราชการท้องถิ่นจัดการตามความที่ทรงได้วินิจฉัยชี้ขาดต่อไป

เมื่อมีการฎีการ้องทุกข์ต่อพระมหากษัตริย์มากขึ้นประกอบกับพระราชภารกิจของพระองค์มากขึ้นตามอาณาเขตและความเจริญของบ้านเมือง พระองค์จึงทรงจัดให้มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ความสามารถมีความซื่อสัตย์สุจริตซุดหนึ่ง เรียกว่า “ กรรมการศาลฎีกา ”⁵ ทำหน้าที่ตรวจฎีกาแล้วทำความเห็นทูลเกล้าถวายให้ทรงตัดสินคดีความต่างๆ เป็นเรื่อง ๆ ไป และต่อมากรรมการนี้มีอำนาจตัดสินชี้ขาดคดีแทนพระองค์ในคดีความทุกเรื่องที่มีการยื่นฎีกา กรรมการชุดนี้ได้กลายเป็นจุดกำเนิดหรือที่มาของศาลสูงสุดของประเทศในปัจจุบันที่เรียกกันว่า “ ศาลฎีกา ” (น่าสังเกตว่าในสมัยนี้มีการฎีกาได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย)

(3) สมัยรัตนโกสินทร์

ส่วนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นงานด้านการศาลหรืออำนาจตุลาการยังวุ่นวายไม่เป็นระบบและไม่เป็นระเบียบ มีศาลเกิดขึ้นมากมายกระจัดกระจายอยู่ทุกกรมกอง เนื่องจากกรมใดที่มีอำนาจในทางใดก็มักจัดตั้งศาลเพื่อชำระคดีความที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับการงานในกรมกองของตน จึงทำให้อำนาจตุลาการไม่เป็นเอกภาพภายใต้ระบบหรือหลักเกณฑ์เดียวกัน จนมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นยุคที่มีการปรับเปลี่ยนบ้านเมืองครั้งใหญ่ในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ประเทศทันสมัยทัดเทียมประเทศตะวันตก เพราะไม่ต้องการให้ประเทศตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่นี้รวมถึงการปรับปรุงงานด้านระบบกฎหมายและการศาลให้ เพื่อมิให้ประเทศสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตหรือเอกราชทางการศาล พระองค์จึงทรงโปรดให้มีการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ร.ศ. 110 (พ.ศ. 2434) เพื่อจัดการกิจการศาลยุติธรรมทั้งหลายซึ่งกระจัดกระจายอยู่ตามกรมกองต่างๆ ได้เข้ามาสังกัดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรมเพียงกระทรวงเดียว มีแนวทางปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน แล้วแบ่งศาลออกเป็น 3 แผนก คือ แผนกศาลฎีกา แผนกศาลสถิตยุติธรรมกรุงเทพ และ แผนกศาลหัวเมือง ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนระบบศาลใหม่โดยแบ่งศาลยุติธรรมออกเป็น 3 ระดับ คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และ ศาลฎีกา

4.1.1.2 ประวัติความเป็นมาของวิธีพิจารณาคดีในชั้นฎีกาของไทย

(1) ช่วงก่อนสมัยรัชกาลที่ 5

กฎหมายวิธีพิจารณาความของไทยในยุคก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 มีการใช้กฎหมายตราสามดวง ซึ่งเป็นกฎหมายที่รวบรวมเนื้อหาทั้งพระธรรมศาสตร์และพระราชกำหนดบท

⁵, เพ็งอ้าง.

อัยการทั้งหลายตั้งแต่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยในช่วงรัชกาลที่ 1 ได้มีการตรวจชำระกฎหมายตราสามดวงเสียใหม่และใช้บังคับเรื่อยมาถึงสมัยรัชกาลที่ 5

(2) สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน

ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการปฏิรูปประเทศรวมถึงระบบกฎหมายและการศาลให้ทันสมัย แก้ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตด้วยข้ออ้างไม่ยอมอยู่ภายใต้กฎหมายไทยเพราะเหตุกฎหมายไทยล้าหลัง จึงได้ทำสัญญายกเว้นสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้คนชาติและคนในบังคับของชาติตนไม่ต้องขึ้นศาลไทย นำมาสู่ปัญหาหน่วยขาดเสถียรภาพทางการศาลเพราะต้องจัดการกับคดีข้อพิพาทภายใต้อำนาจศาลที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศาล และได้มีการตรวจชำระกฎหมายตราสามดวงใหม่โดยนักกฎหมายไทยและผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายจากต่างประเทศ จนได้กฎหมายฉบับกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ หรือที่เรียกกันว่า “กฎหมายราชบุรี”

ในช่วงนี้รัชกาลที่ 5 ต้องทรงตัดสินใจพระราชหฤทัยครั้งยิ่งใหญ่ในการเลือกระบบกฎหมายตะวันตกที่จะนำมาใช้เป็นหลักในการตรวจชำระกฎหมายไทย⁶ และใช้เป็นระบบกฎหมายหลักของประเทศต่อไปต่อไปข้างหน้า ซึ่งในขณะนั้นมี 2 ระบบกฎหมายที่นำมาพิจารณาเลือก คือ ระบบกฎหมาย Common Law หรือระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้แนวทางคำพิพากษาของศาลเป็นกฎหมาย กับ ระบบกฎหมาย Civil Law หรือระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายมาเป็นกฎหมาย จนในปี พ.ศ. 2430 รัชกาลที่ 5 ทรงได้ตัดสินใจเลือกเอาาระบบกฎหมาย Civil Law หรือระบบประมวลกฎหมายมาเป็นระบบกฎหมายหลักของประเทศไทย ด้วยเหตุผลที่ทรงวิเคราะห์ว่า กฎหมายของอังกฤษมีที่มาจากประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการที่มีรูปแบบเฉพาะจากการสั่งสมแนวคำพิพากษาของศาลมายาวนาน หากประเทศไทยจะทำตามก็คงยากลำบาก ทั้งมิได้เป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นตัวบทกฎหมายที่เป็นหลักฐานให้อ้างอิงได้เพราะไม่มีการจัดระเบียบไว้เป็นหมวดหมู่จึงยากที่จะศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจ ย่อมไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ขณะนั้นที่ประเทศไทยอยู่ในยุคที่ถูกกดดันเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตจากต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงต้องการระบบกฎหมายที่ทำความเข้าใจง่ายและใช้งานได้ทันทีซึ่งระบบกฎหมายที่เหมาะสมที่สุดก็คือระบบกฎหมาย Civil Law หรือระบบประมวลกฎหมาย ที่มีการจัดหมวดหมู่กฎหมายอย่างมีระบบระเบียบ มีตัวบทกฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจน ทำความเข้าใจได้ง่ายเป็นระบบกฎหมายของประเทศ

ในส่วนของกฎหมายวิธีสบัญญัติ สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายวิธีสบัญญัติขึ้นใช้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีกฎหมายวิธีพิจารณาความฉบับที่สมบูรณ์ เช่น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 เป็นกฎหมายที่วาง

⁶ เฟิงอ้าง.

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ (แต่ไม่มีศาลฎีกาเนื่องจากในสมัยนั้นเป็นการฎีกาโดยตรงต่อองค์พระมหากษัตริย์) ส่วนคดีอาญาจะอุทธรณ์หรือฎีกาได้หรือไม่นั้น ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกันทั้งในทางแพ่งและอาญา คือพระราชบัญญัติลักษณะอุทธรณ์ พ.ศ. 2473 , พระราชบัญญัติลักษณะพิจารณาฎีกาอุทธรณ์ พ.ศ. 2457 , พระราชบัญญัติลักษณะฎีกาอุทธรณ์ พ.ศ. 2461 และพระราชบัญญัติลักษณะฎีกาอุทธรณ์แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2469 ซึ่งเปลี่ยนโฉมหรือรูปแบบวิธีการอุทธรณ์ไปจากที่เดิมที่เป็นการฟ้องผู้พิพากษาเป็นจำเลยด้วยเหตุว่าผู้พิพากษาดัดสันคดีความไม่ชอบหรือไม่ยุติธรรม มาเป็นเป็นการอุทธรณ์ในเนื้อหาของคำพิพากษาศาล ต่อมาหลังมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จึงมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2477 ซึ่งเป็นกฎหมายที่รวบรวมหลักเกณฑ์ทั้งหมดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาไว้ที่เดียวกัน ทั้งวิธีพิจารณาดังแต่ก่อนฟ้องจนถึงการอภัยโทษ ทั้งได้แยกสิทธิการอุทธรณ์ฎีกาในคดีแพ่งไปรวมไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง จนที่สุดเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

4.1.2 หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทยในปัจจุบัน

หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทยมีวิวัฒนาการเรื่อยมาพร้อมๆ กับวิวัฒนาการของระบบศาล การศึกษาหัวข้อระบบการฎีกาจึงจำเป็นต้องศึกษาหลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญา ซึ่งได้มีการกล่าวถึงมาบ้างแล้วในหัวข้อข้างต้น แต่ในส่วนของบทนี้จะเป็นการศึกษาหลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาของไทยในปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจระบบการฎีกาที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจความหมายของการฎีกาเสียก่อนในเบื้องต้น การฎีกาคือ⁷ การขอให้เพิกถอนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้หลายประการ ส่วนหลักเกณฑ์การจำกัดสิทธิการฎีกานั้น แม้ปัจจุบันนี้ไทยใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิทุกคดีสามารถฎีกาได้ ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ฎีกา อันจะสามารถสรุปหลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาได้ตามหัวข้อย่อย ดังนี้

4.1.2.1 ผู้มีสิทธิยื่นฎีกา

ผู้มีสิทธิยื่นฎีกา คือ คู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับ ความเสียหายหรือได้รับความกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือหน้าที่จากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ จึงมีสิทธิ

⁷ คณิต ญ นคร, “ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ”, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน,2555), น.610.

ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 216⁸

ภายใต้ระบบการฎีกาแบบสิทธิ คู่ความในคดีอาญาทั้งพนักงานอัยการ โจทก์, ผู้เสียหายที่เข้าเป็นโจทก์ร่วม และจำเลย ต่างก็มีสิทธิฎีกาได้ นอกจากโจทก์และจำเลยแล้ว บุคคลภายนอกคดีซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีก็มีสิทธิฎีกาได้ เช่น เจ้าของทรัพย์สินของกลาง และทนาย จำเลย⁹

4.1.2.2 วิธีการยื่นฎีกาและกำหนดระยะเวลายื่นฎีกา

การยื่นฎีกาผู้ที่ประสงค์จะฎีกาต้องยื่นฎีกาต่อศาลชั้นต้นและต้องยื่นฎีกา ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ให้คู่ความฝ่าย ฎีกาฟัง เว้นแต่คดีนั้นจะถูกต้องห้ามฎีกา ทั้งนี้ตามมาตรา 217 ถึงมาตรา 220 หรือคดีถึงที่สุด ตาม มาตรา 216 วรรคหนึ่ง ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ส่งรับหรือไม่รับฎีกา ถ้าส่งรับฎีกาต้องส่งสำเนาฎีกาให้ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งแก่ฎีกาตามมาตรา 216 วรรคสอง ประกอบมาตรา 200 และการแก้ไขฎีกาที่ได้ยื่น ไว้ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญต้องกระทำภายในกำหนดระยะเวลาฎีกาด้วย โดยต้องนับตามเดือนแห่ง ปฏิทินโดยเริ่มนับหนึ่งในวันรุ่งขึ้นจากวันอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ และถ้าวันสุดท้ายของ กำหนดอายุฎีกาตรงกับวันหยุดราชการ วันเปิดทำงานที่ถัดไปเป็นวันสุดท้ายของกำหนดอายุฎีกา¹⁰

ทั้งการยื่นฎีกาและคำร้องขอให้รับรองฎีกา คู่ความต้องยื่นภายในหนึ่ง เดือน ในกรณีที่ได้ยื่นภายในกำหนดอายุฎีกาแล้ว แม้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีจะพิจารณารับรอง อนุญาตให้ฎีกาเกินกว่าหนึ่งเดือนซึ่งเป็นกำหนดอายุฎีกา ก็ถือว่าเป็นการยื่นฎีกาภายในกำหนดเวลา ฎีกาแล้ว¹¹

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 5664/2540 คู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับความเสียหายหรือได้รับความกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือหน้าที่จากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์มีสิทธิฎีกาคัดค้าน คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 216 โดย ยื่นฎีกาต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ให้คู่ความฝ่ายที่ฎีกาฟัง เว้นเสียแต่คดีนั้นจะถูกต้องห้ามฎีกา ตามมาตรา 217 ถึงมาตรา 220 หรือคดี นั้นถึงที่สุดแล้ว

⁹ คณิต ญ นคร, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 7*, น.614.

¹⁰ เพ็งอ้าง , น.631

¹¹ เพ็งอ้าง , น.632

เมื่อได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์โดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว หากมีการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์นั้นอีก ก็ไม่มีผลกระทบต่ออายุฎีกาให้ต้องยืดขยายออกไป¹²

ระยะเวลาการยื่นฎีกา เป็นกำหนดเวลาตามกฎหมาย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าระยะเวลาฎีกาสามารถขอขยายได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 หากมีพฤติการณ์พิเศษและต้องขอขยายก่อนครบกำหนดฎีกา เว้นแต่กรณีมีเหตุสุดวิสัย

ในกรณีที่ผู้ฎีกาต้องชั่งหรือต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำ จึงอาจยื่นฎีกาต่อพัสดีเรือนจำได้ภายในกำหนดอายุฎีกา

ศาลชั้นต้นเป็นศาลที่ทำหน้าที่ในการตรวจรับฎีกา

4.1.2.3. แบบและลักษณะของฎีกา

การฎีกาต้องทำเป็นหนังสือตามแบบพิมพ์ศาลและมีรายการตามแบบของศาล โดยฎีกาต้องระบุข้อเท็จจริงโดยย่อและข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงให้เห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์คลาดเคลื่อนประการใด กล่าวคือ ฎีกาต้องยกเป็นประเด็นและแสดงเหตุผลให้ชัดแจ้งว่าคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ไม่ชอบด้วยประการใด อย่างไร¹³ เพราะหากฎีกาไม่ได้โต้แย้งคัดค้านคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลอุทธรณ์ ถือว่าเป็นฎีกาที่ไม่ชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 216¹⁴

4.1.2.4 ข้อห้ามฎีกา

ข้อห้ามฎีกา หมายถึง ข้อห้ามฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงและหรือข้อกฎหมาย¹⁵ แต่ปกติข้อกฎหมายไม่ตกอยู่ในข้อห้ามใด ๆ โจทก์จำเลยจึงสามารถฎีกาในข้อกฎหมายได้เสมอ เนื่องจากข้อกฎหมายในคดีอาญาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยที่กฎหมายบัญญัติให้ยื่นฎีกาได้¹⁶

¹² เพิ่งอ้าง , หน้าเดียวกัน

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5046/2541 , 438/2486 , 925/2515 , 1341/2530 และ ดู คณิต ฌ นคร , อ้างแล้วเชิงอรรถ 7, น.633

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 312/2522 สืบค้นจาก <http://www.deka.in.th> เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2558 และ ดู คณิต ฌ นคร อ้างแล้ว เชิงอรรถ 7, น. 613

¹⁵ คณิต ฌ นคร, อ้างแล้ว เชิงอรรถ 7, น.633

¹⁶ จิรนิติ หะวานนท์ . “การใช้สิทธิฎีกา Right to Appeal to the Supreme Court” , รายงานการวิจัย สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2534, น.4-7

ข้อห้ามฎีกามีหลายข้อดังจะได้กล่าวถึงทั้งหมด แต่บทบัญญัติกฎหมายที่มีความสำคัญในการจำกัดสิทธิฎีกาโดยตรงและมีการใช้มากและบ่อยที่สุดคือบทบัญญัติมาตรา 218, 219, 219 ทวิ, 219 ตริ และ 220

ข้อห้ามฎีกามีทั้งส่วนที่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนและส่วนที่เกิดจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งเกิดจากแนวทางการปรับใช้กฎหมายของศาลฎีกา จำแนกได้ดังนี้

(1) ข้อห้ามฎีกาตามที่กฎหมายบัญญัติ

(1.1) ห้ามฎีกาคำสั่งศาลว่าคดีมีมูล ตามมาตรา 170¹⁷

(1.2) ห้ามฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายที่มีได้โต้เถียงหรือว่ากันมาแล้วตามมาตรา 195¹⁸ ประกอบมาตรา 225 บทบัญญัติแห่งมาตรา 195 นี้ ให้นำมาใช้บังคับการฎีกาด้วยโดยผลของมาตรา 225 ข้อกฎหมายที่มีได้โต้เถียงหรือว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์จึงฎีกาไม่ได้ เว้นแต่เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อยกเว้น

(1.3) ห้ามฎีกาคำสั่งระหว่างพิจารณา ตามมาตรา 196¹⁹ ประกอบมาตรา 225

(1.4) ห้ามฎีกาคำสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ของศาลอุทธรณ์ ตามมาตรา 198 ทวิ²⁰ เนื่องจากไม่ว่าศาลอุทธรณ์จะมีคำสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ผลย่อมเป็นที่สุดทั้งสิ้น

¹⁷ มาตรา 170 บัญญัติว่า “ คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด แต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้นโจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา ”

¹⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 195 บัญญัติว่า “ ข้อกฎหมายทั้งปวงอันคู่ความอุทธรณ์ร้องอ้างอิงให้แสดงไว้โดยชัดเจนในฟ้องอุทธรณ์แต่ต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นมาว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น

ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือที่เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยอุทธรณ์เหล่านี้ ผู้อุทธรณ์หรือศาลยกขึ้นอ้างได้ แม้ว่าจะมิได้ขึ้นในศาลชั้นต้นก็ตาม ”

¹⁹ มาตรา 196 คำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวน ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งนั้นจนกว่าจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในประเด็นสำคัญและมีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นด้วย

²⁰ มาตรา 198 ทวิ “ เมื่อศาลชั้นต้นปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์คู่ความย่อมอุทธรณ์เป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ คำร้องเช่นนี้ให้ยื่นที่ศาลชั้นต้นภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันฟังคำสั่งแล้วให้ศาลรีบส่งคำร้องมายังศาลอุทธรณ์พร้อมด้วยอุทธรณ์และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น

เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นสมควรตรวจสำนวนเพื่อส่งคำร้องเรื่องนั้นก็ให้ส่งศาลชั้นต้นส่งมาให้

(1.5) ห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 5 ปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ตามมาตรา 218 วรรคหนึ่ง ส่วนกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกเกิน 5 ปีเป็นกรณีที่ห้ามเฉพาะโจทก์มิให้ฎีกา แต่ไม่ห้ามจำเลยที่จะฎีกาแต่อย่างใด

(1.6) ห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ในคดีซึ่งศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ ตามมาตรา 219

(1.7) ห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยแต่อย่างเดียว ตามมาตรา 219 ทวิ

(1.8) ห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก หรือเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกหรือคดีที่เกี่ยวกับการกักขังแทนค่าปรับหรือกักขังเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน ถ้าศาลอุทธรณ์มิได้พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น ย่อมฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงมิได้ ตามมาตรา 219 ตริ

(1.9) ห้ามฎีกาในคดีที่ทั้งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ ตามมาตรา 220 ²¹

(2) ข้อห้ามฎีกาตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา

(2.1) ห้ามฎีกาเมื่อผู้นั้นยังมิได้มีฐานะเป็นคู่ความในคดี ²²

(2.2) ห้ามฎีกาเมื่อคู่ความยังไม่ได้ฟังคำพิพากษา ²³

(2.3) ห้ามฎีกาในคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลฎีกา ²⁴

(2.4) ห้ามฎีกาคำสั่งศาลไม่อนุญาตให้ซึ่งผู้ต้องหาระหว่างสอบสวน ²⁵

ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคำร้องนั้นแล้วมีคำสั่งยื่นตามคำปฏิเสชของศาลชั้นต้นหรือมีคำสั่งให้รับอุทธรณ์คำสั่งนี้ให้เป็นที่สุดแล้วส่งไปให้ศาลชั้นต้นอ่าน

²¹ มาตรา 220 ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในคดีที่ศาลชั้นต้นและ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์

²² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1229/2502 คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ก่อนประทับฟ้อง จำเลยยังไม่มีฐานะเป็นจำเลยหรือคดีที่ผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการและศาลยังไม่ได้สั่งอนุญาต ถ้าคดีนั้นศาลตัดสินไปแล้วเพราะจำเลยรับสารภาพ ถือว่าผู้เสียหายยังไม่มีฐานะเป็นคู่ความ

²³ ดู จรินตี หะวานนท์, *อ้างแล้วเชิงอรรถ 16* , น.4-7

²⁴ เพิ่งอ้าง.

4.1.2.5 การผ่อนคลायข้อห้ามฎีกา

ข้อห้ามฎีกาที่สำคัญตามที่ปรากฏในมาตรา 218-220 ที่กล่าวมาแล้วนั้น มีบทบัญญัติผ่อนคลायข้อห้ามฎีกาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 221²⁶ การที่จะให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลอุทธรณ์อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 221 นี้ เป็นหน้าที่ของผู้ฎีกาจะต้องร้องขอต่อศาลอุทธรณ์เอง และในการอนุญาตให้ฎีกานั้น ผู้พิพากษาที่คู่ความระบุประสงค์ขออนุญาตฎีกาต้องพิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลฎีกาและอนุญาตให้ฎีกา มิฉะนั้นไม่เป็นการอนุญาตที่มีผลตามกฎหมาย แต่การที่จะเห็นว่าข้อความใดเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลฎีกาเป็นเรื่องดุลพินิจส่วนตัวเด็ดขาดของผู้พิพากษาผู้รับรองให้ฎีกา ศาลฎีกาไม่มีอำนาจก้าวล่วงดุลพินิจนั้นได้อีก²⁷ การผ่อนคลायข้อห้ามฎีกานี้ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า แม้กฎหมายบัญญัติข้อจำกัดสิทธิห้ามฎีกาไว้หลายประการแต่กฎหมายก็ผ่อนคลायข้อห้ามดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของระบบการฎีกาแบบสิทธิ ที่ให้สิทธิคู่ความฎีกาได้เต็มที่

นอกจากการผ่อนคลायข้อห้ามฎีกาโดยการให้ผู้พิพากษาอนุญาตให้มีการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ต้องห้ามฎีกาได้แล้ว มาตรา 221 ยังบัญญัติให้มีการรับรองฎีกาโดยอธิบดีกรมอัยการ ซึ่งรับรองให้มีการฎีกาได้ทั้งกรณีพนักงานอัยการและราษฎรเป็นโจทก์ และผู้ที่ทำหน้าที่รักษาการแทนอธิบดีกรมอัยการก็มีอำนาจรับรองฎีกาเช่นเดียวกัน

4.1.2.6 การพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลฎีกา

ในคดีที่มีการฎีกาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายนั้น ในการพิจารณาปัญหาข้อกฎหมายศาลฎีกาต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 222 ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงนั้น โดยหลักการต้องเป็นไปตามหลักการรับฟังข้อเท็จจริงโดยการเป็นศาลพิจารณา แต่ในทางปฏิบัตินั้น ศาลฎีกา

²⁵ เพิ่งอ้าง.

²⁶ มาตรา 221 “ในคดีซึ่งต้องห้ามฎีกาไว้โดย มาตรา 218, 219 และ 220 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้พิพากษาคดีซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุด และอนุญาตให้ฎีกาหรืออธิบดีกรมอัยการลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรที่ศาลสูงสุดจะได้วินิจฉัย ก็ให้รับฎีกานั้นไว้พิจารณาต่อไป ”

²⁷ ดู คณิต ญ นคร , อ้างแล้วเชิงอรรถ 7, น.640-641.

เพียงแต่ตรวจสำนวนที่ศาลชั้นต้นรับฟังข้อเท็จจริงมาแล้วเท่านั้น ซึ่งผิดหลักการรับฟังพยานหลักฐานอย่างยิ่ง²⁸

4.2 วิเคราะห์ความเหมาะสมของการนำระบบการฎีกาแบบอนุญาตมาใช้แทนระบบสิทธิ

ตามสมมติฐานในข้อ 1.3.1 ที่ว่า “ ระบบการฎีกาแบบอนุญาตที่มีหลักการมิให้ฎีกา เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่การวินิจฉัยของศาลฎีกา โดยกำหนดให้ปัญหาข้อเท็จจริงยุติในชั้นศาลอุทธรณ์ ทั้งนี้ ศาลอุทธรณ์ต้องทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่ 2 (second trial court) กล่าวคือ ต้องออกนั่งพิจารณาสืบพยานเช่นเดียวกับศาลชั้นต้น ส่วนศาลฎีกาทำหน้าที่เพียงพิจารณาทบทวนตรวจสอบเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายนั้น เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทยหรือไม่”

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าประเทศไทยใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิมาตั้งแต่ยุคแรกเริ่มสมัยสุโขทัยต่อเนื่องตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งกำลังประสบปัญหาคดีล้นศาลเนื่องจากมีคดีสะสมค้างการพิจารณาจำนวนมาก อันนำมาสู่ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดของประเทศ หลาย ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้พยายามแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการใช้นโยบายต่างๆ เช่น การออกกฎหมายห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกา ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในมาตรา 219 วรรคหนึ่ง , ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 ซึ่งมีการอนุโลมมาตรการนี้มาใช้ในคดีอาญาด้วย โดยผ่านประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 15 หรือพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 23 รวมถึง ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาไว้พิจารณาพิพากษา พ.ศ. 2551 ซึ่งล้วนแต่มีหลักการเดียวกันเพื่อจำกัดปริมาณคดีที่ไม่เป็นสาระขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา นอกจากนี้ยังมีมาตรการ การเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาให้มากขึ้น หรือมีการนำระบบผู้พิพากษาอาวุโสมาใช้ในศาลฎีกา หรือมีการนำระบบการบริหารงานคดี (Case Management) และการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution หรือ ADR)²⁹, มาตรการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มาตรการชะลอฟ้อง เพื่อลดปริมาณคดีค้างค้างสะสม แม้มาตรการดังกล่าวจะช่วยลดปริมาณคดีใน

²⁸ เพ็งอ้าง , น.618

²⁹ ถมรัตน์ เลิศไพรวิน , “มาตรการในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา :ศึกษารณีกการกำหนดแนวทางฎีกาคดีอาญา”, งานวิจัย การอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง ออบยส.1 รุ่นที่ 15 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2554, น. 53.

ศาลฎีกาได้มากในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ไม่นานก็เกิดปัญหาค้างการพิจารณาและเกิดปัญหาคดีล้มศาลอีก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งยืนยันว่ามาตรการต่างๆ ดังกล่าวไม่อาจแก้ปัญหาคดีล้มศาลได้อย่างแท้จริง เพราะไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เพราะสาเหตุแท้จริงของปัญหาคดีล้มศาลคือระบบการฎีกาที่ให้สิทธิคู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้ และมีการฎีกาปัญหาดังกล่าวไปยังศาลฎีกาจำนวนมาก เพราะประเทศไทยไม่มีวิธียุติปัญหาข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพ แต่กลับให้คู่ความฎีกาเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้อีกครั้งเป็นขั้นที่สาม โดยที่ศาลฎีกาไม่ได้ทำหน้าที่ออกนั่งพิจารณาสืบพยานเป็นศาลพิจารณา ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ผิดหลักการอย่างยิ่ง

เหตุที่กฎหมายไทยให้สิทธิคู่ความฎีกาได้อย่างกว้างขวางทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายสืบเนื่องมาจากเหตุผลที่มาจากประวัติศาสตร์ของระบบกฎหมายและระบบการศาลของไทย ดังกล่าวแล้วในบทที่ 4 หัวข้อ 4.1.1 และจนถึงยุคที่มีการรับกฎหมายจากประเทศตะวันตกมาใช้ โดยมีการแบ่งแยกให้คู่ความฎีกาได้และห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายบางประการ ประเทศไทยยังคงปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศให้สอดคล้องกับระบบการฎีกาแบบเดิมที่ให้คู่ความมีสิทธิฎีกาได้อย่างเต็มที่ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ส่งผลให้มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะปัญหาข้อเท็จจริง ในขณะที่จำนวนผู้พิพากษาศาลฎีกามีอยู่เพียงจำนวนน้อย ดังกล่าวแล้วในบทที่ 1 จึงเกิดปัญหาปริมาณคดีค้างการพิจารณาพิพากษาในศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาคดีล้มศาลและปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลฎีกา ซึ่งเป็นศาลสูงสุดที่คำพิพากษามีผลเป็นที่สุดผูกพันคู่ความทุกฝ่าย เกิดเป็นปัญหาสำคัญในกระบวนการศาลยุติธรรมของไทยในปัจจุบัน

ผลจากการศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2530 และ พ.ศ. 2531 พบว่าจากปริมาณคดีอาญาที่มีการฎีกาทั้งหมดนั้น แบ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริงร้อยละ 77.9 ปัญหาข้อกฎหมายร้อยละ 17.9 และปัญหาข้อเท็จจริงปนปัญหาข้อกฎหมาย ร้อยละ 4.5 ส่วนอีก 0.3 ไม่ปรากฏข้อมูลแน่ชัด ปัญหาที่มีการฎีกาส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริง³⁰

โดยปัญหาข้อเท็จจริงที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. ปัญหาว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ ร้อยละ 63.7 ศาลฎีกาพิพากษายืนในเหตุและผลสูงถึงร้อยละ 64.62 โดยเป็นกรณีที่ขอให้ศาลฎีกาทบทวนปัญหาข้อเท็จจริงร้อยละ 96.20
2. ปัญหาในเรื่องของดุลพินิจการลงโทษ ศาลฎีกาพิพากษายืนในเหตุและผลสูงถึงร้อยละ 46.29 โดยเป็นกรณีที่ขอให้ศาลฎีกาทบทวนปัญหาข้อเท็จจริงร้อยละ 98.27

³⁰ จิรนิติ หะวานนท์ , *อ้าวแล้วเชิงอรรถ* 16, น.16, 101-102.

3. ปัญหาในเรื่องของการกำหนดอัตราโทษเพื่อขอให้ศาลลงโทษในสถานเบาหรือลดโทษ ศาลฎีกาพิพากษายืนในเหตุและผลสูงถึงร้อยละ 62.83 โดยเป็นกรณีที่ขอให้ศาลฎีกาทบทวนปัญหาข้อเท็จจริงร้อยละ 94.44³¹

ปัญหาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาส่วนใหญ่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงและเป็นปัญหาที่เคยผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากศาลอุทธรณ์มาแล้ว ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยเห็นพ้องกับคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลอุทธรณ์เป็นอัตราสูงถึงประมาณร้อยละ 53.6³² ของจำนวนคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา กล่าวคือ ศาลฎีกาจะพิพากษายืนในเหตุหรือในผลของปัญหาตามที่ศาลอุทธรณ์ได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว เมื่อปัญหาที่ขึ้นสู่ศาลฎีกาเป็นเรื่องการขอให้ศาลฎีกาทบทวนปัญหาข้อเท็จจริงอีกครั้งหนึ่ง เช่นนี้ ทำให้คดีที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกาขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก เพื่อหวังให้ศาลฎีการับฟังข้อเท็จจริงแตกต่างไปจากเดิม เมื่อสะสมเป็นเวลานาน จึงเกิดปัญหาคดีล้นศาลฎีกา อันเป็นผลโดยตรงให้การพิจารณาพิพากษาคดีโดยรวมของศาลฎีกาเกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น อันส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย นอกจากนี้ยังกระทบต่อผู้เสียหาย โจทก์ ทนายความ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมรวมถึงรัฐ ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว

แม้กฎหมายจะบัญญัติห้ามมิให้ฎีกา ปรากฏทั้งในกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 218-220 หรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อจำกัดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา ดังกล่าวถึงตอนต้น แต่ก็ไม่เป็นผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง เพราะไม่อาจสกัดกั้นหรือจำกัดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ แต่กลับกันกลับเป็นภาระให้ศาลฎีกาต้องวินิจฉัยว่าคดีเหล่านั้นต้องด้วยหลักเกณฑ์ห้ามฎีกาหรือไม่ อันเป็นการเพิ่มภาระงานมากขึ้น ปัญหาคดีล้นศาลและความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลฎีกาจึงยิ่งส่งผลกระทบมากขึ้น โดยเฉพาะผลกระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาในศาลฎีกาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่เห็นได้ชัดเจนว่าหากประเทศไทยยังคงใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิที่ยังคงมีหลักการให้คู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้อย่างกว้างขวางเช่นเดิม ย่อมไม่อาจแก้ปัญหาคดีล้นศาลและความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาคดีได้ ทั้งอาจทำให้ปัญหาคดีล้นศาลยิ่งรุนแรงมากขึ้นอีก และถ้าจะปรับเปลี่ยนโดยการใส่ระบบการฎีกาแบบสิทธิเช่นเดิม แต่จำกัดห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงคงให้ฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ ย่อมผิดหลักการของระบบการฎีกาแบบสิทธิ และก่อให้เกิดกระแสต่อต้านได้มาก

³¹ นัดตรียา พิรวินิจ, แนวทางการแก้ไขระบบอุทธรณ์ฎีกาในคดีอาญา, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น.89-91.

³² จิรนิติ หะวานนท์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถ* 16, น.101.

การต่อต้านดังกล่าวข้างต้นเกิดเพราะความรู้สึกถูกกลืนหรือตัดสิทธิ เนื่องจากคู่ความ ยึดติดสิทธิการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงที่ได้รับมานานตั้งแต่อดีต ว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่รัฐต้องจัด ให้แก่คู่ความเหมือนเช่นที่เคยได้รับสิทธินี้ ดังจะเห็นตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาบางส่วนในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา (ปี 2552-2556) ซึ่งปรากฏว่าคดีที่มีข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันตามที่ศาลอุทธรณ์และศาล ฎีการับฟังมาจากสำนวนคดีของศาลชั้นต้น แต่ศาลฎีกามีคำพิพากษาแตกต่างไปจากศาลอุทธรณ์ ซึ่งมี ทั้งส่วนที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาจำคุกแต่ศาลฎีกาพิพากษายกฟ้องหรือให้จำหน่ายคดีจากสารบบ ความ³³ และคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุก แต่ศาลฎีกาพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือให้ลด โทษจำคุกหรือปรับบทกฎหมายลงโทษบทเบาหรือไม่เพิ่มโทษ³⁴ ซึ่งล้วนแสดงถึงคำวินิจฉัยที่แตกต่าง แต่ที่มีผลสุดท้ายเป็นประโยชน์แก่จำเลยยิ่งกว่า เหตุนี้จึงเป็นความเชื่อของประชาชนทั่วไปว่าศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุดที่อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนได้มากกว่าศาลล่าง ประกอบกับผู้พิพากษาศาลฎีกา เป็นผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมานาน ย่อมมีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ ในการพิจารณาคดี³⁵ จึงต้องการให้คดีของตนขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา เพื่อให้ศาล ฎีกากลับกรองทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในคดีของตนใหม่ จนเกิดความเชื่อว่า การตัดสิทธิมิให้ ฎีกาข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรมและควรถูกต่อต้าน

ดังนั้น การยังคงใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิแต่ห้ามฎีกาข้อเท็จจริงจึงมีอาจเกิดขึ้นได้ แต่ หากยังคงใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิที่ให้ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้ย่อมไม่สอดคล้องกับแนวทางการ แก้ปัญหาคดีล้มศาลที่เกิดขึ้น เช่นนี้ ระบบการฎีกาแบบสิทธิจึงไม่ใช่ระบบการฎีกาที่มีความเหมาะสม ที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาคดีล้มศาลได้อย่างแท้จริง แต่จำเป็นต้องหาระบบการฎีกาที่มีความ เหมาะสมกับการแก้ปัญหาคดีล้มศาลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องเป็นระบบการฎีกาที่ ชำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมเป็นหลักการสำคัญ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า ระบบการฎีกาที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของ ประเทศไทย จึงต้องเป็นระบบกฎหมายที่มีความยุติธรรมเป็นหลัก และสามารถจำกัดปริมาณคดีที่จะ

³³ คำพิพากษาศาลฎีกา (สำนักงานส่งเสริมตุลาการ) ที่ 8640/2552 , 9286/2552 , 3250/2555 , 6079/2555 , 6505/2555 , 10640/2555 , 5522/2556 , 2275/2554 , 16219/2555 , 4948/2554 , 5491/2554 , 971/2554 , 2031/2554

³⁴ คำพิพากษาศาลฎีกา (สำนักงานส่งเสริมตุลาการ) ที่ 6514/2552 , 7815/2552 , 306/2554 , 1099/2554 , 2398/2554 , 10647/2554 , 11355/2554 , 8552/2552 , 7516/2555 , 6327/2555 , 680/2554 , 2928/2554 , 3733/2554 , 4752/2554 , 9118/2555 , 18263/2555 , 19691/2555 , 526/2554 , 5491/2554

³⁵ ดู จิรนิติ หะวานนท์ , อ่างแล้วเชิงอรรถ 16 ,น.102.

ขั้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ โดยเฉพาะในปัญหาข้อเท็จจริง ทั้งนี้ เพื่อจำกัดการฎีกาในข้อที่ไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาของศาลฎีกาออกไป ให้คงเหลือเฉพาะคดีที่เป็นสาระและมีความสำคัญควรได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกาอย่างแท้จริงเท่านั้น มีกระบวนการพิจารณาที่ถูกต้องเหมาะสมในการตรวจสอบและยุติปัญหาข้อเท็จจริงและการชี้ขาดปัญหาข้อกฎหมาย ปัญหาและความต้องการดังกล่าวข้างต้นถูกจัดการแก้ไขได้

ด้วยเหตุนี้ ระบบการฎีกาที่มีหลักการ ห้ามมิให้คู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง คงให้ฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย จึงเป็นหลักการที่สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาคดีชั้นศาลฎีกาและทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาและการอำนวยความสะดวกธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 วิเคราะห์รูปแบบการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำมาใช้บังคับกับประเทศไทย

จากปัญหาและความเห็นวาระบบการฎีกาแบบสิทธิและแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่.....) พ.ศ..... มีความไม่เหมาะสมสอดคล้องจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์หาแนวทางการฎีกาที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำแนวทางดังกล่าวมาบังคับใช้ต่อไป โดยจำแนกได้หัวข้อที่จะศึกษาดังนี้

4.3.1 วิเคราะห์รูปแบบการจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาที่เหมาะสม

เพื่อศึกษารูปแบบการฎีกาและการจำกัดสิทธิฎีกาที่เหมาะสมจำเป็นต้องวิเคราะห์เหตุผลความไม่เหมาะสมของระบบการฎีกาที่ใช้อยู่และระบบการฎีกาที่มีการเสนอแนะขอแก้ไขดังนี้

4.3.1.1 ความไม่เหมาะสมของระบบการฎีกาแบบสิทธิ

นักกฎหมายหลายฝ่ายได้คิดวิเคราะห์หาสาเหตุปัญหาคดีชั้นศาลกันอย่างจริงจัง และพบว่า สาเหตุที่มีการใช้มาตรการเพื่อให้การพิจารณารวดเร็วขึ้นด้วยการจำกัดการฎีกา ปัญหาที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการพิจารณาออกไป ก็ไม่อาจแก้ปัญหาคดีชั้นศาลได้อย่างแท้จริง เพราะระบบการฎีกาแบบสิทธิเป็นระบบการฎีกาที่เปิดกว้างให้มีการฎีกาได้อย่างกว้างขวางทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายโดยเฉพาะปัญหาข้อเท็จจริงที่มีการฎีกาเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 77.9³⁶ ของปริมาณคดีที่ชั้นสู่ศาลฎีกา จึงเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาคดีชั้นศาล การแก้ปัญหาก็ต้องจำกัดห้ามมิให้มีการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ระบบการฎีกาแบบสิทธิ มีหลักการที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว ทั้งไม่อาจจำกัดห้ามฎีกาข้อเท็จจริงในระบบการฎีกาดังกล่าวได้ เนื่องจากขัดกับ

³⁶ จิรนิติ หะวานนท์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16*, น.64.

ความต้องการของคู่ความ จนอาจนำมาสู่การต่อต้านดังได้อธิบายไว้แล้ว ด้วยเหตุนี้เองจึงนำมาสู่แนวคิดในการเปลี่ยนระบบการฎีกาแบบสิทธิมาเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาต

4.3.1.2 ความไม่เหมาะสมของระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.

แนวคิดในการเปลี่ยนระบบการฎีกาแบบสิทธิมาเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาตเป็นวิธีหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นวิเคราะห์และนำมาใช้ในการแก้ปัญหาคดีชั้นศาลเพื่อจำกัดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา ด้วยการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ซึ่งปัจจุบันคณะรัฐมนตรีมีมติให้ชะลอการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ชั่วคราว แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีเนื้อหาหลักห้ามคู่ความฎีกา เว้นแต่มีการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือเป็นปัญหาสำคัญอื่นที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย และได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งปัญหาข้อกฎหมายในคดีอาญาเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนย่อมได้รับอนุญาตให้ฎีกาได้ แต่ปัญหาข้อเท็จจริงย่อมเป็นที่สุดในศาลชั้นอุทธรณ์ แต่น่าสังเกตว่า ปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้เป็นที่สุดในชั้นศาลอุทธรณ์ทั้งหมดแต่กลับบัญญัติให้มีการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้อีก ทำนองเดียวกับระบบการฎีกาแบบสิทธิ แต่จำกัดโดยกำหนดให้อยู่ภายใต้ดุลพินิจการอนุญาตของผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งเป็นเรื่องความคิดเห็นของบุคคลที่อาจแตกต่างกันได้ อาจเกิดปัญหาการใช้ดุลพินิจไม่ชอบกระทบต่อสิทธิของคู่ความ และกระทบต่อความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อกระบวนการยุติธรรมได้ นอกจากนี้การที่ผู้พิพากษาศาลฎีกาต้องพิจารณาคดีเดียวกัน 2 ครั้ง ย่อมเป็นการเพิ่มภาระงานไม่ใช้การลดงานของผู้พิพากษาศาลฎีกา จึงควรศึกษาถึงข้อดีข้อเสียของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

(1) ข้อดีของระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ.

(1.1) ข้อดีในด้านคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา

(1.1.1) ควบคุมปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้โดยการอนุญาตให้ฎีกาได้เฉพาะคดีที่มีความสำคัญอันควรสู่การพิจารณาของศาลฎีกา จึงช่วยลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกา อันจะช่วยแก้ปัญหาคดีชั้นศาลได้

(1.1.2) ควบคุมคุณภาพของคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้เพราะคดีที่ได้รับอนุญาตฎีกามีจำนวนน้อยลง เหลือเพียงคดีที่มีความสำคัญอันควรได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกาเท่านั้น ทำให้ศาลฎีกามีเวลาเต็มที่สำหรับพิจารณาทบทวนตรวจสอบโดยละเอียดรอบคอบ

(1.1.3) เฉพาะคดีสำคัญที่ได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกาจะได้รับการพิจารณาแล้วเสร็จในเวลาอันสมควร ช่วยลดการใช้ทรัพยากรในการพิจารณาคดีพิพาทคดี มีผลช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความและของรัฐ สามารถนำงบประมาณของประเทศไปใช้พัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ได้มากขึ้น

(1.1.4) สร้างความเป็นเอกภาพของระบบการฎีกาให้เกิดขึ้น กล่าวคือ ให้ระบบการฎีกาคดีอาญาเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาตเหมือนกันทั้งหมดไม่ว่าคดีอาญาประเภทใด อันมีผลเป็นการสร้างความเป็นเอกภาพได้ เพราะปัจจุบันระบบการฎีกาคดีอาญาไม่เป็นระบบการฎีกาคดีอาญาที่มีความเป็นเอกภาพ เนื่องจากระบบการฎีกาคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นระบบการฎีกาแบบสิทธิ ส่วนระบบการฎีกาคดีอาญาในคดีอาชญากรรมเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาต เป็นต้น

(1.2) ข้อดีในด้านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีของศาลฎีกา

(1.2.1) สร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันในทางคดี เพราะระบบการอนุญาตเปิดช่องให้คู่ความทุกคนสามารถขออนุญาตฎีกาได้เท่าเทียมกันและกว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม เพราะไม่มีบทบัญญัติจำกัดตัดสิทธิไม่ให้ขออนุญาตฎีกา เช่นนี้ ทำให้สิทธิภาคีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาเท่าเทียมกันในทุกคดี ไม่ว่าจะเป็คดีใหญ่หรือเล็ก อัตราโทษสูงหรือต่ำ เนื่องจากคดีเล็กน้อยอัตราโทษต่ำที่เดิมคู่ความไม่มีสิทธิฎีกาได้ตามกฎหมาย จะมีโอกาสได้รับการพิจารณาเพื่อขออนุญาตให้ฎีกาได้เช่นเดียวกับคดีใหญ่อัตราโทษสูง และฎีกาได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเช่นเดียวกัน อันเป็นแนวทางที่เป็นคุณแก่คู่ความมากขึ้น

(1.2.2) ทำให้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์มีความกระตือรือร้นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในทุกคดี เนื่องจากทุกคดีมีโอกาสจะถูกการตรวจสอบการพิจารณาพิพากษาโดยศาลฎีกา

(1.2.3) ช่วยป้องกันมิให้คู่ความใช้ประโยชน์ในการยื่นฎีกาในทางที่มิชอบ เช่น การยื่นฎีกาเพื่อประวิงคดี เพราะมีผู้พิพากษาศาลฎีกาพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาในเบื้องต้นย่อมมีการกลั่นกรองตัดคดีที่มุ่งฎีกาเพื่อหวังผลในทางมิชอบและไม่เป็นสาระอันควรได้รับการพิจารณาออกไปได้มาก

(2) ข้อเสียของระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ.

(2.1) ข้อเสียในด้านคดีและระบบการพิจารณาคดี ที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา

(2.1.1) ไม่สามารถแก้ปัญหาคดีล้นศาลและปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นการสร้างภาระงานให้กับผู้พิพากษาศาลฎีกามากกว่าการ

ลดงาน เนื่องจากผู้พิพากษาศาลฎีกาต้องพิจารณาคดีเดียวกัน 2 ครั้ง คือการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาหนึ่งครั้งและการพิจารณาเนื้อหาฎีกาอีกหนึ่งครั้ง จึงทำให้ศาลฎีกาต้องใช้เวลาคิดพิจารณาคดีเดียวกันถึง 2 ครั้ง ซึ่งโดยปกติศาลฎีกาจะมีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกรลั่นกรองก่อนออกมีคำสั่งไปยังบุคคลภายนอกโดยละเอียด การให้ผู้พิพากษาศาลฎีกาพิจารณาคดีเดียว 2 ครั้ง จึงเป็นการเพิ่มงานหรือภาระ มากกว่าการลดงานหรือภาระของผู้พิพากษาศาลฎีกาอย่างมาก เนื่องจากระบบการฎีกาแบบอนุญาตเปิดโอกาสให้คู่ความฎีกาได้ทุกคดีทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย จึงคาดหมายได้ว่าจะมีคำร้องขออนุญาตฎีกามากมายจากทั่วประเทศเข้ามาสู่การพิจารณาขององค์คณะพิจารณาคำร้องซึ่งมีจำนวนเพียง 6 องค์คณะ เพราะร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ มีการเสนอให้องค์คณะที่พิจารณาวินิจฉัยคำร้องประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อยสามคน และปัจจุบันรองประธานศาลฎีกามีได้ไม่เกิน 6 นาย ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 8 เช่นนี้ภาระการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาจึงเป็นภาระหนักมากของผู้พิพากษาผู้พิจารณาคำร้องซึ่งไม่เคยพิจารณาหรือทราบข้อเท็จจริงในคดีมาก่อนเลยย่อมต้องใช้เวลาในการพิจารณาสั่งคำร้องขออนุญาตฎีกาก่อนมีการพิจารณาเนื้อหาคดีเดียวกันอีกครั้ง ภายหลังคดีได้รับการอนุญาตให้ฎีกา อันเป็นการเสียเวลาและทำงานซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น จนอาจนำมาสู่ปัญหาการคั่งค้างของคำร้องขออนุญาตฎีกา และสุดท้ายก็จะเกิดปัญหาความล่าช้าทำนองเดียวกันได้อีก

(2.1.2) ไม่มีมาตรการรองรับการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา เพื่อให้คู่ความมั่นใจว่าจะสามารถพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม เพราะแม้จะมีการใช้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตในศาลคดีอาญาเสพติดก็ไม่ปรากฏผลยืนยันว่าคดีลดลงรวดเร็วแต่อย่างใด

(2.1.3) กรณีมีการยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการฎีกาในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 218-220 ย่อมต้องมีการยกเลิก มาตรา 221 ไปด้วย ย่อมมีผลเป็นการตัดอำนาจอัยการสูงสุดในการรับรองฎีกาในคดีที่มีเหตุผลสมควรให้ศาลสูงสุดวินิจฉัย ทำให้เกิดผลกระทบต่อกรถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารกับตุลาการ ที่ให้อำนาจอัยการสูงสุดซึ่งเป็นฝ่ายบริหารรับรองให้ฎีกาได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 221

(2.1.4) ระบบอนุญาตมีเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนกับกฎหมายที่มีบัญญัติอยู่แล้ว กล่าวคือ ไม่ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 หรือ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 23 ที่ว่าด้วยศาลฎีกามีอำนาจไม่รับปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยไว้พิจารณาได้ หรือระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์ฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาพิพากษา พ.ศ. 2551 ก็มีเนื้อหาใน

ทำนองเดียวกับระบบการฎีกาแบบอนุญาต จึงเป็นกรณีที่ไม่บังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่แล้วอย่างมีประสิทธิภาพ

(2.1.5) ระบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีหลักการที่ไม่สอดคล้องและขัดต่อหลักการตรวจสอบปัญหาข้อเท็จจริง หรือหลัก Double Degree of Jurisdiction กล่าวคือ แม้ประเทศไทยจะมีหลักการและการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักสากลที่ต่างประเทศมีการถือปฏิบัติกันในเรื่องหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ที่มีหลักการว่าคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ภายหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว คู่ความมีสิทธิโดยชอบธรรมในการอุทธรณ์เพื่อให้ศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นศาลที่สูงกว่าพิจารณาทบทวนและตรวจสอบทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายได้หนึ่งชั้นศาลเช่นเดียวกัน และยิ่งกว่านั้นประเทศไทยยังให้สิทธิในการฎีกาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายได้อีกครั้งด้วย ทั้งที่ต่างประเทศมิได้กำหนดให้ต้องมีการฎีกาข้อเท็จจริงได้อีก โดยในต่างประเทศศาลฎีกาเป็นเพียงศาลที่หน้าที่ทบทวนตรวจสอบปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญและวางหลักกฎหมายที่สำคัญของประเทศเท่านั้น ดังได้อธิบายแล้วข้างต้นในบทที่ 3 แต่ต่างประเทศจะไม่มีการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงอีก เนื่องจากคู่ความมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลที่สูงกว่าเพียงหนึ่งชั้นศาลเท่านั้น และกำหนดให้ปัญหาข้อเท็จจริงยุติในชั้นศาลอุทธรณ์ โดยยึดหลัก Double Degree of Jurisdiction ที่ให้ศาลอุทธรณ์ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง หรือ Second Trial Court คือทำหน้าที่พิจารณาสืบพยานเช่นเดียวกับศาลชั้นต้นอีกครั้งหนึ่ง ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธายอมรับการยุติปัญหาข้อเท็จจริงด้วยดี แต่ประเทศไทย ศาลอุทธรณ์ไม่ได้เป็นศาลพิจารณา เพราะศาลอุทธรณ์รับฟังข้อเท็จจริงผ่านสำนวนคดีที่ศาลชั้นต้นพิจารณาสืบพยานมาเท่านั้น

(2.1.6) กรณีมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา โดยกำหนดไว้ในข้อบังคับหรือระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาทำนองเดียวกับระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์ฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาพิพากษา พ.ศ. 2551 อาจมีข้อโต้แย้งได้ว่าการออกข้อบังคับที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลทั่วไปไม่ควรใช้วิธีออกเป็นระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรอง แต่ควรผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งซึ่งเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติได้

(2.2) ข้อเสียในด้านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีของศาลฎีกา

(2.2.1) เป็นระบบการฎีกาที่จำกัดสิทธิหรือลดทอนสิทธิของคู่ความในการฎีกา เนื่องจากหลักการของระบบการฎีกาแบบอนุญาตนั้น ห้ามฎีกาคดีอาญาทั้งปัญหา

ข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งพิจารณาเห็นว่าข้อที่ฎีกาเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาหรือเกี่ยวข้องกับสาธารณประโยชน์

(2.2.2) ศาลฎีกาพิจารณาอนุญาตให้มีการฎีกาได้เฉพาะการฎีกาปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือปัญหาสำคัญอื่นที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ซึ่งเป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจในการตีความคำว่า “ เพื่อประโยชน์สาธารณะ ” และคำว่า “ ปัญหาสำคัญอื่นที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ” โดยกฎหมายไม่ได้กำหนดให้มีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจนี้อีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ศาลฎีกายังได้วินิจฉัยว่าเรื่องดังกล่าวเป็นดุลพินิจเฉพาะตัวของผู้พิพากษาผู้พิจารณาคดี ดังนั้นจึงอาจนำมาสู่ปัญหาการใช้ดุลพินิจในทางที่ไม่เหมาะสมได้ในที่สุด ระบบการฎีกาแบบอนุญาต หากมีกรณีที่ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจไม่ชอบโดยไม่อนุญาตให้ฎีกาในกรณีที่มีเหตุผลสมควรที่จะฎีกาได้ และไม่มีการทบทวนตรวจสอบดุลพินิจในส่วนนี้ ผลเสียหายที่เกิดขึ้น ย่อมยากที่จะแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นนั้นได้อีก

การเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาอนุญาตให้ฎีกา นับว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิคู่ความอย่างมาก เพราะไม่อาจวางกรอบหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจให้ชัดเจนได้ แม้มีการกำหนดแนวทางว่าปัญหาเช่นใดเป็นปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือปัญหาอันควรที่ศาลฎีกาจะวินิจฉัย ก็เป็นเพียงกรอบกว้างๆ ไม่ใช่หลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนตายตัว ในที่สุดก็ต้องใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาเป็นตัวชี้ขาด เมื่อเป็นดุลพินิจเด็ดขาดไม่มีการตรวจสอบ จึงนับว่าเป็นเรื่องที่อันตรายต่อสังคม หากผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเป็นปัญหาสำคัญอันควรที่ศาลฎีกาจะวินิจฉัยและอนุญาตให้ฎีกาได้ ก็อาจนำมาสู่ปัญหาคดีล้นศาลได้อีก ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นจริงก็นับว่าเป็นแนวคิดแก้ปัญหาก็เสียเปล่าไม่สัมฤทธิ์ผล แต่ถ้าผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่าเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเป็นปัญหาสำคัญอันควรที่ศาลฎีกาจะวินิจฉัย และใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ฎีกา ซึ่งมีแนวโน้มจะเป็นไปในแนวทางนี้ได้มาก ย่อมเสี่ยงต่อการกระทบสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของคู่ความและความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

(2.2.3) การปรับเปลี่ยนหลักการจากระบบการฎีกาแบบสิทธิมาเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาตอาจทำให้ประชาชนไม่ยอมรับจนเกิดกระแสต่อต้านและอาจนำมาสู่การขาดความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะประชาชนถือว่าการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงเป็นสิทธิที่ประชาชนพึงมีพึงได้มาตั้งแต่อดีต หากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในทางจำกัดตัดสิทธิฎีกา ย่อมเกิดการต่อต้าน เนื่องจากระบบการฎีกาแบบสิทธินั้นทุกคดีฎีกาได้ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติห้าม แต่เมื่อจะใช้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตที่มีหลักการตรงกันข้าม กล่าวคือ ห้ามคู่ความฎีกาในทุกคดีเป็นหลัก เว้นแต่ได้รับการอนุญาตจากศาล คู่ความจึงจะมีสิทธิฎีกาได้ อันมีผลเป็นการจำกัดตัดถอนสิทธิของจำเลยในการขอความยุติธรรมจากศาลฎีกา

ระบบฎีกาแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ. เป็นระบบการอนุญาตที่ยังคงให้คู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้เช่นเดียวกับระบบการฎีกาแบบสิทธิ จึงไม่สอดคล้องกับหลักการแก้ปัญหาคดีชั้นศาลที่ต้องจำกัดการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง โดยมีการกำหนดกระบวนการพิจารณาเพื่อยุติปัญหาข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ.ดังกล่าวมิได้กำหนดมาตรการใดๆเพื่อยุติปัญหาข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังคงใช้หลักการรับฟังข้อเท็จจริงเดิม ที่ให้ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยอาศัยการรับฟังพยานหลักฐานจากสำนวนของศาลชั้นต้นซึ่งนับว่าผิดหลักการเช่นเดียวกัน

ปัญหาคดีชั้นศาลมีสาเหตุหลักมาจากเหตุที่ระบบการฎีกาแบบสิทธิเปิดกว้างให้มีการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้ ทำให้มีการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละร้อยละ 77.9 ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดหลักการอย่างมาก เพราะตามหลักการแล้วศาลฎีกาควรเป็นศาลทบทวน หรือ review court ไม่ใช่ศาลพิจารณาชั้นที่สาม ดังนั้นจึงควรมีหน้าที่เฉพาะการพิจารณาทบทวนตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำพิพากษาและการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลล่าง ไม่มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลพิจารณา

การยุติปัญหาข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1.พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพของศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลพิจารณาให้มากยิ่งขึ้นด้วยการกำหนดให้มีองค์คณะนั่งพิจารณาคดีครบถ้วน ตามจำนวนที่เหมาะสมซึ่งควรจะมากกว่า 2 คนซึ่งอาจจะเป็น 3 หรือ 5 ก็ได้ แต่สมควรจะเป็นเลขคี่ เพื่อประโยชน์ในการนับคะแนนเสียงฝ่ายข้างมากได้

2.จะต้องกำหนดมาตรการเพื่อช่วยเสริมให้การรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงของผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการบันทึกทั้งเสียงและภาพของพยานขณะเบิกความ เป็นต้น

3.ควรปรับเปลี่ยนกระบวนการพิจารณาโดยการให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สองหรือ second trial court ทำหน้าที่พิจารณาคดีพยานในประเด็นที่มีการอุทธรณ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบกลั่นกรองการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นรับฟังมาอีกชั้นหนึ่ง เพราะแม้จะมีองค์คณะครบถ้วนซึ่งเป็นหลักประกันที่ดีในระดับหนึ่ง โอกาสผิดพลาดร่วมกันมีน้อยก็ตาม แต่ก็อาจเกิดความผิดพลาดร่วมกันขององค์คณะหลายคนเหล่านั้นได้

สำหรับการปรับเปลี่ยนห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงของไทย จำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขกระบวนการพิจารณาให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สองเพื่อช่วยในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่คู่ความว่าปัญหาข้อเท็จจริงในคดีจะได้รับการทบทวนตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนมีการกำหนดให้เป็นที่สุดในการชั้นอุทธรณ์ และสิ่งนี้เป็นกลไกสำคัญที่จะให้คู่ความยอมรับให้ปัญหาข้อเท็จจริงเป็นที่สุดในชั้น

ศาลอุทธรณ์ได้ เพราะความจริงบุคคลทั่วไปอาจทำผิดพลาดหรือบกพร่องได้ฉับไฉ ผู้พิพากษาซึ่งเป็นเพียงปฤชชนธรรมดาก็ย่อมผิดพลาดได้ฉับนั้น นอกจากนี้การที่ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง ยังสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ที่ให้คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์เพื่อให้ศาลอุทธรณ์คำพิพากษาคัดสินลงโทษซึ่งเป็นศาลที่สูงกว่าพิจารณาทบทวนและตรวจสอบทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายได้หนึ่งชั้นศาลและ หลักการพิจารณาคดี หรือ Double Degree of Jurisdiction ที่กำหนดให้คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้หนึ่งครั้ง จากการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลสองศาลที่ต่างกัน ภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมก่อนที่จะกำหนดให้ปัญหาข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติ เพื่อให้ศาลฎีกาทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายหรือวางหลักการในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญต่อไป

แต่ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ. กลับให้มีการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้ โดยไม่มีมาตรการหรือวิธีการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เหมาะสมในการยุติปัญหาข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะศาลอุทธรณ์ยังคงรับฟังข้อเท็จจริงจากสำนวนที่ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาสืบพยานเท่านั้น เนื่องจากศาลอุทธรณ์ไม่ใช่ศาลพิจารณาชั้นที่สองดังเช่นต่างประเทศ แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 203³⁷ จะให้อำนาจศาลอุทธรณ์ออกนั่งพิจารณาได้ก็ตาม แต่ที่ผ่านมาศาลอุทธรณ์ก็จะส่งสำนวนให้ศาลชั้นต้นทำการออกนั่งพิจารณาและสืบพยานแทนและส่งสำนวนกลับมาให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษา ส่วนศาลฎีกาซึ่งโดยหลักควรทำหน้าที่เป็นศาลทบทวน แต่กลับทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สามโดยวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อเท็จจริงจากสำนวนที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษามา โดยมีได้ออกนั่งพิจารณาสืบพยาน จึงเป็นการทำหน้าที่ผิดหลักการ³⁸ ในระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้นำเสนอมาดังกล่าวข้างต้นโดยสิ้นเชิง

เช่นนี้การที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ.ห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จึงมีผลเป็นการจำกัดสิทธิฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงโดยไม่มีมาตรการรองรับการยุติปัญหาข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพแต่ให้ให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจผู้พิพากษาย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะปัญหาข้อเท็จจริงควรยุติด้วยกระบวนการสืบพยานหรือการสู้กันด้วยพยานหลักฐานที่คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างมีสิทธินำเสนอพยานต่อศาลเท่าเทียมกันโดยมีศาลทำหน้าที่เป็นคนกลางมีดุลพินิจวินิจฉัยชี้ขาดพยานหลักฐานนั้น ไม่ใช่การใช้ดุลพินิจ

³⁷ มาตรา 203 ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาโดยเปิดเผยเฉพาะแต่ใน กรณีที่นัดหรืออนุญาตให้คู่ความมาพร้อมกัน หรือมีการสืบพยาน

³⁸ คณิต ญ นคร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7*, น. 610.

เห็นสมควรยุติปัญหาข้อเท็จจริงเพื่อไม่ให้มีการฎีกา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการกระทบสิทธิของคู่ความ โดยเฉพาะจำเลยได้ง่าย ทั้งกระบวนการพิจารณากำหนดให้ศาลฎีกาพิจารณาคดีเดียวกันซ้ำ 2 ครั้ง ย่อมเป็นการทำงานซ้ำซ้อนเพิ่มงานให้หนักขึ้นไม่ใช่การลดปริมาณคดีดังวัตถุประสงค์ที่วางไว้ตั้งแต่แรก ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ.จึงไม่ใช่แนวทางแก้ปัญหาก็เหมาะสม

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า แม้ประเทศไทยจะมีแนวคิดที่จะเปลี่ยนมาใช้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตซึ่งดูเหมือนจะเป็นการเปลี่ยนชื่อเรียกระบบการฎีกาและการเขียนหลักการเป็นไปทำนองเดียวกับระบบการฎีกาแบบอนุญาตที่มีใช้กันในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ อเมริกา แต่ถ้าพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วจะพบว่าตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ.ยังคงให้มีการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้ภายใต้การอนุญาตของผู้พิพากษาศาลฎีกา มิใช่ตัดห้ามฎีกาข้อเท็จจริงแต่ให้พิจารณาอนุญาตได้เฉพาะข้อกฎหมาย เช่นนี้ แม้เรียกชื่อว่าระบบการฎีกาแบบอนุญาต แต่หลักการสำคัญกลับแตกต่างกัน ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการแก้ไขระบบการฎีกาตามร่างพระราชบัญญัติที่มีการเสนอแก้กฎหมายเพื่อจำกัดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาที่คั่งค้างสะสมมานาน จึงอาจไม่บรรลุผลตามที่มุ่งหวังได้จริง ในความเห็นของผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า ในการหาแนวทางหรือระบบการการฎีกาที่เหมาะสมกับประเทศไทย จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวทางหรือตัวอย่างระบบการฎีกาและการจำกัดสิทธิในการฎีกาที่มีการบังคับใช้ในต่างประเทศมาประกอบการพิจารณาด้วย

จากการศึกษาหาข้อมูลของผู้ทำวิทยานิพนธ์ พบว่าปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนผู้พิพากษาศาลฎีกามากถึง 105 คนดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 1 ในขณะที่ต่างประเทศ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาผู้พิพากษาศาลสูงสุดของประเทศเพียง 9 คน³⁹ แต่กลับมีจำนวนคดีที่ขึ้นสู่ศาลสูงสุดน้อยกว่าประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะมีการใช้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามหลักการดังกล่าวข้างต้นซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอ โดยให้คู่ความฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง

จากการศึกษาวิเคราะห์ของผู้ทำวิทยานิพนธ์ เห็นว่า ระบบการฎีกาคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทยอย่างแท้จริง คือ ระบบการฎีกาที่ห้ามมิให้ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง คงให้ฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย และปัญหาข้อกฎหมายที่จะฎีกาได้นั้นจะต้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอันควรสู่การพิจารณาของศาลฎีกาที่หรือเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนเท่านั้น ที่สำคัญศาลอุทธรณ์จะต้องทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (second trial court) ทำการออกนั่งพิจารณาและสืบพยาน

³⁹ จรัญ ภักดีธนากุล, ฎีกาหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยอุทธรณ์-ฎีกา, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง, 2553), น.2-3

ในประเด็นที่มีการอุทธรณ์ข้อเท็จจริงอีกครั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างแท้จริง ทั้งในส่วนกระบวนการในการพิจารณาคดีและผลของการชี้ขาดตัดสินคดี ซึ่งมีผลให้การพิจารณาวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงยุติ ส่วนศาลฎีกาทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย รวมถึงการตีความและวางแนวทางในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายที่สำคัญของประเทศต่อไป เพราะการที่ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สองย่อมเป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนระบบการฎีกาในคดีอาญาอย่างมาก ประชาชนจะยอมรับระบบการฎีกาข้างต้นหรือไม่ หรือยอมรับได้เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะทำให้ประชาชนยอมรับระบบการฎีกาที่ห้ามฎีกาข้อเท็จจริง กล่าวคือ หากมีการจำกัดสิทธิฎีกาข้อเท็จจริงแต่กระบวนการพิจารณาสืบพยานเพื่อหาข้อเท็จจริงมีเพียงเฉพาะศาลชั้นต้นทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาเพียงศาลเดียว โดยไม่มีการตรวจสอบทบทวนการรับฟังข้อเท็จจริงซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอีกครั้ง เช่นนี้ ประชาชนย่อมยอมรับการจำกัดสิทธิห้ามฎีกาข้อเท็จจริงได้ยาก เพราะทำให้คู่ความและประชาชนที่ไม่แน่นอนใจในผลของการพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นว่าถูกต้องและเป็นธรรมย่อมเกิดความรู้สึกถูกกลืนตรอนสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จนอาจเกิดการต่อต้าน แต่กลับกัน หากเสนอให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาทำการสืบพยานหลักฐานและนั่งพิจารณาคดีเพื่อตรวจสอบการรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงอีกครั้งหนึ่ง ย่อมทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจเชื่อถือในการพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงของศาลอุทธรณ์ซึ่งได้ออกนั่งนั่งพิจารณาสืบพยานและรู้เห็นพฤติการณ์ อากัปกริยาของพยานได้สัมผัสข้อเท็จจริงที่ถูกต้องจากพยาน ได้สัมผัสพยานหลักฐานต่าง ๆ ในประเด็นที่มีการอุทธรณ์อีกครั้งด้วยตนเอง ไม่ใช่เพียงวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีผ่านสำนวนที่ศาลชั้นต้นบันทึกไว้เท่านั้น เช่นนี้ย่อมช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น เนื่องจากปัญหาข้อเท็จจริงได้รับการตรวจสอบอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพโดยศาลยุติธรรมสองชั้นศาล ย่อมได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดแล้ว คงเหลือเพียงปัญหาข้อกฎหมายที่จะให้ศาลฎีกาทำหน้าที่วินิจฉัย และทบทวนความชอบด้วยกฎหมายของคำวินิจฉัยของศาลล่างต่อไป นอกจากนี้ การให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง หรือ second trial court ย่อมทำให้ศาลอุทธรณ์เกิดความกระตือรือร้น และการพัฒนาประสิทธิภาพของตนมากขึ้น เพราะต้องทำงานท่ามกลางสายตาของคู่ความและประชาชนที่เข้ารับฟังการพิจารณาคดีด้วย

แม้มีการกล่าวว่า ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ซึ่งปัจจุบันทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาจากพยานหลักฐานในสำนวนคดีจากศาลชั้นต้นจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์อย่างมากทั้งยังมีองค์คณะในการช่วยตรวจสอบการรับฟังพยานหลักฐานและความมีอคติของผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเจ้าของสำนวน น่าเชื่อถือและมั่นใจว่าศาลอุทธรณ์สามารถอำนวยความสะดวก

ธรรมและเป็นหลักประกันความยุติธรรมได้⁴⁰ ก็ตาม แต่ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า การให้ศาลอุทธรณ์นั่งพิจารณาและสืบพยานย่อมเป็นเรื่องที่ถูกต้องด้วยเหตุผล ทั้งมีความสำคัญและจำเป็นดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหลัก “จิตวิทยาทำให้การพยานบุคคล”⁴¹ (Audsagenpsychologie /psychology of oral evidence) และมีประโยชน์อย่างยิ่งในการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างถี่ถ้วนอีกครั้ง ซึ่งมีผลดีอย่างมากต่อการสร้างความเชื่อมั่นแก่คู่ความและประชาชนให้ยอมรับว่าปัญหาข้อเท็จจริงในคดีของตนจะได้รับการพิจารณาสืบพยานอย่างรอบคอบจากสองชั้นศาลที่ต่างกันอย่างรอบคอบถี่ถ้วน แม้จะมีการห้ามฎีกาข้อเท็จจริงอีกย่อมมีเหตุผลสมควรที่คู่ความและประชาชนยอมรับได้โดยชอบธรรม ดังนั้น จึงสามารถตอบสมมติฐาน ในข้อ 1.3.1 ว่า ระบบการฎีกาที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอดังกล่าวข้างต้นนั้น มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้บังคับกับประเทศไทย และยังตอบสมมติฐานในข้อ 1.3.2 ที่ว่า “หากระบบการฎีกาตามข้อ 1.3.1 เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทย การที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลฎีกาออกนั่งพิจารณาคดีโดยเปิดเผยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 203⁴² ประกอบมาตรา 225⁴³ ยังจำเป็นต้องมีอยู่หรือไม่ ” ได้ว่า ไม่มีความจำเป็นที่ศาลฎีกาจะต้องออกนั่งพิจารณาคดีโดยเปิดเผยตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อีกต่อไป

ที่สำคัญ การที่จะนำระบบการฎีกาตามผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอมาใช้ในประเทศไทย นอกจากจะกำหนดวิธีการให้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ออกนั่งพิจารณาสืบพยานรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว ควรที่จะกำหนดมาตรการอื่นเพื่อช่วยเสริมให้การรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะด้วยวิธีการบันทึกวิธีทัศน ซึ่งบันทึกทั้งภาพและเสียงของพยานขณะเบิกความ ทำให้ผู้พิพากษาไม่ต้องเสียเวลากับการบันทึกคำให้การพยานด้วยวิธีที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ทำให้การพิจารณารวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้พิพากษายังสามารถนำวิธีทัศนกลับมาดูซ้ำได้อีก

นอกจากมาตรการดังกล่าวแล้ว การกำหนดให้เพิ่มจำนวนองค์คณะผู้พิพากษาในการนั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ก็เป็นอีกมาตรการหนึ่ง เพราะจะได้ช่วยกันรับฟังและกลั่นกรองข้อเท็จจริงจากคำเบิกความของพยานและจากพยานหลักฐานที่มีการนำเสนอ

⁴⁰ จิรนิติ หะวานนท์ , *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 16*, น.102.

⁴¹ คณิต ญ นคร, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 7*, น.610.

⁴² มาตรา 203 “ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาโดยเปิดเผยเฉพาะแต่ใน กรณีที่นัดหรืออนุญาตให้คู่ความมาพร้อมกัน หรือมีการสืบพยาน”

⁴³ มาตรา 225 “ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณา และว่าด้วย คำพิพากษาและคำสั่งชั้นอุทธรณ์มาบังคับในชั้นฎีกาโดยอนุโลม เว้นแต่ห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง”

เช่นนี้ก็จะสามารถตอบสมมติฐานในข้อ 1.3.3 ที่ว่า “หากระบบการปฏิภาตามข้อ 1.3.1 เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเทศไทย จะมีวิธีการใดที่จะทำให้การรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงทั้งในชั้นศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ” ได้

แนวทางการจำกัดสิทธิฎีกาที่เหมาะสมนี้นอกจากจะสอดคล้องกับแนวทางสากลที่ถือปฏิบัติกันในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกแล้ว ยังไม่เป็นการขัดหรือแย้งกับหลัก ICCPR (International Covenant on Civil and Political Rights)⁴⁴ หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งไทยได้เข้าเป็นภาคี โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 ในข้อมาตรา 14 ข้อ 5 ของสนธิสัญญาดังกล่าวที่ว่า “ ผู้ที่ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดอาญามีสิทธิอุทธรณ์ เพื่อให้มีการทบทวนตรวจสอบคำพิพากษาลงโทษโดยศาลที่สูงกว่าหนึ่งชั้นศาลตามกฎหมาย ” เพราะการที่ให้สิทธิคู่ความอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์ได้ ย่อมถือว่าเป็นการให้สิทธิตรวจสอบโดยศาลสูงกว่าโดยศาลหนึ่งชั้นแล้วจึงเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลัก ICCPR ที่ไทยเข้าเป็นสมาชิกแล้ว ดังนั้นแม้ประเทศไทยจะปรับใช้แนวทางที่เหมาะสมในการการจำกัดสิทธิห้ามฎีกาข้อเท็จจริงให้ฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย โดยศาลอุทธรณ์ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง ย่อมไม่ขัดต่อหลักการของ ICCPR ที่ไทยเข้าเป็นสมาชิก แต่กลับสอดคล้องกับหลักดังกล่าว

นอกจากนี้การที่ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง หรือ second trial court ยังสอดคล้องอย่างยิ่งกับหลัก “Double Degree of Jurisdiction” ซึ่งกำหนดให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลที่นั่งพิจารณาสืบพยานในปัญหาข้อเท็จจริงซ้ำอีกในประเด็นที่มีการอุทธรณ์ เพื่อตรวจสอบการรับฟังข้อเท็จจริงที่ผ่านการพิจารณาสืบพยานจากศาลชั้นต้นอย่างมีประสิทธิภาพอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุผลพื้นฐานที่ว่าศาลสองชั้นศาลไม่น่าจะผิดพลาดในเรื่องเดียวกัน แล้วกำหนดให้ปัญหาข้อเท็จจริงยุติลงที่ชั้นศาลอุทธรณ์เท่านั้น เพื่อให้ศาลฎีกามีเวลาตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการทำหน้าที่ของศาลชั้นล่างทั้งวางหลักกฎหมายที่สำคัญของประเทศต่อไป แต่ในระบบการฎีกาแบบสิทธิซึ่งศาลอุทธรณ์ฟังพยานหลักฐานมาจากการสำนวนของศาลชั้นต้น เป็นระบบการฎีกาที่ขัดกับหลัก “Double Degree of Jurisdiction” อย่างชัดเจน

การห้ามมิให้คู่ความฎีกาข้อเท็จจริง ก็มีใช่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นฎีกาดังที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน เพราะถ้าพิจารณาสิทธิตามหลัก ICCPR ซึ่งกำหนดให้คู่ความมีสิทธิขอให้มีการทบทวนตรวจสอบการพิพากษาโดยศาลที่สูงกว่าได้หนึ่งชั้นศาล ดังนั้น สิทธิฎีกาข้อเท็จจริงจึงไม่ใช่สิทธิพื้นฐาน

⁴⁴ ภาคผนวก ข.

ในกระบวนการยุติธรรมหรือสิทธิเด็ดขาดที่รัฐจะต้องจัดให้แก่ประชาชน ดังนั้น การมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จึงไม่ใช่การจำกัดตัดสิทธิใด ๆ เลย

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของการที่มนุษย์สร้างกฎหมายขึ้นใช้บังคับในสังคม ก็เพื่อใช้กฎหมายเป็นกฎเกณฑ์กำหนดแบบแผนการประพฤติปฏิบัติต่อกันของคนในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ดังนั้น หากกฎเกณฑ์ที่มนุษย์ปฏิบัติและยึดถือกันมากำลังสร้างปัญหา อันนำมาสู่ความไม่มีสงบสุขของคนในสังคม กฎเกณฑ์นั้นก็ควรถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อรักษาหลักการที่สำคัญยิ่งกว่าคือทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขซึ่งเป็นเจตนารมณ์แต่แรกและเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดต่อไป

4.3.2 ความเป็นไปได้ในการนำมาใช้บังคับกับประเทศไทย

การนำรูปแบบระบบการฎีกาตามแนวทางที่เหมาะสมที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอมาปรับใช้กับประเทศไทยนับว่าเป็นเรื่องยาก เนื่องจากเป็นระบบการฎีกาที่มีหลักการแตกต่างจากระบบการฎีกาแบบสิทธิโดยสิ้นเชิง ทั้งประเทศไทยใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิที่คู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้มาตั้งแต่สมัยโบราณ จนยึดติดว่าการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงเป็นสิทธิโดยชอบธรรมที่รัฐจะต้องจัดให้แก่ประชาชน เช่นนี้ การปรับเปลี่ยนระบบการฎีกาคืออาญาจากระบบการฎีกาแบบสิทธิมาเป็นระบบการฎีกาตามแนวทางที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอจึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ในเร็ววัน แต่กลับกันอาจต้องใช้เวลาสักกระยะหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะการยอมรับจนนำมาสู่การปรับเปลี่ยนย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น ความเข้าใจของประชาชน ความรุนแรงของวิกฤตพิพาทคดีชั้นศาลและความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลฎีกา การศึกษา ความสนใจและความต้องการของประชาชนในสังคม แนวนโยบายของผู้นำประเทศ การประชาสัมพันธ์หรือการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้คนในสังคม ฯลฯ แต่ด้วยเหตุปัจจัยที่ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับพิพาทคดีชั้นศาลที่มีคดีชั้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาจำนวนมากแต่ผู้พิพากษาศาลฎีกามีจำนวนน้อย อันนำมาสู่ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดและคำพิพากษาเป็นที่สุดมีผลผูกพันคู่ความและมีผลในการยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากเหตุปัจจัยที่สังคมไทยกำลังเผชิญหน้ากับวิกฤตคดีชั้นศาลและความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลฎีกา สิ่งนี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้คนในสังคมหยิบยกระบบการฎีกาตามแนวทางการจำกัดสิทธิฎีกาคืออาญาที่เหมาะสมตามหัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้นกล่าวถึงศึกษาและพิจารณาอย่างจริงจัง และนำไปสู่การบัญญัติเป็นกฎหมายที่เหมาะสมขึ้นปรับใช้ในสังคมในที่สุด เพราะตามสภาพสังคมที่กำลังเกิดพิพาทคดีชั้นศาลย่อมเป็นปัจจัยที่บ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังต้องการระบบการฎีกาตามแนวทางที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่คู่ความ

และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เพราะการปรับใช้ระบบการฎีกาตามแนวทางที่เสนอในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมหลายประการ กล่าวคือ

(1) ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างแท้จริง เพราะศาลแต่ละชั้นทำหน้าที่ของตนได้ถูกต้องตามหลักการคือ ศาลแต่ละชั้นทำงานได้ถูกต้องตามหน้าที่ในกลไกของกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ ศาลชั้นต้นทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีในชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ทำหน้าที่ตรวจสอบการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้นในประเด็นที่มีการอุทธรณ์อย่างถี่ถ้วนรอบคอบอีกชั้นหนึ่ง โดยการนั่งพิจารณาสืบพยานหลักฐานอีกครั้ง เพื่อให้ปัญหาข้อเท็จจริงยุติอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนศาลฎีกาจะทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาเฉพาะข้อกฎหมายในคดีที่มีการยื่นฎีกาค่าพิพากษาของศาลอุทธรณ์และวางแนวทางการใช้กฎหมายให้ถูกต้องเหมาะสม โดยแนวทางการจำกัดสิทธิฎีกาที่เหมาะสมดังกล่าวจะช่วยประกันสิทธิเสรีภาพในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของคู่ความได้อย่างเต็มที่และโดยแท้จริง

(2) ช่วยแก้ปัญหาและลดปัญหาคดีล้นศาลและปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลฎีกาได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นวิธีที่แก้ปัญหาคดีล้นศาลที่ต้นเหตุโดยการห้ามฎีกาข้อเท็จจริง ให้ฎีกาได้เฉพาะข้อกฎหมาย พร้อมกับการปรับกระบวนการให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สองเพื่อตรวจสอบการรับฟังข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้นอีกครั้งหนึ่ง เช่นนี้ปัญหาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาย่อมลดลงทำให้ศาลฎีกามีเวลาเต็มที่ในการพิจารณาข้อกฎหมายในคดีสำคัญ ๆ อันควรขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาอย่างแท้จริง

(3) แนวทางการจำกัดสิทธิฎีกาที่เหมาะสมนี้จะสอดคล้องกับหลักสากลทั้งหลัก ICCPR (International Covenant on Civil and Political Rights) และ “ Double Degree of Jurisdiction ” ซึ่งยึดถือปฏิบัติกันในประเทศต่างๆ อันมีผลเป็นการช่วยยกระดับกระบวนการยุติธรรมของไทยให้ทันสมัยทัดเทียมและได้รับการยอมรับจากนานาอารยประเทศมากขึ้น ซึ่งทำให้ชาวต่างชาติเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย อันช่วยทำให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศอย่างมาก

(4) ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความและของรัฐได้มาก สามารถนำงบประมาณของประเทศไปใช้จ่ายพัฒนาประเทศในด้านอื่นได้เต็มที่

(5) ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้น จึงสามารถตอบสมมติฐานในข้อ 1.3.4 ที่ว่า “ ไม่ว่าระบบการฎีกาแบบสิทธิจะมีที่มาหรือความเป็นมาอย่างไร แต่ก็เป็นระบบการฎีกาที่ใช้บังคับกับประเทศไทยในปัจจุบัน จึงมีข้อที่ต้องพิจารณาว่า ระบบการฎีกาแบบสิทธิมีความเหมาะสมที่จะใช้บังคับต่อไปหรือควรจะมีการปรับเปลี่ยนเป็นระบบการฎีกาแบบอื่นที่มีความเหมาะสมยิ่งกว่า ” ได้ว่า ระบบการฎีกาแบบสิทธิไม่มี

ความเหมาะสมที่จะใช้บังคับต่อไป เพราะมีข้อเสียตามที่ได้กล่าวไว้ใน บทที่ 2 หัวข้อที่ 2.4.1.2 และมีความไม่เหมาะสมอีกหลายประการดังที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้วิเคราะห์ไว้ในหัวข้อ 4.2 และ 4.3 ดังกล่าวข้างต้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงเห็นว่าควรปรับเปลี่ยนเป็นระบบการฎีกาตามแนวทางที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้นำเสนอจะมีความเหมาะสมยิ่งกว่า

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ระบบการฎีกาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการฎีกาซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการขอให้เพิกถอนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ เกิดขึ้นเนื่องจากแนวความคิดที่ว่า ผู้พิพากษาก็เป็นเพียงปุถุชนธรรมดาที่อาจทำหน้าที่ผิดพลาดบกพร่องได้เช่นคนทั่วไป แต่ด้วยหน้าที่ของผู้พิพากษาคือการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีและคำพิพากษาของศาลมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของคุณค่าและคนในสังคม หากปล่อยให้ข้อผิดพลาดเกิดขึ้นโดยไม่มีการตรวจสอบทบทวนย่อมสร้างความเสียหายแก่สังคมส่วนรวมอย่างมาก

5.1.1 แนวความคิดการตรวจสอบคำพิพากษาและระบบการฎีกา

การฎีกาเป็นเรื่องที่เรื่องที่มีแนวคิดพื้นฐานจากการตรวจสอบการพิจารณาคดี หรือหลัก “ Double Degree of Jurisdiction ” ซึ่งมีความหมายว่า คู่ความในคดียอมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลสองศาลที่ต่างกัน ภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน กล่าวคือ มีศาลชั้นต้นเป็นศาลพิจารณาในลำดับแรก และมีศาลอุทธรณ์ซึ่งที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าเป็นศาลพิจารณาในลำดับที่สอง เพื่อประกันความยุติธรรมแก่คู่ความว่าคดีจะได้รับการพิจารณาพิพากษาและการทบทวนตรวจสอบจากศาลถึงสองชั้นศาลที่ลำดับชั้นต่างกัน เพราะโดยปกติแล้วผู้พิพากษาสองศาลที่ต่างกัน ไม่น่าจะกระทำการที่ผิดพลาดในลักษณะที่เหมือนกัน ดังนั้น การกำหนดบทบาทหน้าที่ของศาลแต่ละชั้นให้แตกต่างกันคือการเป็นศาลพิจารณาหรือการเป็นศาลทบทวนจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ศาลพิจารณาคดี (Trial Court) หมายถึง ศาลที่มีหน้าที่ค้นหาความจริง โดยศาลพิจารณาจะทำหน้าที่พิจารณาคดีทั้งในส่วนของปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ในส่วนของการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง ศาลพิจารณาจะต้องรับฟังปัญหาข้อเท็จจริงให้ยุติ โดยการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งนำพยานหลักฐานที่คู่ความนำเข้าสู่ต่อหน้าศาล เพื่อค้นหาความจริงจากข้อเท็จจริงนั้น

แนวคิดเรื่องการตรวจสอบการพิจารณาคดีตามหลัก “ Double Degree of Jurisdiction ” นั้น กำหนดให้ศาลชั้นต้นทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาในชั้นต้น มีหน้าที่ทำการพิจารณาสืบพยานเพื่อค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานในเบื้องต้น ส่วนศาลอุทธรณ์ซึ่งมีหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง second trial court มีหน้าที่ในการพิจารณาสืบพยานเช่นเดียวกับศาลชั้นต้น แต่

จำกัดเฉพาะในประเด็นที่มีการอุทธรณ์เท่านั้น เช่นนี้ศาลอุทธรณ์จึงต้องปฏิบัติตามหลักของศาลพิจารณาไม่ต่างจากศาลชั้นต้น

ส่วนศาลสูงสุด จะทำหน้าที่เป็นศาลทบทวน (Review Court) หมายถึง ศาลที่มีหน้าที่ทบทวนเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ไม่มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดในปัญหาข้อเท็จจริง กล่าวคือ ศาลทบทวนเป็นศาลที่มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องในการปรับใช้บทกฎหมายในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ที่วินิจฉัยข้อกฎหมายโดยอาศัยข้อเท็จจริงที่รับฟังมายุติแล้วจากศาลล่าง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ตรวจสอบว่าศาลล่างได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายในการพิจารณาคดีนั้นหรือไม่ โดยพิเคราะห์จากตัวบทกฎหมายเท่านั้น ไม่ก้าวล่วงไปวินิจฉัยชี้ขาดนักพยานหลักฐานอันเป็นปัญหาข้อเท็จจริงอีก เพื่อวางแนวทางการปรับบทกฎหมายที่สำคัญของประเทศให้การวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

หลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR มีเนื้อหาหรือสาระสำคัญว่า บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไป (หนึ่งชั้นศาล) พิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อประกันสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนหรือพลเมืองควรได้รับจากรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

ประเทศไทยปัจจุบันนี้ใช้ระบบการฎีกาแบบสิทธิ ซึ่งหมายถึง ระบบการฎีกาที่คู่ความหรือบุคคลที่ถูกกระทำความผิดโดยตรงจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์สามารถฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้ เว้นแต่ถูกจำกัดห้ามโดยบทกฎหมายบทใดบทหนึ่ง

แต่ผลจากการใช้ระบบการฎีกาที่ให้สิทธิคู่ความฎีกาได้อย่างเต็มที่นี้เอง ทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาเป็นจำนวนมากในขณะที่จำนวนผู้พิพากษาศาลฎีกามีจำนวนน้อย ประกอบกับการสั่งสมปัญหานี้มาเป็นระยะเวลายาวนาน จึงทำให้เกิดวิกฤตปัญหาคดีล้นศาล จนนำมาสู่ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุดของประเทศ แม้มีความพยายามแก้ปัญหาด้วยการใช้มาตรการต่าง ๆ มากมาย ก็ไม่อาจบรรลุผลได้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุที่ระบบฎีกาแบบสิทธิที่ใช้บังคับอยู่นั้น เปิดโอกาสให้คดีขึ้นสู่การพิจารณาได้มากมาย เช่นนี้ระบบการฎีกาแบบสิทธิจึงไม่ใช่ระบบการฎีกาที่เหมาะสมกับประเทศไทยอีกต่อไป จึงมีผู้เสนอความคิดในการเปลี่ยนระบบการฎีกาแบบสิทธิมาเป็นแบบอนุญาตซึ่งมีหลักการต่างกับระบบการฎีกาแบบสิทธิโดยสิ้นเชิง

ระบบการฎีกาแบบอนุญาต หมายถึง ระบบการฎีกาที่ถือว่าการฎีกานั้นเป็นสิ่งที่กฎหมายห้าม คู่ความสามารถฎีกาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลเท่านั้น

ระบบการฎีกาคดีอาญาแบบสิทธิและระบบการฎีกาคดีอาญาแบบอนุญาต มีหลักการแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทำให้ทั้งสองระบบมีข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ระบบการฎีกาแบบสิทธิเป็นระบบการฎีกาที่มีข้อดีที่ให้สิทธิคู่ความฎีกาได้อย่างเต็มที่ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและ

ปัญหาข้อกฎหมาย มีหลักเกณฑ์การจำกัดสิทธิการฎีกาที่แน่นอนชัดเจนตามที่กฎหมายกำหนด มีการเปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจในการฎีกาน้อย มีหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR)

ส่วนข้อเสียของระบบการฎีกาแบบสิทธิคือ ก่อให้เกิดปัญหาคดีล้นศาล ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาล่าช้าซึ่งกระทบต่อการอำนวยความสะดวกและประสิทธิภาพของคำพิพากษา เปิดช่องให้คดีที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกาขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาจำนวนมาก เกิดความไม่เท่าเทียมกันในทางคดีเพราะเฉพาะคดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษสูงที่มีสิทธิฎีกาได้ แต่คดีที่มีอัตราโทษต่ำกลับต้องห้ามฎีกา ไม่สอดคล้องกับหลักการตรวจสอบการพิจารณาคดี หรือหลัก “ Double Degree of Jurisdiction” ระบบการฎีกาแบบสิทธิศาลอุทธรณ์ไม่ได้เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง แต่ศาลอุทธรณ์เพียงแต่พิจารณาข้อเท็จจริงจากสำนวนที่ศาลชั้นต้นสืบพยานมาเท่านั้น ระบบการฎีกาแบบสิทธิทำให้ประชาชนยึดติดในสิทธิฎีกาข้อเท็จจริง ทำให้ผู้พิพากษาศาลฎีกาต้องทำงานหนักขึ้น ต้องพิจารณาทั้งฎีกาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ทั้งที่เป็นสาระและไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกา, ทำให้ผู้พิพากษาศาลล่างตั้งใจทำงานคดีน้อยลง เนื่องจากสุดท้ายมีศาลฎีกาคอยตรวจสอบทั้งข้อเท็จจริงข้อกฎหมายอีกครั้งหนึ่ง

ส่วนระบบการฎีกาแบบอนุญาตนั้นมีข้อดี คือ เป็นระบบฎีกาที่มีหลักการเอื้ออำนวยต่อการสร้างคามยุติธรรม กล่าวคือ มีการจัดบทบาทหน้าที่ของศาลแต่ละชั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งวางหลักระบบการฎีกาชัดเจนว่าห้ามฎีกาข้อเท็จจริง คงฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะและเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่การพิจารณาของศาลฎีกาเท่านั้น ทำให้ศาลอุทธรณ์มีความตั้งใจ มีความกระตือรือร้นทำงานคดีมากขึ้นในทุกคดี ช่วยแก้ปัญหาคดีล้นศาล ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในทางคดี เพราะมีหลักการที่เปิดช่องให้คู่ความทุกคนสามารถขออนุญาตฎีกาได้ทุกคดี ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการสู้คดีของจำเลย และประหยัดงบประมาณของรัฐ มีหลักการสอดคล้องกับหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) และมีหลักการสอดคล้องกับหลักการตรวจสอบการพิจารณาคดี หรือ หลัก “ Double Degree of Jurisdiction”

ส่วนข้อเสียของระบบการฎีกาแบบอนุญาต คือ เป็นระบบการฎีกาที่จำกัดสิทธิในการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกามากกว่าระบบสิทธิ เกิดการทำงานซ้ำซ้อนต้องพิจารณาคดี 2 ครั้ง กล่าวคือ ต้องพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาและต้องพิจารณาคำฟ้องฎีกาอีก เสี่ยงต่อปัญหาการใช้ดุลพินิจไม่ชอบ ทำให้คู่ความลดความสนใจในการตรวจสอบความผิดพลาดในการพิจารณาพิพากษาของศาลอุทธรณ์

ในส่วนของปัญหาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกานั้นไม่ว่าระบบการฎีกาแบบสิทธิหรือแบบอนุญาตจะมีปัญหาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาอยู่ 2 ประเภท คือ ปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งหมายถึง ปัญหาที่คู่ความโต้เถียงกันว่าได้มีการกระทำหรือเหตุการณ์หรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นหรือมีอยู่จริงดังที่คู่ความได้กล่าวอ้างหรือโต้เถียงกันหรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาที่ศาลจะต้องรับฟังให้ได้ข้อยุติโดยวินิจฉัยชี้ขาดด้วยการวินิจฉัยจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบต่อศาล ส่วนปัญหาข้อกฎหมาย หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการตีความตัวบทกฎหมายหรือการแปลความหมายของบทกฎหมาย และการปรับข้อเท็จจริงเข้ากับตัวบทกฎหมาย ซึ่งศาลจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดด้วยการนำข้อเท็จจริงที่รับฟังเป็นยุติแล้วนั้นไปปรับเข้ากับตัวบทกฎหมายหรือเรียก “ปัญหาการหาหรือบท” สำหรับประเทศไทยปัญหาที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลฎีกาคือปัญหาข้อเท็จจริง ถึงร้อยละ 77.9

การฎีกาของคู่ความในประเทศไทยส่วนมากจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง เพราะระบบการฎีกาแบบสิทธิให้สิทธิคู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้และพบว่าปัญหาที่มีการฎีกาส่วนใหญ่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงถึงร้อยละ 77.9 แม้จะมีข้อจำกัดสิทธิฎีกาก็มีเพียงจำนวนน้อยเพราะเป็นเพียงข้อยกเว้น และถึงจะต้องด้วยข้อจำกัดสิทธิห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง ก็ยังมีข้อยกเว้นข้อจำกัดสิทธินั้นเพื่อให้คู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้อีก จึงเกิดปัญหาคดีล้นศาลและความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา จนนำไปสู่แนวคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการเปลี่ยนระบบการฎีกาและมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาเสนอเป็นกฎหมาย

แม้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....) พ.ศ. เพื่อเปลี่ยนระบบการฎีกาแบบสิทธิมาเป็นแบบอนุญาต แต่หลักการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ยังคงหลักการให้คู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้เช่นเดิม ระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงเป็นระบบการฎีกาแบบอนุญาตที่ให้ฎีกาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย มิใช่ระบบการฎีกาแบบอนุญาตตามที่มีการบังคับใช้กันในประเทศต่าง ๆ เช่น อังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศต้นแบบ ที่ใช้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตที่ห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง คงให้ฎีกาได้เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายที่เป็นปัญหาสำคัญอันควรที่ศาลฎีกาจะวินิจฉัยหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

5.1.2 หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส

การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาของประเทศฝรั่งเศส เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาคู่ความหรือผู้ถูกกระหนาบสิทธิจากคำพิพากษาศาลชั้นต้นมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ตามหลัก The double degree of jurisdiction ที่มีหลักการว่า คำวินิจฉัยใด ๆ สามารถอุทธรณ์ได้หนึ่งครั้ง โดยถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความที่จะอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหา

ข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ เพื่อตรวจสอบการวินิจฉัยของศาลชั้นต้นที่อาจผิดพลาดได้ และโดยปกติศาลสองศาลไม่น่าที่จะกระทำการที่ผิดพลาดในลักษณะที่เหมือนกัน โดยปัญหาข้อเท็จจริงจะยุติโดยถึงที่สุดที่ศาลชั้นอุทธรณ์ คู่ความไม่อาจฎีกาข้อเท็จจริงได้อีก ส่วนการอุทธรณ์ครั้งที่สองหรือการฎีกานั้น คงฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น เพราะบทบาทหน้าที่หลักของฎีกาฝรั่งเศสคือการควบคุมการบังคับใช้กฎหมายให้ถูกต้อง ตรวจสอบคำพิพากษาของศาลล่างให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นแนวทางเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการตีความกฎหมาย หากศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาของศาลล่างไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกามีอำนาจเพิกถอนคำพิพากษาที่ขัดต่อกฎหมายดังกล่าวได้ โดยการทำความเห็นส่งไปให้ศาลล่างกับชั้นเดียวกันกับศาลที่พิพากษาคดีนั้นทำการพิจารณาพิพากษาคดีใหม่¹

5.1.3 หลักเกณฑ์การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาคดีอาญาในประเทศอังกฤษ

การฎีกาและจำกัดสิทธิฎีกาของประเทศอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นคดีที่มี อินไดเมนท์ (Indictment) หรือไม่ก็ตาม คดีที่ศาลชั้นต้นคือ ศาลแขวง (Magistrate Court) มีคำพิพากษา คู่ความย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal criminal Division) หรือ ศาลคราวน์คอร์ท (Crown Court) หรือศาลไฮคอร์ท แผนกควีนเบนซ์ (Queen's Bench Divisional Court) ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยถือว่าเป็นสิทธิตามกฎหมายของคู่ความ และปัญหาข้อเท็จจริงยอมยุติเพียงชั้นศาลอุทธรณ์ คู่ความไม่อาจฎีกาข้อเท็จจริงได้อีก คงฎีกาได้เฉพาะข้อกฎหมายเท่านั้น และฎีกาได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลอุทธรณ์ว่า เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอันเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ส่วนรวมหรือ ศาลสูงสุด (Supreme Court) จะต้องเห็นด้วยว่าเป็นปัญหาอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลสูงสุดของอังกฤษ²

จะเห็นว่าทั้งสองประเทศต้นแบบของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์ต่างให้ฎีกาได้เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ไม่ให้ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงอีก โดยกำหนดวิธีพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงให้ถึงที่สุดในชั้นศาลอุทธรณ์อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ โดยการให้ศาลอุทธรณ์ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สองหรือ second trial court ทำหน้าที่นั่งพิจารณาสืบพยานเช่นเดียวกับศาลชั้นต้นในประเด็นที่อุทธรณ์อีกชั้นหนึ่ง

¹ ดู ธนกร วรปรัชญากุล. “ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศส” ตุลพาท เล่มที่ 1, ปีที่ 51, น.63

² ดู ฤมรัตน์ เลิศไพรวัง . มาตรการในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา :ศึกษารณีกาหนดแนวทางฎีกาคดีอาญา .งานวิจัย การอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง อบยส.1 รุ่นที่ 15 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2554, น.18-23

5.1.4 รูปแบบการจำกัดสิทธิภาคีอาญาที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำมาใช้บังคับกับประเทศไทย

ระบบการฎีกาคืออาญาแบบอนุญาตที่ใช้ในประเทศอังกฤษดังกล่าวข้างต้น แตกต่างกับระบบการฎีกาแบบสิทธิของประเทศไทยที่ให้ฎีกาได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยข้อเท็จจริงทั้งที่ศาลฎีกาได้ทำหน้าที่เป็นศาลพิพากษา กล่าวคือศาลฎีกาไม่ได้ออกนั่งพิพากษาสืบพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ย่อมไม่ถูกหลักการทางวิชาการและหลักตรรกศาสตร์ เพราะปัจจุบันศาลฎีกาวินิจฉัยโดยอาศัยการรับฟังข้อเท็จจริงจากสำนวนความที่ศาลชั้นต้นสืบพยานรับฟังมาเพียงชั้นเดียวเท่านั้น ไม่มีศาลอุทธรณ์ทำหน้าที่นั่งพิพากษาสืบพยานหรือศาลพิพากษาชั้นที่สอง เพื่อตรวจสอบการรับฟังข้อเท็จจริงจากศาลชั้นต้นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งแม้จะถูกหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ที่ให้คู่ความที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษานั้นต่อศาลที่สูงกว่าอีกชั้นหนึ่งได้ แต่นับเป็นเรื่องที่ผิดหลักการตรวจสอบการพิจารณาคดีหรือ Double Degree of Jurisdiction อย่างมากเพราะหลักการดังกล่าวให้มีการตรวจสอบคำพิพากษาของศาลชั้นต้นโดยศาลอุทธรณ์ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลพิพากษาชั้นที่สองอีกครั้งหนึ่ง ระบบการฎีกาแบบสิทธิจึงไม่สอดคล้องกับหลักการนี้

แม้ปัจจุบันมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ เพื่อเปลี่ยนมาใช้ระบบการฎีกาแบบอนุญาตแต่ก็ยังเป็นหลักการที่อนุญาตให้ฎีกาข้อเท็จจริงได้ รวมทั้งยังใช้วิธีพิจารณาคดีโดยการรับฟังข้อเท็จจริงจากสำนวนคดีของศาลชั้นต้น โดยไม่ได้ออกนั่งพิพากษา นอกจากนี้ยังมีข้อเสียหลายประการ กล่าวคือ การขาดความชัดเจนแน่นอนในหลักเกณฑ์ “ประโยชน์สาธารณะหรือปัญหาสำคัญอันควรที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัยที่นำมาใช้พิจารณาอนุญาตให้ฎีกา” โดยปล่อยให้อยู่ในดุลพินิจอนุญาตของผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งอาจแตกต่างกันและยากจะตรวจสอบ ทั้งไม่มีการตรวจสอบถึงความชอบและความเหมาะสมของดุลพินิจอนุญาตให้ฎีกา อันมีผลให้เกิดความไม่แน่นอน และเสี่ยงต่อการใช้ดุลพินิจมิชอบในทางกระหนาบสิทธิประชาชนได้มาก เกิดความเสียหายที่ยากจะแก้ไขเยียวยาได้ เช่นนี้ประชาชนจึงอาจไม่ยอมรับเพราะเป็นการจำกัดสิทธิมากกว่าระบบการฎีกาแบบสิทธิที่มีอยู่เดิม

แม้มีปัญหาดीलันศาล ประเทศไทยก็ต้องคงหลักการว่า ระบบกฎหมายที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาดीलันศาลจะต้องเป็นระบบกฎหมายที่มีความยุติธรรม มีการกำหนดวิธีพิจารณาที่ ถูกหลักการและชอบด้วยเหตุผลมีความเป็นธรรม เพื่อประกันสิทธิเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม ให้แก่คู่ความและประชาชน มีการกำหนดหลักการที่ชัดเจน จำกัดการใช้ดุลพินิจให้น้อยที่สุดเพื่อลดความเสี่ยงต่อการใช้ดุลพินิจในทางมิชอบ และช่วยลดปัญหาดीलันศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ลดภาระค่าใช้จ่ายจากกระบวนการที่ไม่จำเป็น

ระบบการฎีกาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยอย่างแท้จริง คือ ระบบการฎีกาที่ห้ามมิให้คู่ความฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง คงให้ฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกาหรือเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยปัญหาข้อเท็จจริงนั้นให้สิทธิคู่ความอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ได้หนึ่งครั้งโดยศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง second trial court ทำหน้าที่นั่งพิจารณาสืบพยานในประเด็นที่มีการอุทธรณ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อประกันสิทธิเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมของคู่ความ และให้ปัญหาข้อเท็จจริงถือเป็นยุติหรือถึงที่สุดที่ชั้นศาลอุทธรณ์ ไม่มีการฎีกาข้อเท็จจริงอีก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการฎีกาที่ใช้บังคับกันในต่างประเทศ และสอดคล้องกับหลักหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) และหลักการตรวจสอบการพิจารณาคดี หรือ Double Degree of Jurisdiction

เนื่องจากระบบการฎีกาตามแนวทางที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอข้างต้น เป็นระบบที่มีหลักการตรงข้ามกับระบบการฎีกาแบบสิทธิให้ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้ การจะให้คู่ความยอมรับระบบการฎีกาที่จำกัดสิทธิการฎีกาจากเดิมที่เคยได้รับยอมรับเป็นเรื่องยาก แต่เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดผลได้ ด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีพิจารณาคดีในชั้นศาลอุทธรณ์ของไทยให้ถูกต้องตามหลักการกล่าวคือ การที่ศาลอุทธรณ์ต้องทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณา second trial court คือ ออกนั่งพิจารณาสืบพยานตรวจสอบพยานหลักฐานโดยเห็นพยานเบิกความและเห็นพฤติการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งรับฟังพยานหลักฐานด้วยตนเอง เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่คู่ความ และทำให้คู่ความยอมรับการยุติข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพเพียงชั้นศาลอุทธรณ์ อันเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของศาลแต่ละชั้นให้ถูกต้องเหมาะสม กระบวนการที่ต้องยอมรับสร้างผลลัพธ์ที่ยุติธรรมได้อย่างแท้จริง เพราะเมื่อศาลอุทธรณ์ถูกกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ถูกต้องเหมาะสม ศาลฎีกาก็ทำหน้าที่เพียงวินิจฉัยเฉพาะข้อกฎหมายที่สำคัญ ความยุติธรรมย่อมเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการลดลงของปัญหาคดีล้นศาลในที่สุด

ในความเห็นของผู้ทำวิทยานิพนธ์ เห็นว่า ระบบการฎีกาที่เหมาะสมกับประเทศไทยตามที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้ามิได้เปลี่ยนวิธีพิจารณาคดีโดยกำหนดให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณา เพราะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจและการยอมรับของคู่ความและประชาชนในสังคม เพราะหากมิให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาก็ไม่ควรจำกัดสิทธิการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงของคู่ความในการขอความยุติธรรมจากศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุด เพราะถ้าจำกัดสิทธิการฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงโดยศาลอุทธรณ์ไม่ใช่ศาลพิจารณาแต่คงฟังข้อเท็จจริงจากสำนวนศาลชั้นต้น เช่นนี้ย่อมเป็นการลดทอนสิทธิของคู่ความและสร้างความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับระบบการปฏิกาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยตามที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอนี้ เป็นความคิดที่ยากต่อการยอมรับของคู่ความและประชาชน จึงเป็นแนวคิดที่ต้องใช้เวลาพอสมควรในการศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจ แต่ด้วยเหตุปัญหาดีลันศาล ทำให้ปัจจุบันเริ่มมีผู้เห็นความสำคัญและกล่าวถึงระบบการปฏิกาตามแนวทางที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอมากขึ้น และด้วยปัจจัยต่าง ๆ จะทำให้ระบบการปฏิกาที่ให้ปฏิกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่นำเสนอนี้ มีการหยิบยกพูดถึงกันมากขึ้น จนอาจนำไปสู่การนำไปปรับใช้ และมีบทบาทสำคัญกับประเทศไทยในอนาคต

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระบบการปฏิกาและข้อจำกัดสิทธิในการปฏิกาดังที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่า หากจะนำระบบการปฏิกาตามแนวทางที่เหมาะสมที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้นำเสนอ สมควรที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ควรยกเลิกความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 203 และ 208 (1) และให้ใช้ข้อความนี้แทน เหตุผลเพราะต้องกำหนดให้ศาลอุทธรณ์เป็นศาลพิจารณาคดีชั้นที่สอง นอกจากนี้ต้องไม่นำมาตราทั้งสองไปใช้กับการพิจารณาในชั้นฎีกาด้วย เนื่องจากศาลฎีกาจะทำหน้าที่เป็นศาลทบทวนที่พิจารณาเฉพาะข้อกฎหมายเท่านั้น

“มาตรา 203 ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคดีและสืบพยานโดยเปิดเผย เว้นแต่กรณีที่ต้องพิจารณาเป็นการลับหรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้หรือกรณีอื่นใดตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ทั้งนี้ไม่นำไปใช้บังคับในชั้นศาลฎีกา”

“มาตรา 208 (1) ให้ศาลอุทธรณ์ทำการพิจารณาและสืบพยานในประเด็นที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้น และพิพากษาหรือสั่งใหม่ตามรูปคดี”

2. ควรเพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 214/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้คำพิพากษาเป็นที่สุดในชั้นศาลอุทธรณ์ ฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย

“มาตรา 214/1 ภายใต้อำนาจมาตรา 216 คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด”

3. ควรยกเลิกความในมาตรา 216 ถึง 220 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน เพราะต้องเปลี่ยนหลักการฎีกาให้ฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญเท่านั้น

“มาตรา 216 คดีที่ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ให้คู่ความฎีกาได้แต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์

มาตรา 217 คู่ความมีอำนาจคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายให้ที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอันควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลฎีกา

คำสั่งของศาลฎีกา ให้เป็นที่สุด

มาตรา 218 ในกรณีที่ศาลฎีการับฎีกาไว้พิจารณาพิพากษา หากศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ศาลฎีกามีอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายนั้น หรือยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลชั้นต้น แล้วมีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลชั้นต้นแล้วแต่กรณีมีคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ตามคำวินิจฉัยของศาลฎีกา”

4. ควรยกเลิกความในมาตรา 221 ถึง 224 เนื่องจากเนื้อหาส่วนนี้ไม่สอดคล้องกับหลักการในระบบการฎีกาตามแนวทางที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์นำเสนอ

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

กมลชัย รัตนสกาวงศ์ . ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายและระบบศาล. เอกสารประกอบการ
ศึกษาอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษา ภาควิทยากร รุ่นที่ 27 , 2538.

----- . ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายและระบบศาลของประเทศสหพันธ์
สาธารณรัฐเยอรมัน .กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . ม.ป.ป.

คณิง ภาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร : โครงการ
ตำราและเอกสารการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้าน
สิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด มิราเคิล ครีเอชั่นอินเตอร์พรีน , 2550.

คณิต ฌ.น.คร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2555.

----- . วิอาญาวิพากษ์ , กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน .2552

----- . ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา , กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน .2552

----- . รัฐธรรมนูญกับกระบวนการยุติธรรม.กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน .2552

จรัญ ภักดีธนากุล. กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยอุทธรณ์-ฎีกา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรีนติ้ง

จิตติ ดิงศภัทรีย์ กฎหมายอาญาภาค 1 .พิมพ์ครั้งที่ 9 .กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงสยาม พรีนติ้ง
กรุ๊ป จำกัด .2536.

ณรงค์ ใจหาญ.หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่มที่ 1.พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2526.

----- . หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่มที่ 1.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์วิญญูชน .2544.

ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทกรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2555.

วิเชียร ดิเรกอุดม. วิอาญาพิสดาร เล่ม 2 (ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2556), (กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วนจำกัด
แสงจันทร์การพิมพ์ ,2556) น. 448-450.

ศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม. 2010 ANNUAL REPORT OFFICE OF THE JUDICIARY

รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม.

สำนักงานศาลยุติธรรม. รายงานสถิติคดีศาลทั่วประเทศประจำปี 2558. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

----- . รายงานสถิติคดีศาลทั่วประเทศประจำปี 2552. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

----- . รายงานสถิติคดีศาลทั่วประเทศประจำปี 2553. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

----- . รายงานสถิติคดีศาลทั่วประเทศประจำปี 2554. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง . พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2559.

สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. วิธีสบัญญัติกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา . กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์บัณฑิตอักษร ,2558.

สุนัย โมโนมัยอุดม. ระบบกฎหมายอังกฤษ . พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2559.

วิทยานิพนธ์

จรัญชัย เคียงกิตติวรณ . “ ผลของคำพิพากษาคดีอาญาที่มีต่อการดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา” .วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2554.

ชินานนท์ วงศ์วีระชัย . “การแก้ไขคำพิพากษาในคดีอาญาโดยการอุทธรณ์ตามระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์” . วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2527.

ฐิติมา ภู่อสาร. “ปัญหาการอุทธรณ์ฎีกาแบบระบบสิทธิในคดีแพ่งของไทย” . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

นัตริยา พิรวินิจ. “แนวทางการแก้ไขระบบอุทธรณ์ฎีกาในคดีอาญา” . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2550.

ราตรี ดามี.” การพิจารณาคดีอาญาในศาลสูง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2549.

วิสันต์ เพิ่มทวีผล. “ การตรวจสอบและการกำหนดข้อเท็จจริงในคดีอาญา”วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2534.

บทความ

ฐิตาพร สุขล , อุดม รัฐอมฤต . “ อำนาจศาลยุติธรรมในการจำกัดสิทธิอุทธรณ์ฎีกา: ศึกษากรณีระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาพิพากษา พ.ศ. 2551”
 ธนกร วรปรัชญากุล. “ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศส”. ตุลพาห. เล่มที่ 1 . ปีที่ 51 (มกราคม-เมษายน 2547):
 เสนอ บุญเกียรติ. ประวัติความเป็นมาของศาลยุติธรรมไทย.บพบัณฑิตย์ .เล่มที่ 26 , 2512

เอกสารอื่นๆ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR
 จิรนิติ หะวานนท์ . “การใช้สิทธิฎีกา Right to Appeal to the Supreme Court”, รายงานการวิจัยสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2534.
 ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ. “การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา”(รายงานการวิจัยสาขานิติศาสตร์ เสนอต่อคณะกรรมการสภาวินิจฉัยแห่งชาติ , 2544
 ฌรรัตน์ เลิศไพโรวัน . มาตรการในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา :ศึกษากรณีการกำหนดแนวทางฎีกาคดีอาญา .งานวิจัย การอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง อบยส. 1 รุ่นที่ 15 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2554.
 ข้อมูลจากการส่งหนังสือสอบถามไปยังผู้อำนวยการประจำสำนักงานศาลฎีกา เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559.
 คำพิพากษาศาลฎีกา (สำนักงานส่งเสริมตุลาการ)
 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557
 ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาไว้พิจารณาพิพากษา พ.ศ. 2551
 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่.....) พ.ศ.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๖๘ ก/หน้า ๑/๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑

Article

Anca – Lelia LORINC. Reduction of Number of Degrees of Jurisdiction through the Small Reform. Juridica. AUDJ ,vol.VII,no.2, p 149-152.

Website

<http://www.m-society.go.th>

<http://www.research.rmutt.ac.th>

<http://en.wikipedia.org>

<http://www.coj.go.th>

<http://www.deka.in.th>

<http://www.rotlaw.com>

<http://www.gaappeals.us>

<http://www.tncourts.gov>

http://www.journals.univ_danubius.ro

<http://ilaw.or.th/node>

www.google.com

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๖๘ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑

ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกา
จะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาไว้พิจารณาพิพากษา

พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๑๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ของพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาให้ออกระเบียบว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการไม่รับคดีซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาไว้พิจารณาพิพากษา พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ คดีที่อุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ตามที่กฎหมายบัญญัติ หากศาลฎีกาเห็นว่าข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกานั้นจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณา ให้ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับคดีดังกล่าวไว้พิจารณาพิพากษาได้

ข้อ ๔ ข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณา หมายถึงข้ออุทธรณ์หรือฎีกาที่ศาลฎีกาไม่พึงรับไว้พิจารณาพิพากษา เนื่องจากไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงผลคำวินิจฉัยของศาลล่าง และให้รวมถึงกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เป็นอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายซึ่ง

๑.๑ เคยมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายดังกล่าวมาแล้วและยังไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคำวินิจฉัยเดิม

๑.๒ เป็นข้อกฎหมายที่ไม่ยุ่งยาก และการวินิจฉัยข้อกฎหมายดังกล่าวจะไม่มีผลเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลล่าง

๑.๓ เป็นข้อกฎหมายซึ่งศาลล่างได้วินิจฉัยไว้ถูกต้องแล้ว และไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลล่าง

หน้า ๒
เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๖๘ ก ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑

๑.๔ เป็นข้อกำหนดที่ถึงแม้จะวินิจฉัยให้เป็นไปตามข้ออุทธรณ์หรือฎีกา ก็ไม่เป็นเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลล่าง

(๒) เป็นอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงซึ่ง

๒.๑ ศาลล่างได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงดังกล่าวไว้ชอบด้วยเหตุผลแล้วและไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลล่าง

๒.๒ มีเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับดุลพินิจในการกำหนดโทษ รอกการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษซึ่งไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลล่าง

(๓) เป็นอุทธรณ์หรือฎีกาที่มีการรับรองหรืออนุญาตให้อุทธรณ์หรือฎีกา และอุทธรณ์หรือฎีกานั้นไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลล่าง

(๔) เป็นอุทธรณ์หรือฎีกาที่เมื่อพิจารณาอุทธรณ์หรือฎีกาทั้งฉบับแล้วกรณีไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงผลตามคำวินิจฉัยของศาลล่าง

ข้อ ๕ ให้จัดองค์คณะผู้พิพากษาตามที่ประธานศาลฎีกาเห็นสมควรเป็นผู้พิจารณาว่าข้อกำหนดหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกานั้นจะไม่ใช่สาระอันควรแก่การพิจารณาตามระเบียบนี้

ข้อ ๖ คำสั่งไม่รับคดีไว้พิจารณาพิพากษาคณะผู้พิพากษาตามระเบียบนี้ให้เสนอต่อรองประธานศาลฎีกาซึ่งประธานศาลฎีกามอบหมายเป็นผู้พิจารณาสั่งออก

ข้อ ๗ ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกคำสั่งและแบบพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

วิรัช ลิ้มวิชัย

ประธานศาลฎีกา

ภาคผนวก ข.

Chapter 3

International Covenant on Civil and Political Rights

CCPR

21

PREAMBLE

The States Parties to the present Covenant,

Considering that, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

Recognizing that these rights derive from the inherent dignity of the human person,

Recognizing that, in accordance with the Universal Declaration of Human Rights, the ideal of free human beings enjoying civil and political freedom and freedom from fear and want can only be achieved if conditions are created whereby everyone may enjoy his civil and political rights, as well as his economic, social and cultural rights,

Considering the obligation of States under the Charter of the United Nations to promote universal respect for, and observance of, human rights and freedoms,

Realizing that the individual, having duties to other individuals and to the community to which he belongs, is under a responsibility to strive for the promotion and observance of the rights recognized in the present Covenant,

Agree upon the following articles:

PART I

Article 1

1. All peoples have the right of self-determination. By virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development.
2. All peoples may, for their own ends, freely dispose of their natural wealth and resources without prejudice to any obligations arising out of international economic co-operation, based upon the principle of mutual benefit, and international law. In no case may a people be deprived of its own means of subsistence.

3. The States Parties to the present Covenant, including those having responsibility for the administration of Non-Self-Governing and Trust Territories, shall promote the realization of the right of self-determination, and shall respect that right, in conformity with the provisions of the Charter of the United Nations.

PART II

Article 2

1. Each State Party to the present Covenant undertakes to respect and to ensure to all individuals within its territory and subject to its jurisdiction the rights recognized in the present Covenant, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

2. Where not already provided for by existing legislative or other measures, each State Party to the present Covenant undertakes to take the necessary steps, in accordance with its constitutional processes and with the provisions of the present Covenant, to adopt such legislative or other measures as may be necessary to give effect to the rights recognized in the present Covenant.

3. Each State Party to the present Covenant undertakes:

(a) To ensure that any person whose rights or freedoms as herein recognized are violated shall have an effective remedy, notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity;

(b) To ensure that any person claiming such a remedy shall have his right thereto determined by competent judicial, administrative or legislative authorities, or by any other competent authority provided for by the legal system of the State, and to develop the possibilities of judicial remedy;

(c) To ensure that the competent authorities shall enforce such remedies when granted.

Article 3

The States Parties to the present Covenant undertake to ensure the equal right of men and women to the enjoyment of all civil and political rights set forth in the present Covenant.

Article 4

1. In time of public emergency which threatens the life of the nation and the existence of which is officially proclaimed, the States Parties to the present Covenant may take measures derogating from their obligations under the present Covenant to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with their other obligations under international law and do not involve discrimination solely on the ground of race, colour, sex, language, religion or social origin.

CCPR

29

2. No derogation from articles 6, 7, 8 (paragraphs 1 and 2), 11, 15, 16 and 18 may be made under this provision.

3. Any State Party to the present Covenant availing itself of the right of derogation shall immediately inform the other States Parties to the present Covenant, through the intermediary of the Secretary-General of the United Nations, of the provisions from which it has derogated and of the reasons by which it was actuated. A further communication shall be made, through the same intermediary, on the date on which it terminates such derogation.

Article 5

1. Nothing in the present Covenant may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms recognized herein or at their limitation to a greater extent than is provided for in the present Covenant.

2. There shall be no restriction upon or derogation from any of the fundamental human rights recognized or existing in any State Party to the present Covenant pursuant to law, conventions, regulations or custom on the pretext that the present Covenant does not recognize such rights or that it recognizes them to a lesser extent.

PART III

Article 6

1. Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.
2. In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court.
3. When deprivation of life constitutes the crime of genocide, it is understood that nothing in this article shall authorize any State Party to the present Covenant to derogate in any way from any obligation assumed under the provisions of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide.
4. Anyone sentenced to death shall have the right to seek pardon or commutation of the sentence. Amnesty, pardon or commutation of the sentence of death may be granted in all cases.

5. Sentence of death shall not be imposed for crimes committed by persons below eighteen years of age and shall not be carried out on pregnant women.

6. Nothing in this article shall be invoked to delay or to prevent the abolition of capital punishment by any State Party to the present Covenant.

Article 7

No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. In particular, no one shall be subjected without his free consent to medical or scientific experimentation.

Article 8

1. No one shall be held in slavery; slavery and the slave-trade in all their forms shall be prohibited.

2. No one shall be held in servitude.

3. (a) No one shall be required to perform forced or compulsory labour;

(b) Paragraph 3 (a) shall not be held to preclude, in countries where imprisonment with hard labour may be imposed as a punishment for a crime, the performance of hard labour in pursuance of a sentence to such punishment by a competent court;

(c) For the purpose of this paragraph the term “forced or compulsory labour” shall not include:

(i) Any work or service, not referred to in subparagraph (b), normally required of a person who is under detention in consequence of a lawful order of a court, or of a person during conditional release from such detention;

(ii) Any service of a military character and, in countries where conscientious objection is recognized, any national service required by law of conscientious objectors;

(iii) Any service exacted in cases of emergency or calamity threatening the life or well-being of the community;

(iv) Any work or service which forms part of normal civil obligations.

Article 9

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention. No one shall be deprived of his liberty except on such grounds and in accordance with such procedure as are established by law.

2. Anyone who is arrested shall be informed, at the time of arrest, of the reasons for his arrest and shall be promptly informed of any charges against him.

3. Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release. It shall not be the general rule that persons awaiting trial shall be detained in custody, but release may be subject to guarantees to appear for trial, at any other stage of the judicial proceedings, and, should occasion arise, for execution of the judgement.

4. Anyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings before a court, in order that that court may decide without delay on the lawfulness of his detention and order his release if the detention is not lawful.

5. Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation.

Article 10

1. All persons deprived of their liberty shall be treated with humanity and with respect for the inherent dignity of the human person.

2. (a) Accused persons shall, save in exceptional circumstances, be segregated from convicted persons and shall be subject to separate treatment appropriate to their status as unconvicted persons;

(b) Accused juvenile persons shall be separated from adults and brought as speedily as possible for adjudication.

3. The penitentiary system shall comprise treatment of prisoners the essential aim of which shall be their reformation and social rehabilitation. Juvenile offenders shall be segregated from adults and be accorded treatment appropriate to their age and legal status.

Article 11

No one shall be imprisoned merely on the ground of inability to fulfil a contractual obligation.

Article 12

1. Everyone lawfully within the territory of a State shall, within that territory, have the right to liberty of movement and freedom to choose his residence.

2. Everyone shall be free to leave any country, including his own.

3. The above-mentioned rights shall not be subject to any restrictions except those which are provided by law, are necessary to protect national security, public order (ordre public), public health or morals or the rights and freedoms of others, and are consistent with the other rights recognized in the present Covenant.

4. No one shall be arbitrarily deprived of the right to enter his own country.

Article 13

An alien lawfully in the territory of a State Party to the present Covenant may be expelled therefrom only in pursuance of a decision reached in accordance with law and shall, except where compelling reasons of national security otherwise require, be allowed to submit the reasons against his expulsion and to have his case reviewed by, and be represented for the purpose before, the competent authority or a person or persons especially designated by the competent authority.

Article 14

1. All persons shall be equal before the courts and tribunals. In the determination of any criminal charge against him, or of his rights and obligations in a suit at law, everyone shall be entitled to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal established by law. The press and the public may be excluded from all or part of a trial for reasons of morals, public order (ordre public) or national security in a democratic society, or when the interest of the private lives of the parties so requires, or to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice; but any judgement rendered in a criminal case or in a suit at law shall be made public except where the interest of juvenile persons otherwise requires or the proceedings concern matrimonial disputes or the guardianship of children.

2. Everyone charged with a criminal offence shall have the right to be presumed innocent until proved guilty according to law.

3. In the determination of any criminal charge against him, everyone shall be entitled to the following minimum guarantees, in full equality:

- (a) To be informed promptly and in detail in a language which he understands of the nature and cause of the charge against him;
- (b) To have adequate time and facilities for the preparation of his defence and to communicate with counsel of his own choosing;
- (c) To be tried without undue delay;
- (d) To be tried in his presence, and to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing; to be informed, if he does not have legal assistance, of this right; and to have legal assistance assigned to him, in any case where the interests of justice so require, and without payment by him in any such case if he does not have sufficient means to pay for it;
- (e) To examine, or have examined, the witnesses against him and to obtain the attendance and examination of witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him;
- (f) To have the free assistance of an interpreter if he cannot understand or speak the language used in court;
- (g) Not to be compelled to testify against himself or to confess guilt.

4. In the case of juvenile persons, the procedure shall be such as will take account of their age and the desirability of promoting their rehabilitation.

5. Everyone convicted of a crime shall have the right to his conviction and sentence being reviewed by a higher tribunal according to law.

6. When a person has by a final decision been convicted of a criminal offence and when subsequently his conviction has been reversed or he has been pardoned on the ground that a new or newly discovered fact shows conclusively that there has been a miscarriage of justice, the person who has suffered punishment as a result of such conviction shall be compensated according to law, unless it is proved that the non-disclosure of the unknown fact in time is wholly or partly attributable to him.

7. No one shall be liable to be tried or punished again for an offence for which he has already been finally convicted or acquitted in accordance with the law and penal procedure of each country.

Article 15

1. No one shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence, under national or international law, at the time when it was committed. Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time when the criminal offence was committed. If, subsequent to the commission of the offence, provision is made by law for the imposition of the lighter penalty, the offender shall benefit thereby.

2. Nothing in this article shall prejudice the trial and punishment of any person for any act or omission which, at the time when it was committed, was criminal according to the general principles of law recognized by the community of nations.

Article 16

Everyone shall have the right to recognition everywhere as a person before the law.

Article 17

1. No one shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his honour and reputation.

2. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

Article 18

1. Everyone shall have the right to freedom of thought, conscience and religion. This right shall include freedom to have or to adopt a religion or belief of his choice, and freedom, either individually or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief in worship, observance, practice and teaching.
2. No one shall be subject to coercion which would impair his freedom to have or to adopt a religion or belief of his choice.
3. Freedom to manifest one's religion or beliefs may be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary to protect public safety, order, health, or morals or the fundamental rights and freedoms of others.
4. The States Parties to the present Covenant undertake to have respect for the liberty of parents and, when applicable, legal guardians to ensure the religious and moral education of their children in conformity with their own convictions.

Article 19

1. Everyone shall have the right to hold opinions without interference.
2. Everyone shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of his choice.
3. The exercise of the rights provided for in paragraph 2 of this article carries with it special duties and responsibilities. It may therefore be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:
 - (a) For respect of the rights or reputations of others;
 - (b) For the protection of national security or of public order (ordre public), or of public health or morals.

Article 20

1. Any propaganda for war shall be prohibited by law.
2. Any advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence shall be prohibited by law.

Article 21

The right of peaceful assembly shall be recognized. No restrictions may be placed on the exercise of this right other than those imposed in conformity with the law and which are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, public order (ordre public), the protection of public health or morals or the protection of the rights and freedoms of others.

Article 22

1. Everyone shall have the right to freedom of association with others, including the right to form and join trade unions for the protection of his interests.

2. No restrictions may be placed on the exercise of this right other than those which are prescribed by law and which are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, public order (ordre public), the protection of public health or morals or the protection of the rights and freedoms of others. This article shall not prevent the imposition of lawful restrictions on members of the armed forces and of the police in their exercise of this right.

3. Nothing in this article shall authorize States Parties to the International Labour Organisation Convention of 1948 concerning Freedom of Association and Protection of the Right to Organize to take legislative measures which would prejudice, or to apply the law in such a manner as to prejudice, the guarantees provided for in that Convention.

Article 23

1. The family is the natural and fundamental group unit of society and is entitled to protection by society and the State.
2. The right of men and women of marriageable age to marry and to found a family shall be recognized.
3. No marriage shall be entered into without the free and full consent of the intending spouses.
4. States Parties to the present Covenant shall take appropriate steps to ensure equality of rights and responsibilities of spouses as to marriage, during marriage and at its dissolution. In the case of dissolution, provision shall be made for the necessary protection of any children.

Article 24

1. Every child shall have, without any discrimination as to race, colour, sex, language, religion, national or social origin, property or birth, the right to such measures of protection as are required by his status as a minor, on the part of his family, society and the State.
2. Every child shall be registered immediately after birth and shall have a name.
3. Every child has the right to acquire a nationality.

Article 25

Every citizen shall have the right and the opportunity, without any of the distinctions mentioned in article 2 and without unreasonable restrictions:

(a) To take part in the conduct of public affairs, directly or through freely chosen representatives;

(b) To vote and to be elected at genuine periodic elections which shall be by universal and equal suffrage and shall be held by secret ballot, guaranteeing the free expression of the will of the electors;

(c) To have access, on general terms of equality, to public service in his country.

Article 26

All persons are equal before the law and are entitled without any discrimination to the equal protection of the law. In this respect, the law shall prohibit any discrimination and guarantee to all persons equal and effective protection against discrimination on any ground such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

Article 27

In those States in which ethnic, religious or linguistic minorities exist, persons belonging to such minorities shall not be denied the right, in community with the other members of their group, to enjoy their own culture, to profess and practise their own religion, or to use their own language.

PART IV

Article 28

1. There shall be established a Human Rights Committee (hereafter referred to in the present Covenant as the Committee). It shall consist of eighteen members and shall carry out the functions hereinafter provided.

2. The Committee shall be composed of nationals of the States Parties to the present Covenant who shall be persons of high moral character and recognized competence in the field of human rights, consideration being given to the usefulness of the participation of some persons having legal experience.

3. The members of the Committee shall be elected and shall serve in their personal capacity.

Article 29

1. The members of the Committee shall be elected by secret ballot from a list of persons possessing the qualifications prescribed in article 28 and nominated for the purpose by the States Parties to the present Covenant.

2. Each State Party to the present Covenant may nominate not more than two persons. These persons shall be nationals of the nominating State.

3. A person shall be eligible for renomination.

Article 30

1. The initial election shall be held no later than six months after the date of the entry into force of the present Covenant.

2. At least four months before the date of each election to the Committee, other than an election to fill a vacancy declared in accordance with article 34, the Secretary-General of the United Nations shall address a written invitation to the States Parties to the present Covenant to submit their nominations for membership of the Committee within three months.

3. The Secretary-General of the United Nations shall prepare a list in alphabetical order of all the persons thus nominated, with an indication of the States Parties which have nominated them, and shall submit it to the States Parties to the present Covenant no later than one month before the date of each election.

4. Elections of the members of the Committee shall be held at a meeting of the States Parties to the present Covenant convened by the Secretary General of the United Nations at the Headquarters of the United Nations. At that meeting, for which two thirds of the States Parties to the present Covenant shall constitute a quorum, the persons elected to the Committee shall be those nominees who obtain the largest number of votes and an absolute majority of the votes of the representatives of States Parties present and voting.

Article 31

1. The Committee may not include more than one national of the same State.

2. In the election of the Committee, consideration shall be given to equitable geographical distribution of membership and to the representation of the different forms of civilization and of the principal legal systems.

Article 32

1. The members of the Committee shall be elected for a term of four years. They shall be eligible for re-election if renominated. However, the terms of nine of the members elected at the first election shall expire at the end of two years; immediately after the first election, the names of these nine members shall be chosen by lot by the Chairman of the meeting referred to in article 30, paragraph 4.

2. Elections at the expiry of office shall be held in accordance with the preceding articles of this part of the present Covenant.

Article 33

1. If, in the unanimous opinion of the other members, a member of the Committee has ceased to carry out his functions for any cause other than absence of a temporary character, the Chairman of the Committee shall notify the Secretary-General of the United Nations, who shall then declare the seat of that member to be vacant.

2. In the event of the death or the resignation of a member of the Committee, the Chairman shall immediately notify the Secretary-General of the United Nations, who shall declare the seat vacant from the date of death or the date on which the resignation takes effect.

Article 34

1. When a vacancy is declared in accordance with article 33 and if the term of office of the member to be replaced does not expire within six months of the declaration of the vacancy, the Secretary-General of the United Nations shall notify each of the States Parties to the present Covenant, which may within two months submit nominations in accordance with article 29 for the purpose of filling the vacancy.

2. The Secretary-General of the United Nations shall prepare a list in alphabetical order of the persons thus nominated and shall submit it to the States Parties to the present Covenant. The election to fill the vacancy shall then take place in accordance with the relevant provisions of this part of the present Covenant.

3. A member of the Committee elected to fill a vacancy declared in accordance with article 33 shall hold office for the remainder of the term of the member who vacated the seat on the Committee under the provisions of that article.

Article 35

The members of the Committee shall, with the approval of the General Assembly of the United Nations, receive emoluments from United Nations resources on such terms and conditions as the General Assembly may decide, having regard to the importance of the Committee's responsibilities.

Article 36

The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary staff and facilities for the effective performance of the functions of the Committee under the present Covenant.

Article 37

1. The Secretary-General of the United Nations shall convene the initial meeting of the Committee at the Headquarters of the United Nations.

2. After its initial meeting, the Committee shall meet at such times as shall be provided in its rules of procedure.

3. The Committee shall normally meet at the Headquarters of the United Nations or at the United Nations Office at Geneva.

Article 38

Every member of the Committee shall, before taking up his duties, make a solemn declaration in open committee that he will perform his functions impartially and conscientiously.

Article 39

1. The Committee shall elect its officers for a term of two years. They may be re-elected.

2. The Committee shall establish its own rules of procedure, but these rules shall provide, inter alia, that:

(a) Twelve members shall constitute a quorum;

(b) Decisions of the Committee shall be made by a majority vote of the members present.

Article 40

1. The States Parties to the present Covenant undertake to submit reports on the measures they have adopted which give effect to the rights recognized herein and on the progress made in the enjoyment of those rights:

- (a) Within one year of the entry into force of the present Covenant for the States Parties concerned;
- (b) Thereafter whenever the Committee so requests.

2. All reports shall be submitted to the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit them to the Committee for consideration. Reports shall indicate the factors and difficulties, if any, affecting the implementation of the present Covenant.

3. The Secretary-General of the United Nations may, after consultation with the Committee, transmit to the specialized agencies concerned copies of such parts of the reports as may fall within their field of competence.

4. The Committee shall study the reports submitted by the States Parties to the present Covenant. It shall transmit its reports, and such general comments as it may consider appropriate, to the States Parties. The Committee may also transmit to the Economic and Social Council these comments along with the copies of the reports it has received from States Parties to the present Covenant.

5. The States Parties to the present Covenant may submit to the Committee observations on any comments that may be made in accordance with paragraph 4 of this article.

Article 41

1. A State Party to the present Covenant may at any time declare under this article that it recognizes the competence of the Committee to receive and consider communications to the effect that a State Party claims that another State Party is not fulfilling its obligations under the present Covenant. Communications under this article may be received and considered only if submitted by a State Party which has made a declaration recognizing in regard to itself the competence of the Committee. No communication shall be received by the Committee if it concerns a State Party which has not made such a declaration. Communications received under this article shall be dealt with in accordance with the following procedure:

73

(a) If a State Party to the present Covenant considers that another State Party is not giving effect to the provisions of the present Covenant, it may, by written communication, bring the matter to the attention of that State Party. Within three months after the receipt of the communication the receiving State shall afford the State which sent the communication an explanation, or any other statement in writing clarifying the matter which should include, to the extent possible and pertinent, reference to domestic procedures and remedies taken, pending, or available in the matter;

(b) If the matter is not adjusted to the satisfaction of both States Parties concerned within six months after the receipt by the receiving State of the initial communication, either State shall have the right to refer the matter to the Committee, by notice given to the Committee and to the other State;

(c) The Committee shall deal with a matter referred to it only after it has ascertained that all available domestic remedies have been invoked and exhausted in the matter, in conformity with the generally recognized principles of international law. This shall not be the rule where the application of the remedies is unreasonably prolonged;

(d) The Committee shall hold closed meetings when examining communications under this article;

(e) Subject to the provisions of subparagraph (c), the Committee shall make available its good offices to the States Parties concerned with a view to a friendly solution of the matter on the basis of respect for human rights and fundamental freedoms as recognized in the present Covenant;

(f) In any matter referred to it, the Committee may call upon the States Parties concerned, referred to in subparagraph (b), to supply any relevant information;

(g) The States Parties concerned, referred to in subparagraph (b), shall have the right to be represented when the matter is being considered in the Committee and to make submissions orally and/or in writing;

(h) The Committee shall, within twelve months after the date of receipt of notice under subparagraph (b), submit a report:

(i) If a solution within the terms of subparagraph (e) is reached, the Committee shall confine its report to a brief statement of the facts and of the solution reached;

(ii) If a solution within the terms of subparagraph (e) is not reached, the Committee shall confine its report to a brief statement of the facts; the written submissions and record of the oral submissions made by the States Parties concerned shall be attached to the report. In every matter, the report shall be communicated to the States Parties concerned.

2. The provisions of this article shall come into force when ten States Parties to the present Covenant have made declarations under paragraph 1 of this article. Such declarations shall be deposited by the States Parties with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the other States Parties. A declaration may be withdrawn at any time by notification to the Secretary-General. Such a withdrawal shall not prejudice the consideration of any matter which is the subject of a communication already transmitted under this article; no further communication by any State Party shall be received after the notification of withdrawal of the declaration has been received by the Secretary-General, unless the State Party concerned has made a new declaration.

Article 42

1. (a) If a matter referred to the Committee in accordance with article 41 is not resolved to the satisfaction of the States Parties concerned, the Committee may, with the prior consent of the States Parties concerned, appoint an ad hoc Conciliation Commission (hereinafter referred to as the Commission). The good offices of the Commission shall be made available to the States Parties concerned with a view to an amicable solution of the matter on the basis of respect for the present Covenant;

(b) The Commission shall consist of five persons acceptable to the States Parties concerned. If the States Parties concerned fail to reach agreement within three months on all or part of the composition of the Commission, the members of the Commission concerning whom no agreement has been reached shall be elected by secret ballot by a two-thirds majority vote of the Committee from among its members.

2. The members of the Commission shall serve in their personal capacity. They shall not be nationals of the States Parties concerned, or of a State not Party to the present Covenant, or of a State Party which has not made a declaration under article 41.

3. The Commission shall elect its own Chairman and adopt its own rules of procedure.

4. The meetings of the Commission shall normally be held at the Headquarters of the United Nations or at the United Nations Office at Geneva. However, they may be held at such other convenient places as the Commission may determine in consultation with the Secretary-General of the United Nations and the States Parties concerned.

5. The secretariat provided in accordance with article 36 shall also service the commissions appointed under this article.

6. The information received and collated by the Committee shall be made available to the Commission and the Commission may call upon the States Parties concerned to supply any other relevant information.

7. When the Commission has fully considered the matter, but in any event not later than twelve months after having been seized of the matter, it shall submit to the Chairman of the Committee a report for communication to the States Parties concerned:

(a) If the Commission is unable to complete its consideration of the matter within twelve months, it shall confine its report to a brief statement of the status of its consideration of the matter;

(b) If an amicable solution to the matter on the basis of respect for human rights as recognized in the present Covenant is reached, the Commission shall confine its report to a brief statement of the facts and of the solution reached;

(c) If a solution within the terms of subparagraph (b) is not reached, the Commission's report shall embody its findings on all questions of fact relevant to the issues between the States Parties concerned, and its views on the possibilities of an amicable solution of the matter. This report shall also contain the written submissions and a record of the oral submissions made by the States Parties concerned;

(d) If the Commission's report is submitted under subparagraph (c), the States Parties concerned shall, within three months of the receipt of the report, notify the Chairman of the Committee whether or not they accept the contents of the report of the Commission.

8. The provisions of this article are without prejudice to the responsibilities of the Committee under article 41.

9. The States Parties concerned shall share equally all the expenses of the members of the Commission in accordance with estimates to be provided by the Secretary-General of the United Nations.

10. The Secretary-General of the United Nations shall be empowered to pay the expenses of the members of the Commission, if necessary, before reimbursement by the States Parties concerned, in accordance with paragraph 9 of this article.

Article 43

The members of the Committee, and of the ad hoc conciliation commissions which may be appointed under article 42, shall be entitled to the facilities, privileges and immunities of experts on mission for the United Nations as laid down in the relevant sections of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations.

85

Article 44

The provisions for the implementation of the present Covenant shall apply without prejudice to the procedures prescribed in the field of human rights by or under the constituent instruments and the conventions of the United Nations and of the specialized agencies and shall not prevent the States Parties to the present Covenant from having recourse to other procedures for settling a dispute in accordance with general or special international agreements in force between them.

Article 45

The Committee shall submit to the General Assembly of the United Nations, through the Economic and Social Council, an annual report on its activities.

PART V

Article 46 .

Nothing in the present Covenant shall be interpreted as impairing the provisions of the Charter of the United Nations and of the constitutions of the specialized agencies which define the respective responsibilities of the various organs of the United Nations and of the specialized agencies in regard to the matters dealt with in the present Covenant.

Article 47

Nothing in the present Covenant shall be interpreted as impairing the inherent right of all peoples to enjoy and utilize fully and freely their natural wealth and resources.

PART VI

Article 48

1. The present Covenant is open for signature by any State Member of the United Nations or member of any of its specialized agencies, by any State Party to the Statute of the International Court of Justice, and by any other State which has been invited by the General Assembly of the United Nations to become a Party to the present Covenant.

2. The present Covenant is subject to ratification. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

3. The present Covenant shall be open to accession by any State referred to in paragraph 1 of this article.

4. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Secretary-General of the United Nations.

5. The Secretary-General of the United Nations shall inform all States which have signed this Covenant or acceded to it of the deposit of each instrument of ratification or accession.

Article 49

1. The present Covenant shall enter into force three months after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of the thirty-fifth instrument of ratification or instrument of accession.

2. For each State ratifying the present Covenant or acceding to it after the deposit of the thirty-fifth instrument of ratification or instrument of accession, the present Covenant shall enter into force three months after the date of the deposit of its own instrument of ratification or instrument of accession.

Article 50

The provisions of the present Covenant shall extend to all parts of federal States without any limitations or exceptions.

Article 51

1. Any State Party to the present Covenant may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General of the United Nations shall thereupon communicate any proposed amendments to the States Parties to the present Covenant with a request that they notify him whether they favour a conference of States Parties for the purpose of considering and voting upon the proposals. In the event that at least one third of the States Parties favours such a conference, the Secretary-General shall convene the conference under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of the States Parties present and voting at the conference shall be submitted to the General Assembly of the United Nations for approval.

2. Amendments shall come into force when they have been approved by the General Assembly of the United Nations and accepted by a two-thirds majority of the States Parties to the present Covenant in accordance with their respective constitutional processes.

3. When amendments come into force, they shall be binding on those States Parties which have accepted them, other States Parties still being bound by the provisions of the present Covenant and any earlier amendment which they have accepted.

Article 52

Irrespective of the notifications made under article 48, paragraph 5, the Secretary-General of the United Nations shall inform all States referred to in paragraph 1 of the same article of the following particulars:

- (a) Signatures, ratifications and accessions under article 48;
- (b) The date of the entry into force of the present Covenant under article 49 and the date of the entry into force of any amendments under article 51.

Article 53

1. The present Covenant, of which the Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the United Nations.

2. The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of the present Covenant to all States referred to in article 48.

ภาคผนวก ค.

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่....)
พ.ศ.

หลักการ

- แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้
๑. กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๓ เพิ่มเติม มาตรา ๒๔๔/๑)
 ๒. กำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มเติม มาตรา ๒๔๔/๑)
 ๓. กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการขออนุญาตฎีกา (ร่างมาตรา ๕ ถึงมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๑๖ ถึงมาตรา ๒๒๐ ยกเลิกมาตรา ๒๒๑ ถึงมาตรา ๒๒๔ และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๒๕)

เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันระบบการฎีกาในคดีอาญาคู่ความสามารถยื่นฎีกาทั้งปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาข้อกฎหมายได้อย่างกว้างขวาง ทั้งที่ปัญหาดังกล่าวผ่านการพิจารณาตรวจสอบโดย ศาลอุทธรณ์มาแล้ว ทำให้คดีซึ่งไม่เป็นสาระอันควรแก่การวินิจฉัยขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ฎีกาเป็นจำนวนมากและศาลฎีกามีคำพิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์มากกว่า ร้อยละห้าสิบ ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีโดยรวมของศาลฎีกาเกิดความล่าช้าโดย ไม่จำเป็นและส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ส่วนข้อห้ามในการฎีกา ที่มีอยู่ก็ไม่สามารถสกัดกั้นคดีเหล่านี้ขึ้นสู่ศาลฎีกาได้ ในทางตรงกันข้ามกลับกลายเป็นสร้าง ภาระให้แก่ศาลฎีกาที่ต้องวินิจฉัยข้อยุติว่าคดีอยู่ในกรณีที่ห้ามฎีกาหรือไม่ อันส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาต่อศาลยุติธรรม ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริง ควรกำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาว่าคดีที่ไต่ยื่นฎีกานั้น

สมควรอนุญาตให้ขึ้นสู่การ พิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาหรือไม่ก่อน จึงจำเป็นต้องตรา
พระราชบัญญัติ

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่)

พ.ศ.

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา

.....

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๑๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา

“มาตรา ๒๑๔/๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑๖ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล อุทธรณ์
ให้เป็นที่สุด”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๑๖ มาตรา ๒๑๗ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๑๙
มาตรา ๒๑๙ ทวิ มาตรา ๒๑๙ ตริ และมาตรา ๒๒๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๑๖ คดีที่ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คู่ความอาจยื่น คำร้อง
ต่อศาลฎีกา เพื่อขอให้พิจารณานุญาตให้ฎีกาภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ ได้อ่านคำพิพากษา
หรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้คู่ความยื่นฎีกาไปพร้อมกับคำร้องนั้นด้วย โดย ยื่น ต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้น แล้วให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำร้องพร้อม ฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาโดยเร็วและให้ศาลฎีกาพิจารณาวินิจฉัยให้เสร็จสิ้น โดยเร็ว

มาตรา ๒๑๗ การพิจารณาและวินิจฉัยคำร้องตามมาตรา ๒๑๖ ให้พิจารณา วินิจฉัย โดยองค์คณะผู้พิพากษาซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาศาลฎีกา ที่ดำรงตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อยสามคน การวินิจฉัยให้ถือตามเสียงข้างมาก หากหาเสียงข้างมากไม่ได้ ให้บังคับตาม ความเห็นของฝ่ายที่เห็น ควรอนุญาตให้ฎีกา

มาตรา ๒๑๘ ศาลฎีกาอาจพิจารณาอนุญาตให้ฎีกาตามมาตรา ๒๑๖ ได้เมื่อ เห็นว่า ปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นปัญหาสำคัญ อื่นที่ศาลฎีกา ควรวินิจฉัย

คดีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่อนุญาตให้ฎีกา ให้เป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่า ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์”

มาตรา ๒๑๙ หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๑๖ การ พิจารณาวินิจฉัย และระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๒๑๗ การตรวจรับฎีกา และการแก้ ฎีกาและการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ ประชุมใหญ่ ศาลฎีกา และประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๒๒๐ ในคดีนี้ได้รับอนุญาตให้ฎีกาที่มีแต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย หาก ศาล ฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ไม่ถูกต้องว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ศาลฎีกาจะมีคำ วินิจฉัยในปัญหาข้อกฎหมายนั้นและยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ หรือศาลชั้นต้น แล้วมี คำสั่งให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลชั้นต้นแล้วแต่กรณี ทำคำพิพากษาหรือ คำสั่งใหม่ภายใต้กรอบคำวินิจฉัย ของศาลฎีกาได้”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๒๑ มาตรา ๒๒๒ มาตรา ๒๒๓ และมาตรา ๒๒๔ แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา มาตรา ๒๒๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๒๕ ในกรณีที่ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามมาตรา ๒๑๙ มิได้ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณา และว่าด้วยคำพิพากษาและ คำสั่งชั้น อุทธรณ์มาบังคับในชั้นฎีกาโดยอนุโลม เว้นแต่ห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง”

มาตรา ๗ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่ได้ยื่นฟ้องในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นต้นไป ไม่ว่าการกระทำความผิดได้เกิดขึ้นก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

บรรดาคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวจันจิรา นาคาสุ
วันเดือนปีเกิด	19 พฤษภาคม 2525
ตำแหน่ง	อัยการผู้ช่วย 2558
วุฒิการศึกษา	มัธยมศึกษา โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดนครศรีธรรมราช นิติศาสตร์บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ผลงานทางวิชาการ

จันจิรา นาคาสุ. “ปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย : การดำเนินคดีในศาลสูง”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.